

**TÜRKİYE’DE OKULLARA VERİLEN İSİMLERİN
ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN
İNCELENMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

Kaan Kansu Toprak

Eskişehir 2021

**TÜRKİYE’DE OKULLARA VERİLEN İSİMLERİN ÇEŞİTLİ
DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ**

Kaan Kansu TOPRAK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Eğitim Programları ve Öğretim / Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
Danışman: Prof. Dr. Bahadır ERİŞTİ**

**Eskişehir
Anadolu Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Temmuz 2021**

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

ÖZET

TÜRKİYE’DE OKULLARA VERİLEN İSİMLERİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

Kaan Kansu TOPRAK

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Temmuz 2021

Danışman: Prof. Dr. Bahadır ERİŞTİ

Türkiye’de okullara verilen isimlerin, okul kademesi, okul türü, okulun kamu okulu ya da özel okul olma durumu, okula ismin verildiği yıl ve okulun bağlı bulunduğu coğrafi bölge gibi değişkenlere dayalı olarak değerlendirilmesini amaçlayan bu araştırma, durum çalışması niteliğindedir. Araştırmanın kapsamını Türkiye’nin yedi coğrafi bölgesini temsilen amaçlı örnekleme yöntemiyle belirlenmiş yedi ilde bulunan toplam 7181 okul oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri MEBBİS veri tabanı ile il milli eğitim müdürlüklerinin ve okulların kurumsal web sayfalarının incelenmesi yoluyla toplanmış ve içerik analizi yoluyla çözümlenmiştir. Araştırmada elde edilen bulgulara göre Türkiye’de okullara verilen isimler içerisinde en büyük oranı kişi isimleri oluşturmaktadır. Kişilerin isimlerinin verildiği okulları oransal çokluk olarak yerel ve ulusal ölçekteki coğrafi yer, konum, bölge isimlerinin verildiği okullar izlemektedir. Okul türü, okul kademesi, okula ismin verilme tarihi, okulun kamu okulu ya da özel okul olma durumu gibi değişkenlere göre kimi farklılıklar göstermekle birlikte, araştırmada elde edilen diğer bulgulara göre; kişi isimleri ile coğrafi yer isimleri dışında kalan farklı kategoriler ve temalardan oluşan isimlendirme pratikleri, okulların isimlendirilmesi konusunda oldukça az sayıda tercih edilen isimlendirmelerdir. Ayrıca; kişi isimleri verilen kamu okulları ve özel okullarda hayırsever ve kurucu isimleri oransal olarak oldukça yüksek düzeyde tercih edilmişlerdir.

Anahtar Sözcükler: Okul isimleri, Örtük program, Toponimi.

ABSTRACT

EXAMINATION OF THE NAMES GIVEN TO SCHOOLS IN TURKEY IN TERMS OF VARIOUS VARIABLES

Kaan Kansu TOPRAK

Department of Educational Sciences

Anadolu University, Graduate School of Educational Sciences, July 2021

Supervisor: Prof. Dr. Bahadır ERİŞTİ

This research, which aims to evaluate the names given to schools in Turkey, based on variables such as school level, school type, whether the school is a public or private school, the year of the school was named, and the geographical region to which the school is affiliated; is a case study. The scope of the research consists of total of 7181 schools located in seven provinces, which were determined by purposive sampling method to represent seven geographical regions of Turkey. The data of the research were collected through the examination of the MEBBIS database and the institutional web pages of the provincial directorates of national education and schools, and analyzed through content analysis. According to the findings in which obtained the research, the largest proportion of names given to schools in Turkey constitute naturel person names. Considering this, given the names are followed by the schools where the names of the geographical place, location and region at local and national scale are given proportionally. Although there are some differences according to variables such as school type, school level, date of naming the school, whether the school is a public school or a private school, according to other findings obtained in the research; different categories other than personal names and geographical place names have been less preferred nomenclatures for naming schools. Also; In public schools and private schools where personal names are given, philanthropic and founder names were preferred at a relatively high level.

Keywords: School names, Hidden program, Toponymy.

TEŞEKKÜR

Uzun ve yorucu bir sürecin ürünü olan yüksek lisans tezimin her aşamasında çok büyük emeği olan, gerek ders dönemimde gerekse tez dönemimde üzerimde birçok hakkı bulunan saygıdeğer danışman Hocam Prof. Dr. Bahadır ERİŞTİ'ye sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Tez savunma sınavımda bulunan ve yapıcı eleştirileri, önerileri, düzeltmeleri ile tezime büyük katkı sağlayan değerli jüri üyeleri Hocalarım; Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimlerinde görevli Dr. Öğr. Üyesi Çetin TERZİ, Karabük Üniversitesi Eğitim Bilimlerinde görevli Dr. Öğr. Üyesi Mustafa POLAT 'a çok teşekkür ederim.

Benden manevi desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen saygıdeğer Hocalarım; Prof. Dr. Bekir ÖZER, Prof. Dr. Salih UŞUN, Prof. Dr. Adnan BOYACI, Dr. Öğr. Üyesi Eren KESİM, Öğr. Gör. Mehmet ALAN ve Eskişehir İl Millî Eğitim Müdürlüğü eğitim müfettişliğinden emekli Hüseyin Akın GÖLPEK'e çok teşekkür ederim. Ayrıca lisansüstü eğitimim boyunca çok değerli arkadaşlarım olan ve süreçte beni yalnız bırakmayan Ar. Gör. Emrullah ESEN ile Ordu Üniversitesinde görevli Ar. Gör. İbrahim KARAGÖL'e de teşekkürlerimi arz ediyorum. Ayrıca; değerli arkadaşım İşletme Bilim Uzmanı Enes KARAKAYA'ya da tezime katkılarından dolayı çok teşekkür ederim.

Lisansüstü eğitimim boyunca ilgi, alaka ve güler yüzlerini gördüğüm, sorduğumuz sorularda ve ihtiyacımız olduğu her an desteklerini esirgemeyen Eğitim Bilimleri Enstitüsü Sekreterliğine, tüm çalışanlarına, Eğitim Bilimleri Enstitüsünde emek veren, öğrenci işlerinde çalışan tüm İdari Personele teşekkürlerimi ve saygılarımı arz etmek istiyorum. Öte yandan Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi çalışanlarından Aysel YALÇIN, Hatice ACAR ve Ahmet ÇELİK'e de lisansüstü eğitimim boyunca göstermiş oldukları güler yüzlü hassasiyetleri ve motive edici davranışlarından ötürü çok teşekkür ederim.

Son olarak; zamansal açıdan geç kaldığım eğitim yolculuğumda beni her zaman destekleyen, yanımda olan, binlerce öğretmene ışık olduğu gibi bana da ışık olan, eğitim hayatımı ve hayatımda birçok şeyi borçlu olduğum Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimlerinden emekli, tez sürecim bitmeden maalesef kaybettiğim değerli Hocam Öğr. Gör. Muhittin OTLUCA'ya Allah'tan rahmet diliyor, sonsuz şükranlarımı sunuyor, binlerce kez teşekkür ediyorum.

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarında bilimsel etik, ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilen tüm veri bilgileri için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmamın Anadolu Üniversitesi tarafından kullanılan “bilimsel intihal tespit programı” ile tarandığını ve hiçbir şekilde “intihal içermediğini” beyan ederim. Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçları kabul ettiğimi bildiririm.

Kaan Kansu TOPRAK

İÇİNDEKİLER

Sayfa

BAŞLIK SAYFASI	i
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI.....	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT.....	iv
TEŞEKKÜR	v
ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
ÇİZELGELER DİZİNİ	x
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xi
GÖRSELLER DİZİNİ	xii
KISALTMALAR DİZİNİ	xiii
1. GİRİŞ	1
1.1. İsim Verme ve Kültür İlişkisi	1
1.2. Türkiye’de Okullara İsim verme	12
1.2.1. Türkiye’de okullara isim verme ile ilgili yasal düzenlemeler.....	15
1.3. Problem Durumu	22
1.4. Araştırmanın Amacı	25
1.5. Araştırmanın Önemi	26
1.6. Sınırlılıklar	29
1.7. Tanımlar	30
2. YÖNTEM	31
2.1.Araştırmanın Modeli	31
2.2.Çalışmanın Kapsamı.....	32
2.3.Verilerin Toplanması.....	36
2.3.1.Dokümanlara ulaşılması	37
2.3.2.Dokümanların anlaşılması	40
2.4.Verilerin Analizi.....	41

2.4.1.Verilerin kodlanması	42
2.4.2.Temaların bulunması	45
2.4.3.Kodlama ve temaların düzenlenmesi	47
2.4.4.Verilerin çözümlenmesi ve bulguların yorumlanması	52
2.5.Araştırmanın Geçerlik ve Güvenirliği	54
2.5.1.İnandırıcılık.....	54
2.5.2.Aktarılabilirlik	56
2.5.3.Tutarlık.....	58
2.5.4.Teyit edilebilirlik.....	59
2.6.Araştırmacının Rolü ve Etik	61
3. BULGULAR VE YORUM	65
3.1. Türkiye’de Okullara Verilen İsimlerin İlişkili Oldukları Temalar	65
3.2. Türkiye’de Okullara Verilen İsimlerin Tarihsel Dönemlere göre Görünümü Konusunda Elde Edilen Bulgular	68
3.3. Türkiye’de Okullara Verilen İsimlerin Okulun Kamu ya da Özel Okul Olması Durumuna göre Görünümü Konusunda Elde Edilen Bulgular	72
3.4. Türkiye’de Okullara Verilen İsimlerin Okul Kademesine göre Görünümü Konusunda Elde Edilen Bulgular	73
3.5. Türkiye’de Okullara Verilen İsimlerin Okul Türüne göre Görünümü Konusunda Elde Edilen Bulgular	76
3.6. Türkiye’de Okullara Verilen İsimlerin Coğrafi Bölgelere göre Görünümü Konusunda Elde Edilen Bulgular	80
4. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	86
4.1.Sonuç ve Tartışma	86
4.1.1.Türkiye’de okullara verilen isimlerin ilişkili oldukları temalar	86
4.1.2.Türkiye’de okullara verilen isimlerin, ismin verildiği tarihsel döneme göre görünümü	91
4.1.3.Türkiye’de okullara verilen isimlerin, okulun kamu okulu ya da özel okul olma durumuna göre görünümü	98
4.1.4.Türkiye’de okullara verilen isimlerin, okul kademelerine göre görünümü	100

4.1.5.Türkiye’de okullara verilen isimlerin, okul türlerine göre görünümü	103
4.1.6.Türkiye’de okullara verilen isimlerin, coğrafi bölge değişkenine göre görünümü	106
4.2.Öneriler	109
4.2.1.Türkiye’de okulların isimlendirilmesi konusunda gerçekleştirilecek uygulamalara ve uygulayıcılara yönelik öneriler	109
4.2.2.Araştırmacılara yönelik öneriler.....	112
KAYNAKÇA	114
ÖZGEÇMİŞ	

ÇİZELGELER DİZİNİ

Sayfa

Çizelge 2.1. Coğrafi bölgeler, şehirler ve nüfusları.....	34
Çizelge 2.2. Örneklemde yer alan iller ve okul sayıları	35
Çizelge 2.3. Örneklemde yer alan illerde kademelerine göre okul sayıları.....	35
Çizelge 2.4. Örneklemde yer alan okulların isim verilme tarihlerine göre sayıları.....	39
Çizelge 2.5. Veri gösterimi tablo görünümü	40
Çizelge 2.6. Okullara verilen isimler kodlama çizelgesi	43
Çizelge 2.7. Pilot uygulama sonrası kodlama sistemiği	44
Çizelge 2.8. Tema-kodlama sistemiği	46
Çizelge 2.9. Araştırmada geçerlik ve güvenilirliğin sağlanması bağlamında gerçekleştirilen çalışmalar	61
Çizelge 3.1. Türkiye’de okullara verilen isimlerin ilişkili oldukları temalar	65
Çizelge 3.2. Okullara verilen kişi isimlerinin nitelikleri yönüyle görünümü	67
Çizelge 3.3. Okullara verilen isimlerin, okula isim verilme yılına göre görünümü	69
Çizelge 3.4. Okullara verilen isimlerin, okulun kamu ya da özel okul olması durumuna göre görünümü.....	72
Çizelge 3.5. Okullara verilen isimlerin okul kademesine göre görünümü	74
Çizelge 3.6. Okullara verilen isimlerin okul türüne göre görünümü.....	77
Çizelge 3.7. Okullara verilen isimlerin coğrafi bölgelere göre görünümü	81

ŞEKİLLER DİZİNİ

Sayfa

Şekil 2.1. Araştırma modeli	32
-----------------------------------	----

GÖRSELLER DİZİNİ

Sayfa

Görsel 2.1. MEBBİS okullar listesi web arayüzü	38
---	----

KISALTMALAR DİZİNİ

AB: Akdeniz Bölgesi

AL: Anadolu Lisesi

DAB: Doğu Anadolu Bölgesi

EB: Ege Bölgesi

FL: Fen Lisesi

GDAB: Güneydoğu Anadolu Bölgesi

İAB: İç Anadolu Bölgesi

İHL: Anadolu İmam Hatip Lisesi

KB: Karadeniz Bölgesi

MB: Marmara Bölgesi

MEB: Millî Eğitim Bakanlığı

MEBBİS: Millî Eğitim Bakanlığı Bilişim Sistemleri

MTAL: Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi

SPSS: Statistical Package for the Social Sciences

TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu

1. GİRİŞ

Zaman ve mekân üzerinden kimlik oluşturma; yaşanan coğrafya, tarihî ve kültürel birikim ve yaşam alışkanlıkları gibi değişkenlerden bağımsız olarak, tarihin her döneminde ve her toplum için geçerlik taşıyan bir konudur (Bahadır, 2014; Tutkun, 2015). Tarih boyunca her toplum yerleştiği coğrafyada hâlihazırda var olanlarla, kendi ürettiklerine anlam yükleyerek onlara kimlik kazandırmış, bu yönüyle de kendi kültürünü oluşturmuş (Aytaç, 2013) ve yaşatmak için çaba harcamıştır.

Konu mekânlara kimlik kazandırma yönüyle ele alındığında, kimlik kazandırma, mekânın var oluş ve kullanım amaçlarına, işlevlerine, temel özelliklerine ve mekâna yüklenen anlama da bağlı olarak (Köksal, 2019), mimari düzenlemeler, simge ve sembol kullanımı, renk, doku ve malzeme kullanımında mekâna özgü düzenlemeler gerçekleştirme gibi süreçlerle, belirli bir mekânın diğerlerinden ayrıştırılarak özgünleştirilmesiyle gerçekleştirilir. Kimlik kazandırma, mekânlara yüklenen anlam ve mekânlar üzerinden somutlaşan bir hâkimiyet ya da egemenlik kurma, kültürel kimliği mekânlar üzerinde yaşatma ve toplumsal yaşamı düzenleme çabası olarak da ele alınabilir. Sosyal bir inşa süreci olarak mekân-kimlik olgusu, toplumsal kültürden, duygu, düşünce, inanış ve tutumlardan bağımsız ele alınamaz (Solak, 2017). Bu yönüyle, varlıkları birbirinden ayırmak, tanımlamak, onlara anlam ve değer yüklemek gibi temel amaçlarla gerçekleştirilen kimlik kazandırma, kültür kapsamında ele alınabilecek çok sayıda farklılığı yansıtır (Aslanoğlu, 1998).

Kimlik kazandırma sürecinde isimlendirme oldukça önemli bir yer tutar. Canlı, cansız varlıklar, somut ya da soyut her şey isimlendirilerek tanımlanır, diğerlerinden farklılaşır ve özgünleşir. İsimlendirmede kullanılan terim ve kavramların, isimlendirmenin yapıldığı dil ve kültüre özgü olması nedeniyle de (Araz, 2015), isimlendirme, kimlik kazandırma bağlamının yanısıra kültürün korunması ve aktarılması yönüyle de önem taşıyan bir konudur (Çıldam, 2019; Uysal ve Coşkun, 2019).

1.1. İsim Verme ve Kültür İlişkisi

“Bir kimseyi, bir şeyi anlatmaya, tanımlamaya, açıklamaya, bildirmeye yarayan söz, ad, nam ya da canlı ve cansız varlıkları, duygu ve düşünceleri, çeşitli durumları bildiren kelime” olarak tanımlanan isim (TDK, 2020), bir şeyin başka şeylerden farkının ve benzerliklerinin saptanmasını mümkün kılarak (Köse, 2014), önemli semboller olan

canlı ya da cansız varlıkların zihinlerimizde şekil almasını sağlar (Sakaoğlu, 2001). İsim, verildiği varlığı tanımlar ve özgünlüklerinin tanımlanabilmesini mümkün kılar.

İnsanlar çevrelerindeki canlıları, nesneleri, olay ve olguları anlamlandırmak ve anlamları ortak kılmak maksadıyla isim verme, isimlendirme ihtiyacı duymuşlardır. Bu yönüyle isim vermenin insanlık tarihi kadar eski bir sosyal davranış biçimi (Amanoğlu, 2000) olduğu söylenebilir. İsim verme eyleminin söz konusu olmadığı hiçbir toplum ya da topluluk yoktur. Tarih boyunca her kültürde; nesnelere, canlı ya da cansız tüm varlıklara belirli isimler verilmiş, yaşanan yerlerin özellikleri de dâhil olmak üzere somut olarak görülebilen ya da görülmeyen yaşama dair her şeyin isimlendirilmesi ihtiyacı duyulmuştur (Alişaoğlu, 2013). İnsanlar; etraflarındaki nesneleri adlandırarak, nesnelerin bulundukları mekânla bütünleşmesini, birbirlerinden ayırt edilebilmesini ve bu yolla kişilik kazandırarak da (Alişaoğlu ve Uzun, 2011), konumların yere dönüşmesini sağlamışlardır (Turan ve Ercoşkun, 2017). Nesneler, toplumun sahip olduğu dil ile adlandırılarak mekânlarla bütünleşmişler, bu sayede de herhangi bir şey diğerlerinden ayırt edilebilmiştir. Yeryüzündeki her şeyin, hatta düşünceden ortaya çıkan ürünlerin dahi mutlaka bir isimle anıldıkları bilinmektedir.

İsim verme geleneği tarihsel bir değerlendirmeye ele alındığında; başlangıçta bir homojenliğin var olduğu, zaman içerisinde toplumların ve kültürlerin farklılaşmasıyla isim verme geleneklerinde de önemli farklılaşmalar ortaya çıktığı söylenebilir (Türktaş, 2019). İnsana özgü bir kültür ürünü olan isimlendirme, tarihsel süreç içerisinde basit bir olgu olmaktan kurtularak, toplum ve toplulukların yaşam alışkanlıklarına, değerlerine, inançlarına, gelenek ve göreneklerine, anlayış biçimlerine göre değişkenlik göstererek, aşamalı bir şekilde gelişmiştir (Altan, 2018). Her toplumun isimlendirme geleneği kendi kültürüne ve dil özelliklerine göre farklılaşmakla birlikte, iletişim kurmak, kargaşayı önlemek gibi başlıca gerekçelerle, her kültürde insanların, hayvanların, yapılan işlerin, mekânların, ürünlerin, yazılan ya da yapılan eserlerin, kısaca her şeyin isimlendirilmesine ihtiyaç duyulmuştur (Kurtoglu, 2018).

İsim verme; toplumların temel özelliklerini yansıtması bağlamıyla da oldukça önemlidir. Toplumların dil özellikleri ile uyumluluk gösteren isimler, toplumsal yaşamdan bağımsız düşünülemezler. Bu durumun en temel nedenlerinden birisi, toplumların tarihî, kültürel ve sosyal yaşamlarındaki gelişmelerin aktarılabilmesinin dil ve dilin bir parçası olan isimler ile somutlaşması ve mümkün hale gelebilmesidir (Habibli, 2011). İsim vermenin ismi verilen kişiye statü sağlama, onu yüceltme, değer

ve özellik katma gibi yönleri bulunduğundan hareketle bu durumun yer, mekân, okul vb. yerlerin isimlendirilmesi yönüyle de geçerlik taşıdığı söylenebilir (Calp, 2014; Kurtoğlu, 2018).

İsimler, bilimsel bir çalışma alanı olan isimbilimin (Onomastik) konusu olarak ele alınmakta ve incelenmektedir. Canlı ya da cansız bütün varlıkların, nesnelerin ya da soyut şeylerin isimleri konusunda çalışmaların yapıldığı bilim dalı, isimbilim olarak adlandırılmaktadır (Aliağaoğlu ve Uzun, 2011). İsimlerin anlamları, kaynakları, kökenleri, yayılma durumları, kavramsal ilişkiler, anlatım, algı ve biçim özellikleri bu bilim dalınca incelenmektedir (Sarıtış, 2009). İsimbilim; sosyoloji, antropoloji, dil bilimi, edebiyat, hukuk, tarih gibi birçok alana kaynak oluşturmaktadır. Konu hakkında kimi farklı değerlendirmeler olmakla birlikte, isimbilim çalışmalarının kişi isimlerini inceleyen antroponimi ve yer isimlerini inceleyen toponimi olmak üzere iki kümede yoğunlaştığı (Sakaoğlu, 2001; Şahin, 2015) söylenebilir. Antroponimi; kişi ön isimleri, soy isimleri, göbek isimleri ya da takma isimler, yani lakaplar ile ilgilenen alandır. Kişilere verilen isimler bireylerin topluma kabul edilmesini sağlar. Topluma kabulüyle birlikte insanın kişilik kazanmasının ilk adımı, bir isme sahip olabilmesidir. Kişiyeye verilen ismin kelime anlamı, o kelimeye toplum tarafından yüklenen anlam, insanın karakteriyle, başarılarıyla, bugünü ve geleceğiyle yakından ilişkilidir (Habibli, 2011).

Kişilere olduğu gibi mekânlara ve coğrafi yerlere de (ülke, bölge, şehir, ilçe, cadde, sokak, mahalle vb.), onları tanımlamak üzere isim verilir. Dağların, tepelerin, göllerin, ovaların, nehirlerin isimleri ile insan eliyle oluşturulmuş sokak, bulvar, cadde, mahalle, okul, park, vb. kamusal alanlara verilen isimler (Çoban, 2013) bu tür örneklerdir. Yer, coğrafi bölge, konum, yeryüzü şekillerinin isimlendirilmesi, yer isimleri bilim dalı olan toponimi'nin çalışma alanıdır. Toponimi, yerlerin ya da mekânların isimlerini; anlamları, kökenleri, geçirmiş oldukları değişim ve dağılışı özellikleri yönüyle inceler (Yeşildal, 2018). Toponimi bilim dalının bakış açısıyla ele alındığında; isim verme ya da isimlendirme mekâna hâkim olabilmenin, onu tanımanın ya da onunla çok yönlü ilişki kurmanın dışavurumudur (Özberk, 2018).

İsim verme ya da isimlendirme konusunda etkili olan değişkenler, kendisine isim verilecek olanın ne olduğuna, ismi veren kişi, kaynak, güç ve otoriteye göre değişkenlik göstermekle birlikte (Köksal, 2019), isim verme konusunda en belirleyici faktörün insan eliyle üretilmiş tüm maddi ve manevi öğeler olarak tanımlanan kültür olduğunu söylemek mümkündür. Her toplum kendisine özgü kültürel birikimiyle tanınır ve anılır

(Kırkılıç ve Sevim, 2012). İsimlendirme, gerçekleştiği toplumda üretilen maddi ve manevi kültürel birikimin somutlaşarak anlam kazanmasına katkıda bulunur (Güngör ve Şahin, 2018), ve bu yönüyle kültürü de besler. Toplumsal hafızayı yansıtan ve geçmişini bugüne bağlayan isimlerin kültür bağlamında incelenmesi, isimler ile kimlik oluşturma ilişkisini anlama konusunda yardımcı olur.

Her toplumun kendi kültür dairesinde oluşan isim verme geleneği birçok kaynaktan beslenerek günümüze kadar ulaşmıştır (Demir, 2010). İsimler bir yönüyle verildikleri dönemdeki askeri, siyasi, ekonomik, sosyokültürel yapının görünümü niteliğindedir. Tarihsel olarak şekillenen isimlerin verildiği dönemdeki kültürel yapının incelenmesi, belirli bir toplumda isim verme kültürünü anlama konusunda yol gösterici olabilir (Türktaş, 2019). İsimlerin incelenmesinde ideoloji, inanç, üretim-tüketim ve yaşam alışkanlıkları, gelenekler, efsaneler, coğrafi konum gibi birçok değişkenin göz önünde bulundurulması gerekir. Öte yandan, küreselleşmenin kentleşme ve modernleşme baskısıyla yaşam biçimleri, alışkanlıklar, iletişim biçimleri ve beğeni kalıpları değişime uğramakta (Köse, 2014), yerel kültürün erozyonu olarak da değerlendirilebilecek bu süreç isim verme gelenek ve uygulamalarında önemli değişimlere yol açmaktadır. Bu yönüyle, özellikle günümüzde kültür ve isim verme ilişkisi, ulusal ve evrensel bağlamıyla ele alınabilir. İsim verme konusunda geçmişte ulusal kültürün çok daha baskın ve belirleyici olduğu (Bilgin, 2020), günümüzde ise teknoloji ve medya araçları öncelikli olmak üzere birçok baskı aracıyla uluslararası kültürün bu konuda önemli bir ivme kazandığı söylenebilir.

Kültür ve isim verme ilişkisi incelendiğinde, dil, ideoloji, inanç, tarihsel olaylar ile sosyoekonomik ve coğrafi faktörlerin isim verme konusunda öne çıktıkları görülebilmektedir. Bununla birlikte, insanlar tarafından hoş giden isimler üretme geleneği (Şenel, 2017), yaşam alışkanlıkları, statü, güç, eğitim seviyesi gibi değişkenler de isim verme sürecinde etkili faktörlerdir (Dikici, 2001).

Belirli bir kültürün oluşturulması, geliştirilmesi ve özellikle aktarılmasında en önemli araçlardan birisi dildir ve kültür bu bağlamda dili bir araç olarak kullanır (Göçer, 2013). Toplumlar; sahip oldukları kültüre özgü maddi ve manevi değerleri, yazılı ya da sözel olarak dil aracılığıyla dışa vururlar (Kaplan, 2010). Dil becerisi kültürel farklılıkları gösteren önemli bir kültür durumudur ve toplumu oluşturan bireyler genel olarak ortak bir dil kullanırlar. Dilin dayandığı semboller iletişimde kullanılan ve anlam

ifade eden her şeydir. Kùltürlerin de varlığını sürdürmesi dil yardımıyla gerçekleşmektedir (Özkalp, 2016).

Toplumsal yaşamda düzen dil ile sağlanmakta, birey toplumsallaşmasını ve toplumdaki yerini dil ile belirlemektedir. Dil; bilim, sanat, edebiyat, tarih ve benzeri alanları oluşturan, birey ve toplumu bir arada tutan, birleştirici bir kurumdur (Calp, 2014). Kùltürler dil ile korunup aktararak değerleri, yaşanmışlıkları, hatıraları ve tecrübeleriyle geleceğe taşınırlar (Köse, 2019). Bireyler sosyal ilişkilerini dil ile belirleyerek dış dünyaya dair gerçekliklerini dil çerçevesinde tasarımlar. Toplumsal bir olgu olarak iletişimin gerçekleşmesi bağlamında ele alınan dil aynı zamanda tarihsel, sosyal, kültürel ilişki ve gelişmelerin, süreç içerisinde meydana gelen ve gelecek olan değişimlerin gözlemlenmesinde en temel kaynaklardan birisi durumundadır (Çelik, 2007).

Bir ülkenin tarihsel, kültürel, sosyal yaşamındaki gelişmeler ve değişimler dilin bir parçası olan isimler ile oluşurlar. Dil, sosyal boyut bağlamında isimlerle birlikte daha açık hale gelerek sosyal hayatın ve toplumun kültürünü yansıtır, isimlerin oluşumunda millî dile özgü modeller önem taşırlar (Dikici, 2001). İsimler dilde kültürel zenginlik oluştururlar (Şahin, 2015) ve bir toplumun dil özellikleri içerisinde ortaya çıkarlar (Habibli, 2011). Bu bağlamda isimlendirme, kültürün dil aracılığıyla dışa vurumu (Ağırman, 1998) ve dilin vazgeçilmez bir parçasıdır (Canatan, 2012). Kùltür bağlamında ele alınabilecek birçok özellik isimlerle somutlaşır. Dil aracılığıyla vücut bulan kültürel semboller olan isimler (Azaryahu, 2011), kültürel aktarım yoluyla toplumsal kimliği sürekli kılarlar.

Her türden isimlendirme ait olduğu dönemin siyasi izlerini taşır. Bu yönüyle isim verme ile ideoloji arasında yakın bir ilişki olduğu söylenebilir. Bu durum kişilerin isimlendirilmesinde de geçerli olduğu gibi yer ve mekân isimlendirmeleri bağlamında da geçerlik taşır. Belirli bir ideolojinin topluma aktarılmasında yer ve mekân isimlendirmeleri önemli bir araç olarak işlev görür (Kurtoğlu, 2018). İktidarlar, yerleşim alanlarını ve mekânları hâkimiyetlerini devam ettirmek maksadı ile kullanırken, isimler ya da isim değişiklikleri aracılığı ile bu alanlara müdahale ederler. Siyasetçilerin hâkimiyet kurma çabaları yer ve mekânlar üzerinde de kendisini göstermekte, mekâna hâkim olma üzerinden iktidar olma ve sürdürme eğilimlerine dönüşmektedir (Arslan, 2013; Azaryahu, 2011). Bu yönüyle yerleşim yerleri yalnızca insanların yaşamlarına ev sahipliği yapan maddi unsurlar değil, iktidar sahiplerinin ideolojilerini sembolik ve

göstergebilimsel denetime tabi tuttıkları mekânlardır (Arslan ve Uludağ, 2020). Yer isimleri toplumların sosyal ve kültürel yapıları hakkında önemli bilgiler verir (Kara, 2012), mekân ya da yerlere verilen isimler yaşam içinde içselleştirilerek toplum hafızasında şekillenir, bu bağlamda da siyasi ve ideolojik amaçlara hizmet eder (Çetin ve Şentürk, 2019). Kazanan tarafın hâkimiyetini simgelemesi, isim verme gücüne sahip olmanın sembolik de olsa bir baskı aracı olarak kullanılması ve isimleri veren kişilerin ideolojik düşüncelerinin kamusal alanlara aktararak toplumun hafızasına girmelerinin sağlaması bu tür örnekler arasındadır (Pinchevski ve Torgovnik, 2002).

Foucault (2016) toplumda uyum ve düzenin sağlanması için egemen bir iktidarın zorunluluğunu ifade etmiş, insanları iktidarlar tarafından beden ve kimlikleriyle inşa edilen varlıklar biçiminde ele almıştır. Okullar, iş merkezleri, hastaneler, kamu binaları, üretim ve tüketimin gerçekleştiği alanlar, caddeler, mahalleler gibi yoğun etkileşimin olduğu yer ve mekân isimleri ile ideoloji arasında doğrudan bir ilişki söz konusudur (Kara, 2012). Yer ve mekânlara verilen isimler geleneksel işlevlerinin yanında ideolojileri yansıtıcı olarak da işlev görürler (Turan ve Ercoşkun, 2017). Yer isimlerinin dönemseller iktidarların siyasi görüşlerini ve politik izlerini yansıttığı birçok araştırma bulgusuyla (Alderman, 2000; Bigon, 2009; Light, Nicolea ve Suditu 2002; Palonen, 2008) ortaya konulmuş bir durumdur. Türkiye’deki birçok şehir analiz edildiğinde, yer ve mekân isimlerinin önemli ölçüde dönemin iktidarları tarafından şekillendirildiği açıkça görülmektedir (Günel, Şahinalp ve Güzel, 2011; Kara, 2012). Yönetici gücün ya da iktidarın değişmesiyle birlikte, yeni güç gruplarının kendi hakimiyetlerini tesis etmek ve güçlendirmek amacıyla yer ve mekânlarda isim değişikliğine gittikleri de bilinen bir gerçektir (Baysan ve Kara, 2014). Bu durum yer isimlerinin, siyasi ve toplumsal kimliği korumanın yanı sıra var olanı dönüştürme araçları (Alderman, 2000) olarak da işlev gördüğü anlamına gelmektedir.

Birçok dünya ülkesinde isim verme konusunda siyasi, ideoloji ve politik faktörlerin etkili olduğu, yerleşim yerleri ile yerleşim yerleri dâhilinde bulunan mekân ya da kurumların isimlerinde etnik köken, dil ve tarihsel bağlamın rol oynadığı ifade edilmektedir (Yağmur, 2014). Azaryahu’nun (1986), Hitler iktidarından önce ve sonra isimlendirme uygulamalarını ele aldığı çalışma; Doğu Almanya’daki siyasi, ideolojik değişimlerin, Doğu Berlin’in isimlendirme geleneklerine etkisini göstermesi bağlamında önemlidir. Benzer bir şekilde; Light, Nicolea ve Suditu’nun (2002), Bükreş’te siyasi değişimin isimlendirme konusundaki etkisini ortaya koymayı

amaçlayan çalışmalarında; 1948-1965 arası dönemde komünist rejimin iktidara gelmesiyle Bükreş'te yaygın bir şekilde sokakların yeniden isimlendirildiğinden hareketle, bunun komünist devlet ideolojisini ilan etmenin bir yolu olduğu ifade edilmiştir.

Amerika, İsrail, Singapur vb. gibi ülkeler ölçeğinde yapılan çalışmalar (Alderman, 2003; Savage ve Yeoh, 2003) incelendiğinde; toplumsal kurumlar ve kültürel öğelerin isimlendirme gelenekleriyle karşılıklı etkileşim halinde oldukları sonucu çıkarılabilir. Cohen ve Kliot (1992), yaptıkları çalışmada yer isimlerinin önemli semboller olduğundan hareketle özellikle coğrafi isimlerin politik olduğu kadar tarihsel anımsamaya da sahip olduklarını, yeni kurulan devletlerde geçmişe ait bu sembollerin değiştirilebildiğini ifade etmiştir. Bu tespitten hareketle, İsrailde 1967 yılında gerçekleşen Altı Gün Savaşı sonucu ele geçirilen Golan, Gazze ve Batı Şeria'daki yerlerin isimlendirilme süreçleri araştırılmış, Yahudi ve Filistin/Arap ulusal sembolleri arasında çatışmalar yaşandığı, yer isimlerinin Siyonist ideolojileri güçlendirmek amacıyla güçlü bir araç olarak kullanıldığı ifade edilmiştir.

Bu araştırmalar dışında, ideolojik bağlamda okul isimlerini ele alan çalışmalara da örnekler verilebilir. Alderman (2002), Amerika'da, Martin Luther King isminin okullara verilmesiyle ilgili kültürel bir analiz yaptığı çalışmasını (School names as cultural arenas: The naming of U.S. public schools after Martin Luther King, Jr), eleştirel bir dille ele almış, 1997-1998 eğitim öğretim yılında Amerika'da toplam 110 adet "King" sıfatını barındıran okul bulunduğunu tespit etmiştir. Çalışmada, Martin Luther King ile ilgili yalnızca okul isimlerine değil, aynı zamanda sokak, heykel, kütüphane gibi yerlere verilen isimlere de atıfta bulunularak, isimlerin egemen bir kültürün aktarılması bağlamında kullanıldığı ifade edilmiştir. Konu hakkında yakın bir zamanda yapılan bir çalışma Rusu'ya (2019) aittir. Romen eğitim sisteminde isim verme uygulamalarının politik haritasını çıkarmaya amaçlayan çalışmada, Romanya'daki okul isimleri etnik ve cinsiyet dağılımı, sosyal, mekânsal ve tarihsel yapıları açısından analiz edilmiştir. Kamu kuruluşlarında ve okullarda isimlendirmelerle Romen tarihi belleğinin canlı tutulduğu ifade edilen bu çalışmada, edebiyat ve sanat alanında yer edinmiş aydınlar, politikacılar ve devlet kurucularının isimlerinin isim verme uygulamalarında yaygın olarak kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

İsim verme konusunda tüm dünya kültürlerinde belirleyici olan en etkili değişkenlerden birisi inanç faktörüdür. İnanç, isimlendirme konusundaki etki alanını

insanlık tarihi boyunca korumuş ve ana kaynaklardan birisi olarak kabul edilmiştir (Çelik, 2006). İnançlar, isim verme süreç ve uygulamalarında norm ortaya çıkarma ve meşru kılma kaynağı olarak da görev yapmakta (Güngör ve Şahin, 2018), toplumların dinamik yapısını ve isimlerin tarihsel boyutunu anlama noktasında da araştırmacılara yol göstermektedir (Yalçınkaya, 2015). Kutsal kitaplarda geçen kelimeler, peygamber isimleri, peygamber eşlerinin ve çocuklarının isimleri (Acıpayamlı, 1992), dini kahramanlar, halife isimleri, halifelerin doğduğu yerlerin isimleri, kutsal sayılan günler, bayramlar (Güllüdağ, 2002), mekânlar, canlı ve cansız varlıklar, olaylar (Uysal, 2012; Günal, Şahinalp ve Güzel, 2011) kişi, yer ve mekânların isimlendirilmesi noktasında en çok başvurulan danışma kaynakları arasındadır.

İsim verme konusu tarihî olaylar ile ilişkisi yönüyle de incelenebilir. Kişi, kurum, kamusal alan ve mekân isimlendirmelerinde bu durumum örnekleriyle sıklıkla karşılaşmak mümkündür (Baysan ve Kara, 2014). Tarihsel olaylar isimlendirmelerde kullanılarak geçmişin hatırlanmasına, yer ya da mekânlar üzerinden ulusal ve yerel tarih bilincinin oluşmasına ve süreklilik kazanmasına katkı sağlarlar (Güenal, Şahinalp ve Güzel, 2011), toplumsal kültürel hafızayı ülkeye ve devlete bağlılık noktasında diri tutarlar. Ulusal ve yerel efsaneler ile destanların da ad verme konusunda etkili olan tarih bağlamıyla ilgili kaynaklar olduğunu söylemek mümkündür (Yıldırım 2016). Gill (2005), Sovyetler Birliğinin dağılması sonrası Moskova'daki yer adlarını ele aldığı ve yer isimlerinin toplumların yeniden yapılandırılmaları bağlamındaki önemini tartıştığı çalışmasında, yer isimlerinin birliktelik ruhu yaratma ve manevi bağ kurma konusunda ulusal bayrak ya da ulusal marşlardan daha çabuk ve pratik sonuç verdiğini ifade etmektedir.

Ataların, kahramanların ve önemli tarihî olayların isimlerinin bireylere, mekânlara, kurumlara, yerleşim yerlerine, caddelere, sokaklara vb. verilmesi de bu konu ile ilişkilidir ve tarihle bağ oluşturulmasını sağlar (Kurtoglu, 2018). Türkiye'de geçmişte yaşanan ve toplum hafızasında önemle yer tutan tarihler, gün ya da ay olarak isimlendirme biçiminde caddelere, mahallelere, kurumlara, mekânlara vb. verilmiştir. Ulusal savaşların, kurtuluş günlerinin (18 Mart, 9 Eylül, 30 Ağustos, 29 Ekim vb.) ön plana çıktığı bu isimlendirmeler, ortak kültürel bir yaşam ve hafızaya sahip olma bağlamıyla ilgilidir (Çoban, 2013).

Sosyal ve ekonomik yapı, birçok değişken gibi yer ve mekân isimlendirmelerinde etkili rol oynamaktadır (Light, 2004). Sosyoekonomik yapının etkisi, yerelde devam

eden ekonomik faaliyetlerin isimlendirme konusunda rol alması ile ilgilidir. Çoban (2013) çalışmasında bu isimlendirmelere örnek olarak arıcılık faaliyetinin olduğu Erzurum'un İspir ilçesine bağlı Petekli köyü, Rize'nin çay üretimi yapılan Çayeli ilçesini göstermiştir. Bu isimlerin verilmesinde etkili olan ekonomik faaliyetlerin ortak özellikleri, bulunduğu yerin temel geçim kaynağı olması ya da isimlerin verildiği yerde hammaddelerin o bölgeyi simgelemesidir. Konu hakkında Süme (2018), araştırmasında elde ettiği bulgulara dayalı olarak Türkmenlerin çoğu zaman yerleştikleri yere icra ettikleri mesleklerin isimlerini verdiklerini ifade etmektedir. Bir başka önemli konu özellikle sanayileşme süreci sonrası ortaya çıkan siyasal rejimlerle birlikte toplumsal yapılarda ve sosyoekonomik örgütlenmelerde çok sayıda değişim yaşandığıdır. Bu tür durumlarda birbirleriyle de etkileşim halindeki tüm unsurlar yeni toplumsal düzene uyum sağlamak için etkileşim göstermektedir. Örneğin ekonomik yapılardaki değişimler siyasal yapılarda ya da eğitimin yapısı, eğitim sistemi ve amaçları konusunda değişimlere neden olabilmektedir (Topses ve Topses, 2014). Bu durum dünyanın birçok ülkesinde ve Türkiye'de genel isimlendirme uygulamaları ile okulların isimlendirme uygulamalarında da açıkça görülebilmektedir.

İsimlendirme konusunda etkili olan bir başka değişken de coğrafi özelliklerdir. Bitki örtüsü, iklim, yeryüzü şekilleri, bölgede yaşamış topluluklar vb. değişkenler isimlendirmelere kaynaklık eden unsurlardır (Uysal ve Coşkun, 2019). Yerleşilen bölgede bulunan bir coğrafi oluşum ya da bölgenin coğrafi koşulları isimlendirmede etkili olabilmektedir. Coğrafi özellikler, yeryüzü şekilleri yerleşim yerlerine, mekânlara, kurum ve kuruluşlara isim olarak verilebilmekte, mekânlar coğrafi özellik isimleri ile anılabilmektedir (Yıldırım, 2019). Baysan ve Kara (2014), yer isimlerinin kaynağını beşerî ve fiziki unsurlar bağlamında inceledikleri Aydın ilindeki mahalle, bulvar, cadde ve sokak isimleri ile ilgili çalışmalarında, fiziki coğrafya ve beşerî unsurların sokak, mahalle, bulvar ve cadde isimlendirmelerinde oldukça etkili olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Doğa oluşumları ve coğrafi koşullar dışında yer ve mekân isimlendirmelerinde renk isimlerinin de sıfat olarak kullanımlarına rastlamak mümkündür. Akar (2006), renge bağlı isimlendirmeler temalı çalışmasında Muğla bölgesinde yer alan yer isimlerinin renge bağlı isimlendirmelerde önemli bir eğilim oluşturduğunu ifade etmiştir. Mevki ve muhit isimlerinin incelenmesi yoluyla gerçekleştirilen çalışmada, renklerin yer isimlerinde sıfat olarak kullanıldığı (Bozyaka, Karaköy, Sarıkaya) çok

sayıda örneğe ulaşılmıştır. Bayraktar (2013) tarafından yapılan benzer bir araştırmada elde edilen bulgular da, yer ve kişi isimlerinin verilmesinde 17 farklı renk adından yararlanıldığını ortaya koymaktadır.

Toplum için saygın ve önemli görülen kişilerin, güçleri, hayırsever kimlikleri ya da bağışları nedeniyle yer ve mekânlara isimlerinin verilmesi oldukça yaygın bir uygulamadır. Arazi bağışlayan ya da nakdî yardımda bulunan kişiler saygın ve değerli hayırseverler olarak kabul edilmekte ve önemli görülen bu kişilerin isimleri yer ve mekânlara verilebilmektedir (Aliağaoğlu ve Yiğit, 2013). Serbest piyasa ekonomisi ile de ilişkili olarak, kişi isimlerinin bina, yapı, tesis, okul gibi kurum ve kuruluşlara verildiğinin çok sayıda örneğine ulaşılabilir (Gülbetekin, 2017). Bu konu okulların isimlendirilmesi bağlamında ele alınacak olursa; Türkiye’de hayırseverlerin isimlerinin okullara verilmesi uygulamalarının 1950’li yıllarda başladığını söylemek mümkündür. Dönemin iktidar partisi her ilçeye ortaokul götürebilmek için halktan da yardımlar kabul edeceğini duyurmuş, aynı ya da nakdî yardım yapan, toprak ya da bina bağışlayan kişilerin isimleri bu dönemden başlayarak okullara verilmiş, bazen de okulların isimleri değiştirilerek bu kişilerin isimleri verilmiştir (Arslan, 2013). Açıkalın (2013), “Okulların adı anlamlı olsun” isimli yazısında, okullara hayırsever kişilerin isimlerinin verilmesini eleştirel bir dille kaleme almış, okul yapılarının dönemin anlam ve derinliğini ifade ettiğinden hareketle, okul isimlerinin yardımseverlerin tekelinde kaldığını belirterek, yönetimin eğitimi nasıl ele aldığının anlaşılması açısından okul isimlerinin araştırılması gerekliliği üzerinde durmuştur. Hayırsever kişilerin isimlendirmelerdeki etkisi dışında, yer, mekân, kurum ve kuruluşlara; ulusal ya da yerel ölçekte önem taşıyan, topluma ya da bulunduğu bölgeye, şehre vb. hizmet etmiş, alanında başarıları ile tanınmış, devlet adamı, sanatçı, sporcu, asker, bilim insanı vb. gibi şahısların isimlerinin verilmesi de sıklıkla görülen bir uygulamadır (Turan ve Ercoşkun, 2017).

Küreselleşme, isim verme konusunda özellikle de günümüzdeki belirleyici etkisi yönüyle üzerinde mutlaka durulması gereken bir kavramdır. Uluslaşma ya da ulus devletlerin kurulması sonrası, yakın zamanda yaşanan soğuk savaş döneminin sonlanması ile birlikte bir fenomen haline gelen küreselleşme olgusu, bilimsel ve teknolojik gelişmeler ile birlikte sosyal ve kültürel bütünleşme konusunda güçlü bir etki alanına sahip olmuştur (Coştu, 2005). Çok kültürlü bir yaşama geçiş, ekonomik, siyasi ve sosyal anlamda birçok değişimi beraberinde getirmiş, millî olma ile küresel dünya

arasında bir çatışma ortaya çıkmıştır (Yayla, 2006). Dil ve dilin önemli kültürel sembolleri olan isimler, toplumun kültürel mirasını temsil etmektedir. Küreselleşme açısından bakıldığında bu alandaki sorunsal, kültürel mirasın küreselleşme olgusu karşısında nasıl korunacağı ya da korunup korunmadığı, isimlerin küreselleşme karşısında nasıl görünüm aldığı ile ilgilidir (Mahiroğulları, 2005). Millî toplumsal kültürün korunması ve aktarılması geleneğinden, küresel bir kültür geleneğini kabul etme eğilimi olup olmadığı merak konusu olabilmektedir (Arıkan, 2008).

Küreselleşmenin dil üzerindeki etkisinin bir sonucu olarak insanların günlük yaşamda kullandıkları yabancı sözcüklerde önemli artışlar olabilmektedir (Mahiroğulları, 2005). Küreselleşmenin isimlendirmeye yansımaları özellikle şahıslara ait özel iş yerlerinde ve özel kurumlarda açıkça görülebilmektedir. Küçük ve Saraç (2008) Ordu ilinde, 1473 iş yerinin ismini inceledikleri çalışmalarında Fransızca, İngilizce, Yunanca ve İtalyanca kelimelerin kullanıldığı isimlendirmelerin varlığına işaret etmişler tamamı batı kökenli isimlendirmelerin yoğunluğundan hareketle kültürel yozlaşmanın varlığı ve etkisini tartışmışlardır. Başka bir çalışmada Üstünoğlu vd., (2010) Bursa ilinde 22.433 işyeri ismini incelemiş; tamamı yabancı sözcüklerle yapılan isimlendirmelerin %29, Türkçe ve yabancı sözcük karışımından oluşan isimlendirmelerin ise %69 oranında kullanıldığı sonucuna ulaşmışlardır. Araştırma sonunda millî dili koruma ve ana dilin doğru kullanımı konusunda titizlik gösterilmemesi nedeniyle Türkçe sözcüklerle isimlendirme konusunda büyük bir başarısızlık bulunduğu söz edilmiştir. Mert ve Türkmen (2014), 33 farklı ilde işyeri sahipleriyle görüşmeler yaparak, iş yerlerinin isimlerini analiz etmişler, yabancı sözcüklerden oluşan isimlendirmeleri dil ve pazarlama stratejileri çerçevesinde ele almışlardır. Çalışmada toplumsal değerlere bilinçsiz yaklaşıldığı, isimlendirme konusunda millî dil ve değerlerin göz ardı edildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Kişi ve yer isimlerinin kökenleri tarihsel bağlamda ele alınması gereken bir durum olmakla birlikte (Yıldırım, 2019), özel kurum ve kuruluşların isimleri genelde yakın tarihi daha fazla ilgilendirmektedir. Örneğin, yukarıda küreselleşme çerçevesinde de ele alınan işyerleri ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde, yabancı kelimelerin dile daha fazla yerleştiği, işyerlerinde isimlendirmeyi girişimciler olarak işyeri sahiplerinin yapması sebebiyle teknolojik ve hizmet bağlamındaki farklılıkları vurgulama kaygısının işyerlerine isim verme konusunda belirleyici olduğu görülmektedir (Yaman ve Ekmekçi, 2016).

İsimlendirme uygulamaları konusunda üzerinde durulması gereken bir başka önemli değişken popüler kültürdür. Bu durum küreselleşme ya da uluslararasılaşma ile oldukça yakından ilgilidir. Müzik, yeme-içme, giyim, spor, beğeni, tercih vb. birçok çeşitliliği içinde barındıran küresel popüler kültür, tüketim toplumunu tanımlayan önemli bir eleman olarak küçümsenmemesi gereken bir yönlendirme gücüne sahiptir (Karaduman, 2017). Medya araçlarının da desteği ile inşa edilen küresel popüler kültür, bireysel ve toplumsal yaşamı etkisi altına almakta ve yaşam alışkanlıklarını topyekûn şekillendirmektedir. Kimliğin önemli bir parçası olan isimlendirmelerin; dönemsel olarak birçok düşünceden etkilendiği gibi, günümüzde de popüler kültürün etkisi altında kaldığını söylemek mümkündür (Yıldırım, 2016). Yegin (2020) yapmış olduğu çalışmada; Türkiye’de 1960-1980 tarihleri arasında isim vermede siyasi ve sosyal olayların etkili olduğunu, bu durumun 1980 sonrasında değiştiğini belirtmiş, 1980-2000 tarihleri arasında futbolcu ve sanatçıların isimlerinin bu bağlamda en etkili olgular olduğu, 2000-2018 tarihleri arasındaki isimlendirmelerin analizinde ise dizi ve film oyuncularının isimlerinin ön plana çıktığı bulgularına ulaşmıştır.

1.2. Türkiye’de Okullara İsim Verme

Bireysel, sosyal, kültürel, ekonomik ve toplumsal gelişmenin en önemli kaynağı olması beklenen en önemli toplumsal kurumlar olan okullar, aynı zamanda değişimin öznesi ve nesnesi konumundadırlar. Diğer bir ifadeyle okullar, değiştiren ve değişimden kendileri de etkilenen kurumlardır (Erişti, 2018). Okullara değiştirme gücünü veren bilimsel, sosyal, kültürel, toplumsal ve ekonomik birikimleri kullanması ve insanın eğitimi noktasında etkinlik gösteren, örgütlü ve profesyonel bir kurum olmasıdır. Okullar, istisnasız her toplumda, kültürü koruma ve aktarma misyonu ile kültürü etkileme güç ve potansiyeli bulunan öncelikli kurumlardan birisidir (Ada ve Akan, 2007; Erişti, 2018). Eğitim sürecinin özel olarak düzenlenmiş bir çevrede planlı, programlı ve kontrollü şekilde yürütülmesi noktasında (Öztürk ve Talas, 2015) her bir okul için eğitim programı, mevzuat, vb. genel geçer değişkenler olduğu gibi okulların kendi özel alanlarının da (öğretmen, yönetici, mimari yapı, okulun ismi, vb.) olduğu söylenebilir.

Okullara verilen isimler konusu, tarihsel bir süreç içerisinde ele alınacak olursa, öncelikle dil bağlamıyla alakalı açıklamalar yapmak doğru olacaktır. Keza kültürün ve kültür aktarımının en önemli aracı olması nedeniyle, kullanılan dil ve dilin zenginliği,

kültürün en önemli göstergesi durumundadır (Kaplan, 2010; Ünalın, 2012). Dil, kültürel farklılıkları ifade etmesi yönüyle önem arz etmekle birlikte (Özkalp, 2016) dilin bir parçası olan isim verme ile ilgili kodlar da doğrudan dil ile ilişkilidir (Özen, 2019).

On dokuzuncu yüzyıla kadar Osmanlı hâkimiyetindeki yerlerde ortak bilim dili Arapça, sözcükler ise Arapça ve Farsça kökenli terimlerden oluşmuş (Uçman, 1996), 1808 Sened-i İttifak ve 1839 Tanzimat Fermanı sonrası batılılaşma hareketleri ile yön bulmuştur (Binbaşoğlu, 2014). Tanzimat dönemiyle birlikte batılılaşma, batıya yöneliş, batı terimlerinin dilde karşılığını bulma, Arapçadan yeni terimler türetme ya da batıdaki dillerden ödünç terimler alma yollarına da başvurulmuştur (Kahraman, 2017).

Osmanlıda 19. yüzyıl sonlarına kadar eğitim, İslam kültürü etkisiyle işlevini yerine getirirken, Meşrutiyet Dönemiyle beraber (1876), toplumsal ilişkiler bağlamında dönüşümler ortaya çıkmış, kimi zaman aşırı hürriyetçi tutumlar görülmesiyle birlikte, bu dönüşüm okullara da yansımış ve okullar “Hürriyetçi mektepler” ismiyle anılmıştır. Meşrutiyet öncesi 1869 Maarif-i Umumiye Nizamnamesi ile Maarif Meclisi kurulmuştur. Buna göre okullar; Mekatib-i Aliye (yüksekokul), Mekatib-i Rüştüye (ortaokul), Mekatib-i Sıbyaniye (ilkokul) olarak isimlendirilirken, Meşrutiyetten sonra ise Tedrisat-ı Taliye (ortaöğretim), Tedrisat-ı İptidaiye (ilköğretim), Mekatib-i Hususiye (özel okullar) olarak örgütlenmiş ve isimlendirilmiştir. Ardından, 1913 yılında Tedrisâtı İptidâiye Kanûnu Muvakkati (İlköğretim Geçici Kanunu), okulların örgütsel yapılanması konusunda önemli bir değişiklik getirmiş, İptidai ve Rüşdi adlarıyla bilinen okullar birleştirilmiş ve Mekatib-i İptidaiye-i Umumiye ismini almışlardır (Akyüz, 2015).

Cumhuriyet ile birlikte, Türkçe terim türetme devri de denilebilecek yeni bir döneme geçilmiş (İmer, 1994) ulus devlet olma ile ilişkili olarak millî bir dil oluşturma gayreti içerisine girilmiştir. Bu doğrultuda Latin harflerinin kullanılmasına olanak sağlayan yeni alfabenin kabulü ve Arapça ile Farsça sözcüklerin yerine Türkçe sözcüklerin getirilmesi uygulamalarıyla dilde sadeleşme çabaları görülmüştür (İmıl, 2019; Tavlı, 2013). Cumhuriyetin kuruluş yıllarında dil devrimi sonrası Ziya Gökalp ve birçok toplumbilimcinin öncülüğünde yabancı kökenli isimler de yerini Türkçe isimlere bırakmış (Ölmez, 2000), tüm toplumsal kurumların ve özelde de okulların yapı ve işleyişlerinde önemli değişimler yaşanmış (Tezcan, 2018), isim verme geleneği de hızlı bir değişime uğramıştır (Çelik, 2006). Türkiye Cumhuriyeti devletinin kuruluş döneminde etkin rol oynamış kişilerin ve olayların isimleri ile toplumsal hafızada yer

edinmiş millî isimlerin, yer, mekân ve kurum isimlendirmelerinde kullanımı sıkça karşılaşılan bir uygulama olmuş, yeni devletin kuruluşundaki hâkim anlayış, geçmişî dönüştürme istem ve eylemlerini dilde ve isimlendirmelerde açığa çıkarmıştır. Bu yönüyle özellikle bu dönemde verilen isimlerin millîliği temsil ettiğini söylemek mümkündür. Atatürk, İnönü, Vatan, Millet, İstiklal gibi isimlerin caddelerde, sokaklarda, mahallelerde ve kurumlarda sıkça kullanılmaları bu duruma örnek olarak verilebilir (Çoban, 2013). Özetle, Cumhuriyet dönemi ile birlikte uluslaşma ve modernleşme çabaları kültürel dinamikleri değişim noktasında harekete geçirmiş, isimlendirmeler sembolik önemleriyle bilinçli kodlara dönüşmüş, tarihî ve kültürel kodların taşıyıcısı konumunda bulunan isimlendirme geleneklerinin de bu değişim sürecinden etkilenmesi kaçınılmaz olmuştur (Güngör ve Şahin, 2018).

Türkiye’de okullara isim verme konusu ile ilgili yapılmış araştırmalar sayı ve nitelik yönüyle oldukça sınırlıdır. Özezen (2010); Adana’da özel öğretim kurumlarının isim seçimlerinde Türkçe sözcük kullanımına ilişkin yapmış olduğu “Özel Öğretim Kurum Adları Üzerine Bir İnceleme” başlıklı çalışmada, Türkiye’de “Özel adlar ve özellikle kişi adları bilimi” olarak ifade edilen (TDK, 2020) onomastik üzerine yapılan çalışmaların tarihsel yönelimli olduğunu ifade ederek, günümüz kültürünü ve insanların Türkçe ile ilgili tutumlarını özel öğretim kurumları isimleri üzerinden inceleme konusu yapmıştır. Söz konusu araştırmada Adana ili Seyhan ve Yüreğir ilçelerinde bulunan bütün özel öğretim kurumları ve merkezleri (kurs, rehabilitasyon merkezi, kolej, dersane vb.) araştırmaya dâhil ederek, özel öğretim kurumlarının isimleri daha çok kaynakları bağlamında incelemiş, Türkçe, Arapça, İngilizce, Farsça, Fransızca, Almanca, Moğolca, Yunanca ve karma kökenli olmaları açısından ele almıştır. Araştırmada elde edilen bulgulara göre isimlendirme tercihleri toplumsal ve kültürel yapıların dildeki yansımaları bağlamında dikkate değerdir, özel öğretim kurumlarına isimleri kişisel tercihler öncelikli gözetilmek koşuluyla verilmektedir, birçok isimlendirmede reklam ve pazarlama elemanlarının baskın etkisi söz konusudur.

Okullara isim verme ile ilgili önemli bir diğer araştırma, Polat’ın yapmış olduğu (2013) “Kültürün Yansıması Olarak Okul İsimleri (Güneydoğu Anadolu Örneği)” adlı çalışmadır. Örneklem olarak Güneydoğu Anadolu Bölgesinde yer alan okullar ele alınmış, çalışma sonucunda, Atatürk ve Cumhuriyet ile ilgili isimler, Milliyetçilik, Kurtuluş savaşında yer alan kişiler, o dönemdeki olay ve olgular ve dini karakterlerin isimlendirmelerde ön plana çıktıkları bulgularına ulaşılmıştır.

Kurtoğlu (2018) “Şair ve yazar isimlerinin okullara ad olarak verilmesinin edebiyat öğretimine katkısına dair öğretmen görüşlerinin incelenmesi: Ankara örneği” isimli çalışmasında, okullara verilen yazar ve şair isimlerinin öğrencilerde farkındalık yaratıp yaratmadığı konusunda edebiyat öğretmenleri ile görüşmeler gerçekleştirmiş, öğrencilerin, okullarına isimleri verilen şair ve yazarlarla ilgili farkındalıklarının yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Araştırma ile ilgili diğer bir sonuç öğrencilerin öğrenim gördükleri okulları tercih etmelerinde okul isimlerinin etkisi olmadığıdır. Ayrıca, okul isimlendirmelerinin eğitim programlarına hangi ölçüde yansıtıldığı konusunda da bazı öğretmenler gerçekleştirilen etkinlikleri yeterli görmekte, bazıları ise konu hakkında yeterince farkındalık yaratılmadığı görüşündedirler. Son olarak yine aynı araştırmada elde edilen bulgulara göre okullara yazar ve şairlerin isimlerinin verilmesi bu konuya meraklı olmayan öğrencilerde de sonradan merak uyandırmaktadır, okul isimleri kimlik, mekân, hafıza bağlamında öğrencilerde etki yaratmaktadır.

Arslan (2013) “Siyasal İktidarların Okul İsimlerine Etkisi” adlı yüksek lisans tez çalışmasında, siyasi iktidarların eğitim politikalarının yanısıra okul isimleri üzerinden de tasarrufta bulundukları bulgusuna ulaşmış, okul isimlerine siyasi iktidarların etkisi konusunda, 1950 sonrasında İnönü’nün isminin okullardan kaldırılması, 27 Mayıs sonrası bu tarihi çağrıştıran adlandırmalara yer verilmesi, 1980 yılı sonrasında ise Kenan Evren’in adının okullara verilmesi örneklerini göstermiştir.

Açık bir sistem olarak okullar, üyesi olduğu toplumun insanını yetiştirerek ya da başka bir deyişle onlara toplumsal kişilik kazandırarak ve kültür aktarımını yaparak kendisi gibi bütün diğer alt sistemlerle (siyasal, ekonomik) ve diğer toplumsal kurumlarla iç içedirler (Şişman, 2016). Okul, çevreden aldığı öğrenciler başta olmak üzere program, öğretmen, teknoloji ve hatta mimarisine kadar içinde bulunduğu toplumu yansıtacak figürler içerir. Okul isimleri ile ilgili sınırlı sayıdaki çalışma incelendiğinde okullara verilen isimlerin ait oldukları üst başlıklar altında temalaştırılması, kategorileştirme ve okullara isim vermede etkili olan öncelikli değişkenler konusunda Türkiye’de kapsamlı bir analiz çalışmasının bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

1.2.1. Türkiye’de okullara isim verme ile ilgili yasal düzenlemeler

Okul kurumuna yüklenen anlam ve okulların temel misyonundan hareketle, eğitim sistemi ve uygulamalar bağlamındaki tüm düzenlemelerin okul-kültür ilişkisini temel

alan yukarıdaki gerçekler temelinde ele alındığı (Tazebay, 2009) ve kültürel bileşenlerin doğrudan ya da dolaylı olarak ilgili mevzuatta kendisine yer bulduğu söylenebilir.

İsim verme ve yasal mevzuat ilişkisi hukuk kavramı temelinde ele alınacak olursa da hukuk; toplumsal düzeni oluşturmayı hedefler, bağlayıcı ve zorlayıcı nitelikleriyle de toplumsal denetleme vazifesi görür. Hukuksal kurallar, ait olduğu toplumdaki gelenek, görenek, inanç ve ahlak kuralları gibi toplumsal düzenliliklere aykırı olamaz ve bu düzenlilikleri göz ardı etmez (Güriz, 2018). Eğitimin bir kamu hizmeti olması nedeniyle okullar ve okullardaki eğitim etkinlikleri devletin gözetim ve denetimi altında hukuki dayanaklar temeli bağlamında ele alınır, eğitim uygulamaları ile ilgili hukuki metinler; anayasa, kanunlar, kanun hükmünde kararnameler, tüzükler, yönetmelikler, yönergeler ve genelgeler (Şener, 2018) biçiminde toplumun küçük bir modeli olarak görülen okullarda yaşam bulur.

Bu yönüyle, konu hakkındaki sınırları yaptırım gücü ile çizen yasal mevzuatın eğitim kurumlarına isim verme konusunda da oldukça belirleyici bir değişken olduğunu vurgulamak gerekir. Konu kişilere isim verilmesi bağlamı ile ele alındığında, kişilere isim verilmesi her ne kadar aile kararı ile gerçekleşen ve tercihe bağlı bir durum olsa da tarihsel süreçte millî kültürü ve dili korumak, kültürel erozyonu önlemek, yabancılaşmadan kaçınmak ve ilgili kültürde kabul gören ölçütlere uygun olmak amacıyla ilgili mevzuat gereği nüfus müdürlüklerince bazı kısıtlamalar yapılabilmektedir (Nüfus Kanunu, 1972). Benzer bir durum yerlere ve mekânlara isim verme konusunda da geçerlidir. Bu tür kararlar, kanun ve yönetmelikler çerçevesinde, birtakım şartlar dâhilinde yürütülür. Türkiye’de, yer ve mekânların isimlendirilmesi konusunda getirilen sınırlamalar özel kurum ve kuruluşların isimlendirilmesi ile kamu kurum ve kuruluşlarının isimlendirilmesi bağlamında kimi farklılıklar göstermektedir. İlgili mevzuat incelendiğinde, kamu kurum ve kuruluşlarının isimlendirilmesinde millî kültürün korunması kaygısının çok daha fazla ön plana çıktığı görülmektedir.

Cumhuriyet dönemiyle birlikte eğitim sistemini düzenleyen en önemli yasal düzenlemelerden birisi “22 Mart 1926 tarihli 789 sayılı Maarif Teşkilatına Dair Kanun’dur. Bu yasal düzenleme ile “Millî Eğitim Bakanlığı dışında bir başka bakanlık tarafından gereksinime göre açılmış ya da açılacak olan okullarla, özel okulların derece ve denkliğinin belirlenmesi” Millî Eğitim Bakanlığına verilmiş bu araştırmanın konusu ile ilgili önem taşıyan “Türkiye’de hiçbir okul Millî Eğitim Bakanlığının izni ve uygun görüşü alınmadan açılmaz.” biçiminde bir hüküm getirilmiştir (MEB, 2000).

Türkiye’de okullara verilen isimleri çeşitli değişkenler yönüyle incelemeyi amaçlayan bu araştırmanın konusu ile ilgili ulaşılan ilk önemli yönetmelik ise 15 Mart 1971 yılında 13779 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan “Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Her Derecedeki Resmi ve Özel Öğretim Kurumlarına Ad Verme Yönetmeliği [MEBAVY, 1971]”dir. Bu yönetmelikle birlikte okulların açılması ve isimlendirilmesi konusunda kamu okulları ile özel öğretim kurumları bir arada ele alınmış, fakat şartlar bakımından birbirinden ayrılmıştır. Yönetmeliğin 7. maddesi 1. ve 2. fıkrasına göre isim verme ile ilgili kamu okullarına tarihte ün yapmış kişiler ile, önemli zaferler kazanılan yerlerin isimleri, şehitlerin isimleri, ülke için önemli görülen olay isimleri, bilim, eğitim, edebiyat ve sanat alanlarında ün yapmış kişilerin isimleri ve Atatürk ile ilgili isimler verilebilmektedir. Yönetmeliğin 11. maddesine göre ise özel eğitim kurumlarına; yukarıda sözü edilen isimlerin verilemeyeceği hükmü konulmuştur. Ayrıca yönetmelikte 7. maddenin 3. fıkrasında “özel öğretim kurumlarıyla, muvakkat binalarda öğretim yapan resmî öğretim kurumlarına Atatürk'e ilişkin adlar verilemez” biçiminde bir hüküm de bulunmaktadır. Yönetmeliğin 15. maddesine göre ise daha önce öğretim kurumlarına verilmiş olan isimler kazanılmış hak olarak kabul edilmiştir (MEBAVY, 1971, s.4).

Mart 1971 tarihli Ad Verme Yönetmeliği, 2 Nisan 1993 tarihinde, 21540 sayılı Resmî Gazete ilanı ile yayımlanan “Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Kurumlara Ait Açma, Kapatma ve Ad Verme Yönetmeliği” ile, yürürlükten kaldırılmış, 1993 tarihli yeni yönetmelik de 22 Ekim 1994, 10 Kasım 1994, 20 Kasım 1995, 13 Mart 2002, 20 Eylül 2002 tarihlerinde yapılan ekleme ve değişikliklerle uzun bir zaman dilimi yürürlükte kalmıştır. Okullara isim verme usullerini düzenleyen yönetmelik, 24 Haziran 2017 tarihinde 30106 sayılı Resmi Gazete ilanı ile yeniden ele alınarak güncellenmiş, bu güncelleme ile de 1993 yılında yayımlanan yönetmelik yürürlükten kaldırılmıştır. Söz konusu yönetmelik, 15 Eylül 2017, 10 Eylül 2018 ve 14 Şubat 2019 tarihlerinde yapılan değişikliklerle günümüzde de yürürlüktedir. Tarihsel süreç içerisinde oluşturulan politikalar, kanun ve yönetmelikler incelendiğinde, okullara isim verme konusunda Millî Eğitim Bakanlığına verilmiş olan yetkilerin günümüzde de geçerliliğini koruduğu görülmektedir.

Yürürlükte olan 14 Şubat 2017 tarihli Millî Eğitim Bakanlığı Kurum Açma, Kapatma ve Ad Verme Yönetmeliği’nin [KAKAVY] birinci bölümünde, konu hakkında “Millî Eğitim Bakanlığına bağlı her derece ve türdeki örgün ve yaygın eğitim kurumları

ile diğer kurumların açma, kapatma ve bu kurumlara ad verilmesine ilişkin usul ve esasları düzenlemektir (KAKAVY, 2017, m. 1)” biçiminde bir hüküm yer almaktadır.

Aynı yönetmeliğin beşinci bölümünde kurumlara verilecek isimlerin; “kurumların amacına, seviyesine, bulunduğu çevrenin özelliğine ve şartlarına uygun olması, millî eğitimin genel amaçlarına aykırı düşmemesi ve Türkçe olması esastır (KAKAVY, 2017, m. 14)” ifadesine yer verilmişken, kurumlara bu adlar; “Okul öncesi eğitim ve ilköğretim kurumlarına il millî eğitim komisyonu kararına dayalı olarak valilikçe, “diğer kurumlara ise il millî eğitim komisyonu kararına dayalı olarak valilik teklifi üzerine bakanlıkçe verilir (KAKAVY, 2017, m. 15)” denilmektedir.

Millî Eğitim Bakanlığının yetki ve denetiminde gerçekleşen isimlendirme uygulamalarında, kurumlara verilebilecek isimler ile ilgili kurallar yönetmeliğin beşinci bölümünde düzenlenmiştir ve düzenleme aşağıdaki gibidir.

- a) Kurumun bulunduğu yerleşim biriminin adı,
- b) Atatürk’e ait ad ve unvanlar ile tarihe mâl olmuş şahıs, yer, tarih ve olay adları,
- c) Şehitlik ve gazilik unvanlarına sahip olanların adları,
- d) Bilim ve teknoloji, kültür, eğitim, sanat, spor ve benzeri alanlarda önemli başarılar kazanmış kişilerin adları,
- e) Türk Cumhuriyetleri ve Türk topluluklarına ait kişi ve yerlerin adları,
- f) Devlet büyüklerinin adları verilebilir (KAKAVY, 2017, m.16).

Kurum isimlerinin değiştirilmesi konusu ise yine aynı bölümde, aşağıdaki şekilde hükme bağlanmıştır.

MADDE 17 - ...mevcut binadaki kurumun kademeli ya da tamamen kapatılarak yerine yeni bir kurumun açılması, farklı bir kurum türüne dönüştürülmesi ya da ihtiyaç duyulması hâlinde” yapılabileceği; “tarihî kimliğe kavuşmuş, kurum kültürü ve hafızası oluşmuş, çevresinde adıyla tanınmış kurumların adlarının değiştirilemeyeceği... (KAKAVY, 2017, m. 17).

İlgili yönetmelikte kurumlara verilemeyecek isimler de aynı bölüm içerisinde aşağıdaki gibi düzenlenmiştir.

MADDE 18 - ...bina ve tesislerinin yapılmasında görevinin gereği olarak hizmet eden ve hâlen görevine devam eden kişilerin adları”, ile “kasten işlenen bir suçtan dolayı bir yıl ya da daha fazla süreyle hapis cezasına ya da affa uğramış olsa bile devletin güvenliğine karşı suçlardan, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlardan, zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama ya da kaçakçılık ve benzeri suçlardan mahkûm olanların adları verilemez (KAKAVY, 2017, m.18).

Yukarıda da belirtildiği gibi MEB Kurum Açma Kapatma ve Ad Verme Yönetmeliğinin 15. Maddesinin (b) bendi gereği okullara isim verme görevi illerde millî eğitim komisyonları tarafından gerçekleştirilmektedir (KAKAVY, 2017, m.15/b). Konu ile ilgili “MEB İl ve İlçe Millî Eğitim Müdürlükleri Yönetmeliğinde [İİMEMY]” il millî eğitim komisyonunun görevleri aşağıdaki gibi sıralanmıştır.

MADDE 25 - İl millî eğitim komisyonu: il millî eğitim müdürünün başkanlığında, il millî eğitim müdürünce görevlendirilecek bir müdür yardımcısı ile bir şube müdürü, il eğitim denetmenleri başkanı, il merkezinde bulunan en fazla öğrencisi bulunan okul öncesi, ilkokul, ortaokul, lise ve hayat boyu öğrenme eğitim kurumlarının müdürleri ile bunların öğretmenler kurulunca seçilecek birer öğretmen, rehberlik ve araştırma merkezî müdürü ve köyde çalışan üç öğretmen, en fazla öğrencisi olan özel okul öncesi, özel ilkokul, özel ortaokul ve özel lise kurumlarının müdürleri ile bunların öğretmenler kurulunca seçilecek birer öğretmenden oluşur (İİMEMY, 2012, m.25).

Millî Eğitim Bakanlığına bağlı özel öğretim kurumlarının isimlendirilmesi ile ilgili yasal düzenlemeler incelendiğinde özel okulların “kuruma isim verme” kısımlarının da zaman içerisinde değişikliklere uğradığı ya da güncellendiği görülmektedir. Resmî Gazetede yayımlanan 23 Haziran 1985 tarihli 18790 sayılı “Özel Öğretim Kurumları Yönetmeliği”nin 8. maddesi özel öğretim kurumlarına isim verilmesini, her derecedeki resmi ve özel öğretim kurumlarına ad verme yönetmeliği hükümlerine tâbi tutmuş, fakat resmi ya da özel hiçbir öğretim kurumuyla aynı ismin tamamen ya da benzetilerek kullanılamayacağı hükmünü getirmiştir. Bu yönetmelikle birlikte, 15 Mart 1971 tarihli 13779 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan yönetmelikte yer alan isimlendirme kuralları, ilgili yönetmeliğin yürürlükten kalktığı 1993 tarihine kadar değişikliğe uğramamıştır. Buna göre “özel öğretim kurumlarına; canlı ve cansız varlıklarla ilgili adlar, öğretim kurumunu yaptıran kişilerin adları, öğretim kurumunu yaptıran kişilerin yakınlarının adları (MEBAVY, 1971, m.7-10)” verilebilmektedir. Sıralanan maddeler dışında, ilgili yönetmeliklerde kamu ve özel okulları birlikte kapsayacak şekilde “verilecek adların; kurumun amacına, seviyesine, mahiyetine, bulunduğu çevrenin özelliklerine ve şartlarına uyması, belli bir anlam taşıması, millî ülkelerimize aykırı düşmemesi ve Türkçe olması gerekir (MEBAVY, 1971, m.2)” hükmü bulunmaktadır.

Resmî Gazetede 12 Şubat 1994 tarihinde yayımlanan 21847 sayılı “Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Özel Öğretim Kurumları Yönetmeliğinin Bazı Maddelerinin

Değiştirilmesi Hakkında Yönetmelik” ile 1985 tarihli yönetmeliğin isim verme ile ilgili bölümünde değişikliğe gidilerek, aşağıdaki gibi düzenlenmiştir (ÖÖKY, 1994, m.3).

MADDE 3- Özel öğretim kurumları, isimlerinde; resmî ve diğer özel öğretim kurumlarında kullanılan ad ve unvanları her ne şekilde olursa olsun kullanamazlar. Bu yasağa uymayanlar için Türk Ticaret Kanunu'nun ilgili hükümleri uygulanır. Özel öğretim kurumlarına kurumların teklifleri ile "Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Kurumlara Ait Açma, Kapatma ve Ad Verme Yönetmeliği" hükümleri doğrultusunda ad verilir veya mevcut kurumların adları değiştirilir ve durum yazıyla Bakanlığa bildirilir.

Özel öğretim kurumlarına isim verme ile ilgili düzenleme 2002 tarihine kadar geçerliliğini korumuş, 24 Eylül 2002 tarihinde 24886 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan yönetmelik değişikliğiyle “kuruma isim verme” olarak ele alınan madde başlığı “kuruma ad verme” biçiminde değiştirilerek, ilgili madde aşağıdaki gibi güncellenmiştir (ÖÖKY, 2002, m.1).

MADDE 1- Özel öğretim kurumlarına verilecek adların; kurumun amacına, düzeyine uygun olması, belli bir anlam taşıması, Millî Eğitimin temel amaçlarına aykırı düşmemesi ve Türkçe olması gerekir. Özel öğretim kurumları, adlarında; resmî ve diğer özel öğretim kurumlarında kullanılan ad ve unvanları her ne şekilde olursa olsun kullanamazlar. Bu yasağa uymayanlar için Özel Öğretim Kurumları Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu'nun ilgili hükümleri uygulanır. Özel öğretim kurumlarına, yukarıdaki hükümler doğrultusunda valilik teklifi ve Bakanlık onayıyla ad verilir veya kurumların adları değiştirilir.

Resmî Gazetede yayımlanan 8 Mart 2008 tarihli 26810 sayılı “Millî Eğitim Bakanlığı Özel Öğretim Kurumları Yönetmeliği” ile 1985 tarihinde yayımlanan yönetmelik yürürlükten kaldırılmış, isim verme ile ilgili aşağıda maddeler halinde sıralanan hükümler getirilmiştir (ÖÖKY, 2008, m.7).

- a) Özel öğretim kurumlarına verilecek adların, Türk Millî Eğitiminin genel ve özel amaçları ile temel ilkelerine aykırı düşmemesi ve Türkçe olması şartıyla kurumun amacına ve düzeyine uygun ve belli bir anlam taşıması gerekir.
- b) Özel öğretim kurumu adları, kurum açma izni ile birlikte verilir. Kurumların adları, birinci fıkraya uygun olmak şartıyla kurum açma iznini veren merciin onayı ile değiştirilebilir.

İsim verme ile ilgili yukarıda sıralanan maddeleri değişikliklere uğramadan 2012 tarihine kadar yürürlükte kalan “Özel Öğretim Kurumları Yönetmeliği” 20 Mart 2012 tarihinde yürürlükten kaldırılmış, 28239 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan yeni yönetmelikle isim verme ile ilgili hükümler aşağıdaki şekilde güncellenmiştir (ÖÖKY, 2012, m.7).

a) Kurumlara, 1739 sayılı Kanunda belirtilen Türk millî eğitiminin genel ve özel amaçları ile temel ilkeleri doğrultusunda kurumun amacına ve düzeyine uygun ve belli bir anlam taşıyan ad verilir.

b) Kurum adları, kurum açma izni ile iş yeri açma ve çalışma ruhsatıyla birlikte verilir. Kurumların adları, birinci fıkraya uygun olmak şartıyla kurum açma izni ile iş yeri açma ve çalışma ruhsatını veren mercinin onayı ile değiştirilebilir.

Bu yönetmelik hükümlerinde dikkati çeken en önemli nokta Türkçe isim verme konusunda herhangi bir hükmün bulunmamasıdır. Bu durum ile ilgili değişiklik, 05 Temmuz 2014 tarihinde 29051 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan “Millî Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Kurumları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik” ile, ilgili madde aşağıdaki şekilde düzenlenmiştir (ÖÖKY, 2014, m.4).

MADDE 4 - Kurumlara, 1739 sayılı Kanunda belirtilen Türk millî eğitiminin genel ve özel amaçları ile temel ilkeleri doğrultusunda kurumun amacına, eğitim programına ve düzeyine uygun, belli bir anlam taşıyan, azınlık, yabancı ve milletlerarası okullar hariç Türkçe ad verilir. Azınlık, yabancı ve milletlerarası okullar hariç, diğer kurumlara ülke, millet, yabancı kurum ve kuruluş adları verilemez.

Okullara isim verme konusu ile ilgili düzenlemeler, 13 Ocak 2017 tarihli 29947 sayılı, 20 Haziran 2017 tarihli 30102 sayılı ve son olarak 19 Şubat 2020 tarihli 31044 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Özel Öğretim Kurumları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmeliklerle aşağıdaki son halini almıştır (ÖÖKY, 2012, m. 7).

a) (Değişik: RG-19.2.2020-31044) Kurumlara, 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanununda belirtilen Türk millî eğitiminin genel ve özel amaçları ile temel ilkeleri doğrultusunda kurumun amacına, eğitim programına ve düzeyine uygun, belli bir anlam taşıyan Türkçe ad verilir. Ancak azınlık okulları, yabancı ve milletlerarası okullar ile sadece yabancı dil eğitimi veren kurslara yabancı ad verilebilir. Diğer kurumlara kıta, ülke, millet, tarih, rakam, yabancı kurum ve kuruluş adları verilemez. Kurumların adlarını, Türk Dil Kurumu kısaltmalar dizininde yer alan kısaltmalar hariç olmak üzere varsa kısaltmaları ile birlikte kullanması esastır. Kurum adı kısaltma olarak kullanılacak ise kurum adı ve kısaltması kurum açma izni ile iş yeri açma ve çalışma ruhsatında yer alır. Sosyal etkinlik merkezlerinin isminde ilgili belediyenin adına yer verilir.

b) (Ek: RG-13.1.2017-29947) Okulların kurum açma izni ile iş yeri açma ve çalışma ruhsatlarında, reklam ve ilanlarında kolej ibaresi kullanılabilir.

c) (Ek: RG-20.6.2017- 30102) Kurumların adında kamu kurum ve kuruluşlarının adının, logosunun, işaretinin, markasının kullanılması ilgili kamu kurum ve kuruluşunun mevzuatına uygun vereceği izne tabidir. Ancak bu isimler bu maddenin diğer fıkra hükümlerine aykırı olamaz.

Okullara isim verme konusu ile ilgili yasal mevzuat tarihsel süreç içinde bir bütün olarak incelendiğinde, kamu okullarının isimlendirilmesi konusunda millî kültür öğelerinin ön plana çıktığı, bununla birlikte arsa ya da para bağışında bulunanların ve bu bağışları yapanların yakınlarının isimlerinin de kamu okullarına verilmesi uygulamasının 1950’li yıllardan günümüze kadar geçerliliğini koruduğu, özel okul isimlendirmelerinde ise isimlerin Türkçe olması esası korunmak koşuluyla daha esnek düzenlemeler gerçekleştirildiği söylenebilir.

1.3. Problem Durumu

Var oluş amaçları, işlevleri, üyesi oldukları toplum adına yerine getirdikleri görevler ile diğer toplumsal kurumları etkileme güçleri göz önünde bulundurulduğunda, okulların en önemli toplumsal kurumlardan birisi olduğu söylenebilir (Erişti, 2018).

Okullardan yerine getirmeleri beklenen işlevler konusunda yapılan açıklamalarda, okulların bireysel (Tezcan, 2019), sosyal (Fırat ve Güney, 2020), ekonomik (Karakütük, 2019) ve siyasi (Fidan, 2012; Ünsal ve Gökdaş, 2020) gibi birçok işlevinden söz edilmektedir. Okulların işlevlerinin bireysel işlevler ve toplumsal işlevler üst başlıkları altında, iki temel kategoride sınıflandırılmasını temel alan değerlendirmeler de bulunmaktadır (Özkan, 2017; Yazar, 2016). Bu tür bir sınıflamadan hareket edildiğinde, öğrencileri bütünsel bir bakış açısıyla, zihinsel, fiziksel, sosyal ve duygusal, vb. yönleriyle yetenek ve kapasiteleri ölçeğinde geliştirmenin, bireysel işlevi kapsamında okulun öncelikli sorumluluğu olduğu söylenebilir (Erişti, 2018). Okulun toplumsal işlevi ise; sosyal, kültürel, tarihî, politik ve ekonomik bağlamıyla açıklanmakta, yerel, ulusal ve evrensel ölçekte ele alınabilmektedir (Ünsal ve Korkmaz, 2018).

Öğrenciler, okul eğitimi yoluyla üyesi oldukları topluma özgü dil, tarih, inanç, gelenek, örf, adet, yaşam alışkanlıkları, ahlak gibi kültürel örüntüler hakkında bilgi, beceri, değer, tutum gibi yeterlikler kazanarak (Ay, 2014; Ulusoy ve Arslan, 2014; Yazar, 2016) toplumsal kişiliklerini geliştirir (Doğan, 2011) ve toplumun aktif birer katılımcısı haline gelirler (İnal ve Kaymak, 2014). Özetle, bireylerin içinde bulundukları toplumsal kültürü içselleştirmelerine katkı sağlamak, eğitim kurumlarının en önemli görevlerinden birisidir (Özdemir, 2011; Şenel, 2017). Kültürün yeni kuşaklara aktarılması ve kültürü canlı tutma sorumluluğu önemli ölçüde okula, daha geniş anlamıyla eğitim kurumlarına bırakılmıştır (Ültanır, 2003). Okullar; kültürün bireylere

aktarılması noktasında sağladıkları katkıların yanında, kendileri de ait oldukları kültürle şekillenirler (Zembat, 2009). Toplumdaki değer, inanç, norm vb. kültürel öğeler eğitim sistemi içerisine dâhil edilerek korunur (Ornstein ve Hunkins, 2016). Kültürleme olarak da ifade edilen bu görev kapsamında okullar, bireylere içinde bulundukları toplumun davranış ve yaşam alışkanlıklarını, dil, örf, adet, gelenek, inanç sistemi, değer gibi kültürel birikimlerini aktarırlar (Doğan, 2011).

Okullar, öğrencileri kültürleme işlevini yapılandırılmış eğitim programları (Aykaç, 2009; Çermik, 2016) ve örtük programlar aracılığıyla, zamanı ve mekânı en iyi şekilde kullanarak (Akbulut, 2011) ve tüm çevresini kapsayan öğrenme ortamları sunarak yerine getirirler (Oktay, 2010; Parlar, 2012). Örtük program, yazılı programlarda açıkça ifade edilen kazanım ya da etkinlikler dışında kalan, okul içi ve sınıf içi tüm öğrenme yaşantılarını kapsar (Akpınar, 2014; Demir, 2018; Ercan vd., 2009). İlgili alanyazında, özellikle kültür aktarımı konusunda oldukça etkili olduğu ifade edilen örtük programlar (Alkan, 2017; Boztaş ve Tezci, 2015; Kavgaoglu ve Fer, 2020) toplumsal değerlerin öğrencilere aktarılacak toplumsal uyumun ve devamlılığın sağlaması (Ornstein ve Hunkins, 2016), duyuşsal kazanımları beslemesi, ahlak gelişimi, demokratik tutum, vatandaşlık becerilerinin kazandırılması (Gün, 2018) noktasında da önem arz ederler. Öğrenciler, örtük programlar vasıtasıyla bilimsel, ekonomik, toplumsal ve tarihsel birçok kazanım edinebilmektedirler (Azimpour ve Khalilzade, 2015).

Toplumsal, politik, ideolojik görüş ya da değerlerin örtük programlar yoluyla öğrencilere aktarımı (Çubukçu, 2011; Yurtseven, 2019) açık ya da örtülü bir biçimde; seremoni, tören, ritüel, hikâye, mit, simge, dil vb. kültürel öğeler ya da semboller (Eğinli ve Nazlı, 2018) ile yapılabilmektedir. Okulun mimari yapısı, okul içi alanların isimlendirilmesi, düzen ve kurallar, ortam tasarımı, öğretmen ve öğrencilerin giyim kuşamları, iletişim biçimleri, sözlü ve sözsüz davranışlar, kültürü yansıtan örtük program kapsamında ele alınabilecek önemli değişkenlerdir (Başar, Akan ve Çankaya, 2014) ve davranış değiştirme konusunda etkili rol oynarlar (Kalaycı ve Güneş, 2014; Yüksel, 2004).

Ait oldukları kültüre özgü önemli terim, kavram olay ve olguları vurgulayan önemli simgeler olmaları nedeniyle, okullara verilen isimler de örtük program kapsamında ele alınması gereken önemli bir konudur. Toplumsal kültürün yaşatılması ve aktarılması noktasında en önemli araçlardan birisi olan dil (Somuncu, 2020), kültürel

kimliği yansıtan önemli bir kod ve kültürün en temel taşıyıcısı konumundadır (Tuna, 2011). Bu noktada, dilin en önemli unsurlarından birisi olan isimler; maddi ve manevi kültür ürünlerinin aktarılmasında belirleyici rol oynarlar (Sakaoğlu, 2001). İsimler; kişilere, yerlere, kurumlara, mekânlara aidiyet hissi kazandırır ve geçmişi bugüne bağlarlar. Her ülkenin kendi kültürünü yansıtan bir isim verme geleneğinin ya da kurallarının olması bu durumun en açıklayıcı kanıtlarından birisidir. İsimler, kültür mirası olmaları nedeniyle toplumsal çevreyi yansıtır (Çakır, 2018). Kültürel miras bir yönüyle de isimler vasıtasıyla anımsanarak, belleklerde yer edinir (Connerton, 2014). İnsanların kültürel, toplumsal ve bireysel kimliklerinin yansıması olan isimler toplumsal ilişkileri düzenlerler ve sürekli bir değişim içerisindedirler (Örnek, 2014). Bu değişim toplumsal değişimden bağımsız değildir (Çelik, 2007). Diğer bir ifade ile de isim verme tercihleri, içinde bulunulan dönem ve koşullar altında kabul gören genel eğilimlere bağlı olarak güncellenir (Sarıtaş, 2009).

Okulların isimlendirilmesi konusunda kültürel ve toplumsal değişimin bir sonucu olarak ortaya çıkan değer kaymalarının göz önünde bulundurulup bulundurulmadığı, okul isimlerinin kültürü hangi yönleriyle ve ne ölçüde yansıttığının, bilgi toplumunun şekillendirilmesi noktasında önemli bir görev üstlenmekle birlikte, bir yandan var olan kültürel değerlerini korumaya çalışırken, bir yandan da bilgi toplumunda yaşanan teknolojik değişimlerle küresel değerleri ihmal etmemesi gereken eğitim sistemi ve okul örgütlerinin (Şirin, 2009) bu sorumlulukların ne ölçüde farkında olduğu üzerinde önemle durulması gereken bir konudur. Eğitim sektöründeki markalaşma yarışları, özel kurumlara ne tür isimlerin ya da sözcüklerin verildiği gibi durumlar bu bağlamda dikkatle üzerinde durulması gereken konulardır.

Toplumsal bir süreç olan, kimliği tanımlayan ve yaşanan toplumun kültürünü yansıtan isimlerin (Kibar, 2005) ve bu çerçevede kültürü doğru bir biçimde aktarma sorumluluğu bulunan okul isimlerinin temsil ettikleri niteliklerin araştırılması gerekliliği açıktır.

Genel anlamda isimlendirme pratiklerinin tarihsel dönemler içerisinde; askeri, siyasi, ekonomik, ideolojik, inanç, yaşam alışkanlıkları, yaşanan coğrafi bölgenin özellikleri ya da konum gibi değişkenler tarafından etkilendiği bilinmektedir (Alkan, 2017; Arslan, 2013; Düzgün ve Polat, 2019). Okul isimlerinin ise tarihsel süreç içerisinde yaşanan toplumsal değişimlerden etkilenip etkilenmediği, millî kimlik, kültürel semboller ve değerlerin okullara isim olarak verilmesi süreçlerinin değişimden

nasıl etkilendiği merak konusudur. Tarihsel süreç içerisinde okullara verilen isimlerin kültürün hangi yönünü temsil ettiği, yerel ya da ulusal kültür öğelerinin okulların isimlendirilmesi konusundaki etkisi, tarihsel süreç içerisinde okullara verilen isimler konusunda ne tür yönelimler olduğu, belirsizliğini koruyan bir durumdur.

Varlıkları tanımlayan, onlara kimlik ve kişilik kazandıran yönlerinin yanında toplumsal millî varoluşa da hizmet etme görevi üstlenmesi gereken isimlerin (Arslan ve Uludağ, 2020), gelişen teknoloji ve medya gibi unsurların uluslararasılaşmaya ivme kazandırması (Baskici ve Ercil, 2018) nedeniyle, bu durumun isim verme gelenek ve uygulamalarında değişimlere yol açıp açmadığı sorunsalı ortaya çıkmaktadır. Geçmişe bakıldığında isim verme geleneklerinde ulusal kültürün daha baskın ve belirleyici olduğu (Durgun, 2018) açıktır. Buradan hareketle okul isimleri bağlamında küreselleşmenin ve yaşanan gelişmelerin isim verme tercihlerini etkileyip etkilemediği, yerel kültürün erozyona uğrayıp uğramadığı ve yaşanan olası değişimin yönü merak konusudur. Okul isimlerinin araştırılması ile millî dile özgü modellerin nasıl ve ne şekilde etkilendiği, popüler kültür ya da küreselleşme gibi öğelerin ulusal ve yerel kültür bilincini hangi yönde etkilediği gibi sorulara yanıt bulunabilir.

Özetle; okullara verilen isimler, isimlendirme ve kültür ile ilişkisi bağlamında incelendiğinde; devlet ve iktidar ideolojilerini, kültürel özellikleri yansıttığı, kurumlara yaygın olarak, devlet büyüklerinin, kurumun bulunduğu mevkiinin, şehit isimlerinin, kurumların yapımında bağışta bulunan ya da tamamen kurumu yaptıran kişilerin isimlerinin verildiği ve bu tür uygulamaların gelenek haline geldiği söylenebilir (Şahin, 2013). Böyle olmakla birlikte; özellikle son dönemde, okullara verilen isimler konusunda piyasa ekonomisi ve sermaye hareketliliği ile birlikte eğitimde özelleştirme uygulamaları, eğitimin pazarlanabilir bir hizmet olarak algılanması vb. gibi değişkenlerin etkili olduğu düşünülmektedir. Ortaya çıkan bu yeni yönelimlerin okulların isimlendirilmesinde nasıl bir eğitim ortaya çıkardığının belirlenmesini zorunluluk haline getirmektedir. Alanyazın incelemesinde Türkiye’de okullara verilen isimler konusunda yapılmış kapsamlı bir çalışma bulunmaması, bu araştırmayı önemli ve gerekli kılmaktadır.

1.4. Araştırmanın Amacı

Bu araştırma, Türkiye’de okullara verilen isimlerin çeşitli değişkenler bağlamında incelenmesini konu edinmektedir. Bu temel amaç doğrultusunda araştırmada, okulun

kamu okulu ya da özel okul olma durumu, okul kademesi, okul türü, okula ismin verildiği yıl, okulun bağlı bulunduğu coğrafi bölge gibi değişkenlere dayalı olarak, okullara verilen isimler konusunda yıllar içinde meydana gelen değişimin ortaya konulması, yanı sıra geleceğe dönük kestirim ve önerilerde bulunulması amaçlanmıştır. Araştırmada yanıtı aranılan araştırma soruları ise şöyledir.

1. Türkiye’de okullara verilen isimler hangi kavramlar altında temalaştırılabilir?
2. Türkiye’de okullara verilen isimler, isimlerin verildiği tarihsel dönemlere göre farklılaşmakta mıdır?
3. Türkiye’de okullara verilen isimler, okulun kamu ya da özel okul olması değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?
4. Türkiye’de okullara verilen isimler, okul kademesi değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?
5. Türkiye’de okullara verilen isimler, okul türü değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?
6. Türkiye’de okullara verilen isimler, okulun bulunduğu coğrafi bölge değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?

1.5. Araştırmanın Önemi

İnsanı eğitime yoluyla, sosyal, kültürel, ekonomik, vb., gelişmeye aracılık etme, bireysel potansiyeli ortaya çıkarma, yetkinleştirme, yaşama hazırlama istisnasız her kültürde okulun en önemli görev ve sorumlulukları arasındadır (Erişti, 2018).

Böyle olmakla birlikte, okullar ait oldukları toplumun kültürel birikiminin korunması, yaşatılması ve geliştirilmesi bağlamında da oldukça önemli bir dizi sorumluluğu yerine getirirler. Bu yönüyle, üzerinde uzlaşmış tüm toplumsal değerleri, kabulleri, gelenekleri, yaşam alışkanlıklarını vb. eğitim programlarında ön görülen düzenlemeler doğrultusunda öğrencilere aktarırlar (Sakin, 2011). Kültürleme olarak da adlandırılan bu süreç yapılandırılmış yazılı programlar ve örtük programlar yoluyla gerçekleşir. Örtük program kapsamında ele alınabilecek düzenlemeler, kültürün bireylere aktarımı konusunda küçümsenemeyecek işlevler görürler. Okul ve sınıf mimarisi, öğretmen ve öğrenci kıyafet düzenlemeleri, sınıf içi yerleşim biçimi, öğretmen kürsüsünün konumu, okul ve sınıf içinde kullanılan görseller, şemalar, sloganlar, açıklayıcı metinler, dersliklere ya da ortak kullanılan alanlara verilen isimler

gibi birçok bileşen, doğrudan ya da dolaylı olarak kültürel aktarım bağlamında bir anlam taşır (Doğanay ve Sarı, 2004).

Okullara verilen isimler ya da okulların isimlendirilmesinde seçilen terim ve kavram, olay ve olgular da kültürün korunması ve aktarımı bağlamında ele alınması gereken önemli bir konudur, çünkü isimler, kültürün önemli bir parçası olan dilin öncelikli sembollerinden birisidir (Arslan ve Diyapoğlu; 2018). İsimlendirmeler bireysel ve toplumsal hafızada olay, kültür ve tarih bağının oluşturulmasında etkili rol oynarlar (Türkoğlu ve Günay, 2018). Her toplumun kendi değerlerine, geleneklerine, inanış ve yaşam biçimine, tarihî, sosyal, siyasal ve kültürel özelliklerine göre isimler tercih ettikleri gerçeği göz önüne alındığında; isimler basit birer gramer öğeleri değil, ardında bir kültür sistemini barındıran, yaşam biçiminin kodlarını taşıyan önemli kültürel sembollerdir (Kalkan, 2014). Yer, mekân, kişi, kurum vb. isimleri, ait oldukları kültüre göre biçim alır. Kişiler isimleriyle bir kimliğe büründükleri gibi yer, mekân ve kurumlar da isimlendirilme yoluyla kimlik kazanırlar ve toplum hafızasında yer edinirler. Bu durum okullara verilen isimler bağlamında da geçerlik taşır.

Okullara verilen isimlerin ilişkili oldukları temaların, kültürün hangi boyutuyla ilişkili oldukları ile okullara verilen isimlerin okula ismin verildiği dönem; okulun kamu okulu ya da özel okul olma durumu; okul kademesi; okul türü; okulun bağlı bulunduğu coğrafi bölge gibi değişkenlere göre ne tür bir görünüm arz ettiğinin, okullara verilen isimler konusunda yıllar içinde meydana gelen değişimin incelenmesi, değişimin yönünü göstermesi ve okullara isim verme konusundaki tercih ve yönelimlerin ortaya konulması noktasında büyük önem taşır.

Bir başka önemli konu; siyasal, kültürel, tarihî, coğrafi ve ekonomik değişimlerin, yer, mekân ve kurum isimlerinde değişimlere yol açarak, toplumsal hafızaya etki edebildiğidir (Araz, 2015). Özensiz isimlendirmeler kültürel erozyona yol açarak, toplumun kendi tarihi ile olan bağlarının zayıflamasına yol açabilmektedir (Türkoğlu ve Günay, 2018). Konu bu yönüyle ele alındığında da okullara verilen isimlerin tarihsel yönelim bağlamında analizi, ülkenin siyasi tarihi hakkında önemli bilgiler verebilir, okul isimlerinin verilmesinde etkili olan değişkenlerin açığa çıkarılması ve süreç içerisindeki etkilerinin görülebilmesi yönüyle önem arz eder.

Okullara ilgili mevzuatın belirlediği sınırlar içerisinde kalmak koşuluyla yerel ya da ulusal ölçekte kültürü ve değerleri yansıtan isimlerin verildiği (Polat, 2013) bilinmektedir. Böyle olmakla birlikte, eğitimde özelleştirme uygulamaları,

küreselleşme, eğitimin pazarlanabilir bir hizmet alanı olarak görülmesi vb. değişkenlerin, okulların isimlendirilmesi bağlamında ne tür bir değişime yol açtığı bu tür bir araştırma yoluyla gözlemlenebilir duruma gelebilir. Bu araştırmanın, özellikle son dönemde, günümüz isimlendirme tercih ve yönelimlerinin ortaya konulması noktasında toplumsal ve kültürel değişimin dildeki yansımaları bağlamında da bir fikir sunacağı değerlendirilmektedir. Okul isimlerinin içerisinde bulunduğu kültürü ne ölçüde ve hangi yönleriyle yansıttığının belirlenmesi, dil ile düşünce yapısı arasındaki ilişkiyi açığa çıkarması yönüyle de önem taşır. Türkçe'nin zenginliği ve anlam ifade eden isimleri türetebilme kabiliyeti göz önünde bulundurulduğunda, okul isimlerinin incelenmesinin, dilin kullanımı bağlamıyla da alanyazına önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

Eğitimin devletin denetim ve gözetimi altında yürütülen bir kamu hizmeti olması nedeniyle okulların kuruluşu, yapısı, işleyişi, programları, devam süreleri vb. ilgili yasal mevzuat doğrultusunda yürütülmektedir. Bu çerçevede, okullara verilecek isimlerin sınırlarını tayin eden bir mevzuat da bulunmaktadır. Bu tür bir araştırma okulların isimlendirilmesi noktasında mevzuata uygunluk bağlamında bir değerlendirme yapılabilmesinin de önünü açacaktır.

İsimler ve isimlendirme uygulamaları bölgesel farklılıklar da gösteren bir konudur. Coğrafi bölgeler kendilerine özgü unsurlar barındırırlar ve bu durum yereli ifade eder. Yerel bir çevrede, o çevrenin beşerî, sosyo-kültürel, ekonomik özellikleri isimlendirmelerde etkili olabilmektedir (Akgül, 2017; Ceylan, 2018; Başalan, 2019). Başka hiçbir kaynağa gerek duymadan, herhangi bir milletin yaşadıkları coğrafya, gelişim ve yayılışları, yaşam tarzı ve dünya görüşleri, isimlerin araştırılması neticesinde ortaya çıkarılabilmekte, sosyokültürel yapıları hakkında bilgilere ulaşılabilmektedir (Demir, 2010). Bu durum belirli bir ülke içerisindeki farklı coğrafi bölgeler ölçeğinde de geçerlik taşır. Okul isimlerinin coğrafi bölgeler arası karşılaştırmalar yoluyla analizi, bölgesel kültürel karakter hakkında da önemli bilgiler verebilir, kültür haritalarının oluşturulmasına katkı sunabilir.

Bu araştırmayı önemli kılan bir başka konu, özel okulların isimlendirilmesi ile kamu okullarının isimlendirilmesi konusunda ortaya çıkan farklılıklar konusunda yol gösterici olacak olmasıdır. Özel okullar, her ne kadar devlet gözetimi ve denetimi altında kurulmuş olsalar da isimlendirme konusunda, kurucuların tercihleri ve öncelikleri doğrultusunda daha esnek kararlar almaktadırlar. Karahan (2009),

isimlendirme yaparken isim veren kişilerin; beğenilerinden, dinî kimliklerine, dünya görüşlerinden, kişisel eğilimlerine kadar birçok değişkenin etkili olduğunu, bu durumun dilsel semboller bağlamında birçok işaret taşıdığını ifade etmektedir. Özel okulların isimlendirilmesi noktasında, okul kurucularının duyguları, düşünceleri, inanışları ya da okulun hizmet verdiği kademenin özellikleri önem taşıyabilmektedir. Bu bağlamda, okul öncesi eğitim kurumlarında çocukları ve ebeveynlerini etkileyebilecek güzel ve kulağa hoş gelen isimler tercih edilebilirken (küçük şeyler, kiraz çiçeği, atlıkarınca vb.), lise kademesinde sınav gerçeğinden hareketle eğitim hizmetlerinin pazarlamasını öncelikleyen isimler (sınav, final, tek aday vb.) tercih edilebilmektedir. Okullara verilen isimlerin kamu okulu ve özel okul karşılaştırılması yoluyla ele alınması, farklılıkların isimlere ne ölçüde yansıdığını ortaya koyacak olması yönüyle önemlidir.

İsimbilim çalışmalarında verilerin sınıflandırılması konusunda sıklıkla karşılaşılan problemler (Şahin, 2015), bu tür bir araştırmayı değerli kılan bir başka konudur. Birçok isimbilim çalışmasında, toplanan veriler sınıflandırılmadan, ham verilerin alan yazına kazandırılması (Yağmur, 2014) gibi bir yönelim söz konusudur. İlgili alanyazında okul isimleri ile ilgili de bir temalaştırma (tasnif, sınıflandırma) çalışması bulunmamaktadır.

Okul isimlerinin farklı değişkenler açısından değerlendirilmesi, gelecekte bu kurumlara verilebilecek isimler ve isimlendirme eğilimleri için yol gösterici olacaktır. Bu çalışma; tarihsel süreç içerisinde okullara isim verme geleneklerini ortaya çıkaracağı gibi konu hakkında gelecekte yapılacak çalışmalar yoluyla karşılaştırmalar yapılabilmesini mümkün kılacak olması yönüyle de alanyazına katkı sağlayacaktır.

Okullara verilen isimlerin taşıdığı önem konusunda yukarıda yapılan gerekçeli açıklamalara rağmen, alanyazında okulların isimlendirilmesi konusunu ele alan kapsamlı bilimsel bir çalışma bulunmamaktadır. Bu araştırmanın, söz konusu boşluğun giderilmesi noktasında alanyazına önemli bir katkı sağlayacağı, yol gösterici olacağı değerlendirilmektedir.

1.6. Sınırlılıklar

Türkiye’de okullara verilen isimlerin çeşitli değişkenler yönüyle incelenmesini amaçlayan bu araştırmanın temel sınırlılıkları aşağıdaki gibidir.

1. Araştırmanın verileri, Marmara Bölgesinden Balıkesir, Ege Bölgesinden Manisa, İç Anadolu Bölgesinden Kayseri, Akdeniz Bölgesinden Hatay, Güneydoğu Anadolu Bölgesinden Gaziantep, Karadeniz Bölgesinden Samsun, Doğu Anadolu

Bölgesinden Malatya ili ve bu illerde bulunan Millî Eğitim Bakanlığına bağlı kamu okulu ve özel okul statüsündeki okulöncesi, ilkokul, ortaokul ve lise kademelerindeki okullar ile sınırlıdır.

2. Araştırmanın verileri, Balıkesir ilinden 844 okul, Manisa ilinden 1060 okul, Kayseri ilinden 946 okul, Hatay ilinden 1340 okul, Gaziantep ilinden 1190 okul, Samsun ilinden 1029 okul ve Malatya ilinden de 772 okul olmak üzere toplam 7181 okuldan elde edilmiştir.
3. Araştırmada elde edilen veriler, 2019-2020 öğretim yılı MEB veri tabanı, İl, İlçe Millî Eğitim Müdürlükleri ve okulların kurumsal internet sayfalarında yer alan veri tabanlarından elde edilen verilerle sınırlıdır.
4. Türkiye’de okullara verilen isimlerin, tarihsel yönelimin incelendiği araştırma sorusu bağlamında okulların kurumsal internet sayfalarından elde edilen okula isim verilme tarihlerine ulaşılan 2799 okullar ile sınırlıdır.

1.7. Tanımlar

Antroponimi: İsimbilimin alt dallarından birisi olan, kişi isimlerini inceleyen; kişi isimbilim olarak da anılan bilim dalı (Kayasandık, 2019).

Okul kademesi: Okul öncesi eğitim kademesi ile 4+4+4 yıl zorunlu süreli öğretim kademeleri olan ilkokul; ortaokul ve lise eğitim kademeleri.

Okul türü: Öğretim kademesi lise olan, bununla birlikte uygulanan program çeşitliliği bağlamında birbirlerinden farklı okullar.

Onomastik: İnsanoğlunun varoluşundan itibaren ürettiği ya da ortaya çıkardığı kişi, yer, dağ, nehir, ırmak, hayvan, renk vb. tüm isimleri inceleyen bilim dallarını kapsayan genel tanım, üst başlık (Şahin, 2015).

Sosyalizasyon: Toplumsallaşma, toplumun mevcut değer ve normlarının bireylere öğretilmesi süreci.

Toponimi: İsimbiliminin alt dallarından biri olan, yer isimlerini inceleyen; yer isimbilimi olarak da anılan bilim dalı (Çetin ve Şentürk, 2019).

2. YÖNTEM

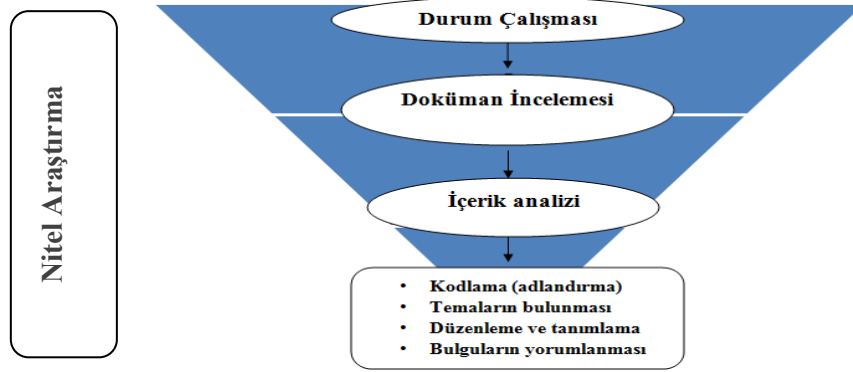
Bu bölümde, araştırmanın modeli, çalışmanın kapsamı, verilerin toplanması, verilerin analizi, inandırıcılık (geçerlik ve güvenilirlik), araştırmacı rolü ve etik konular ile ilgili açıklamalar yer almaktadır. Bununla birlikte, verilerin toplanması başlığı altında; dokümanlara ulaşılması, dokümanların anlaşılması, verilerin analizi başlığı altında; verilerin kodlanması, temaların bulunması, temaların ve kodların düzenlenmesi ile verilerin çözümlenmesi ve yorumlanması alt başlıklarına; araştırmanın geçerlik ve güvenilirliği başlığı altında ise inandırıcılık, aktarılabilirlik, tutarlık ve teyit edilebilirlik alt başlıklarına yer verilerek, araştırma süreci ile ilgili bilgiler ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, belirli bir durumu ve bu durumun yol açtığı sonuçları, seçilen durumla ilgili ortam, olay, süreç gibi değişkenlerin derinlemesine incelenmesine olanak sağlayarak, değişkenlerin durumu nasıl etkiledikleri ya da durumdan nasıl etkilendiklerini bütüncül bir biçimde ortaya koymaya imkân veren (Yıldırım ve Şimşek, 2016) nitel araştırma türünde, durum çalışması desenindedir. Örnek olay çalışması ya da vaka çalışması olarak da adlandırılan (Aytaçlı, 2012) durum çalışması türü araştırmalar, bir ya da birden fazla olay, ortam, program, grup ya da sistemin derinlemesine incelendiği (Büyüköztürk vd., 2017), gerçek yaşamdan güncel durumlar ya da belirli bir zaman dilimi içerisindeki birçok durumun derinlemesine incelenerek betimlendiği ya da temalarla ortaya konulduğu araştırmalardır (Creswell, 2016). Durum çalışmalarında; belirli bir olayın kendisini ya da olayı ortaya çıkaran ayrıntıları tanımlamak, olay hakkında ayrıntılı açıklamalar yapmak ya da olayı değerlendirmek gibi amaçlar söz konusudur (Büyüköztürk vd., 2017). Durum çalışmalarında; olaylara ya da olgulara tarafsız kalınarak, herhangi bir müdahalede bulunmadan gözlem, görüşme, doküman analizi gibi tekniklerle veri toplama ve toplanan verilerin nitel süreçlerle analizi söz konusudur (Yılmaz, 2016).

Türkiye’de okullara verilen isimlerin çeşitli değişkenler bağlamında (tarihsel süreç, okul türü, okul kademesi, kamu ya da özel okul olma, coğrafi bölge, okullara verilen isimlerin ilgili oldukları temalar) incelenmesinin amaçlandığı bu araştırmada veriler, doküman incelemesi yoluyla toplanmış ve içerik analizi yoluyla çözümlenmiştir. Doküman incelemesi süreci verilerin toplanması başlığı altında, içerik analizi süreci ise

verilerin analizi bölümünde ayrıntılı olarak açıklanmıştır. Araştırma sürecinin aşamaları şekil 2.1.'de gösterilmiştir.

Şekil 2.1. Araştırma modeli (Yıldırım ve Şimşek, 2016; Yılmaz 2016)

2.2. Çalışmanın Kapsamı

Bilimsel araştırmalarda evren, araştırma kapsamı içerisindeki bütün verilerin bir arada ve bütünüyle kullanılmasını, üzerinde genelleme yapmaya çalışılan topluluğu ifade ederken (Arıkan, 2017), örneklem ise bu bütünü temsil etme gücüne sahip, evrenden belirli ölçütlere göre seçilmiş bir parçanın seçilip kullanılmasını ifade eder. Diğer bir ifadeyle örneklem; araştırma amaçlarına ulaşma noktasında ihtiyacı karşılayacak bireylerin ya da çalışma verilerinin evrenden seçilmesi durumudur (Akarsu, 2016).

Türkiye’de okullara verilen isimleri çeşitli değişkenler yönüyle incelemeyi amaçlayan bu araştırmanın evrenini; Türkiye ölçeğinde okul öncesi, ilkokul, ortaokul ve lise düzeyinde kamu ve özel okul niteliğindeki tüm eğitim kurumları oluşturmaktadır.

Araştırmalarda evrenin büyük olması, veri toplama güçlüğü, para, zaman, kontrol, emek gibi faktörlerin olumsuz etkisi gibi nedenlerle evreni temsil edebilme gücü temel alınarak örneklem seçilmekte (Dura, 2005), örneklem belirlenmesinde ise evreni temsil gücünün yüksek olması ve birimlerin yeterli büyüklükte olması koşulları göz önünde bulundurulmaktadır (Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2004). Örneklem seçimi konusunda ise araştırmanın amacı, araştırma soruları ve araştırmanın değişkenlerine bağlı kalınarak çeşitli örnekleme yöntemlerine başvurulabilmekte, bu yolla da gelişigüzel birim seçilmesinin önüne geçilerek, yansızlık ilkesine uygun davranılmaktadır (Karasar, 2016).

Bu araştırmanın örnekleme iki aşamalı bir süreçle belirlenmiştir. Araştırma örneklemini belirlemek amacıyla yararlanılan ilk yöntem, tabakalı örnekleme belirleme yöntemidir. Tabakalı örnekleme yönteminin kullanılabilmesi için evrenin farklı özellikler gösteren alt gruplara ayrılabilir olması ve her gruptan örnek seçilebilmesi gerekir (Baştürk ve Taştepe, 2013). Bu çalışmada tabakalı örneklem belirleme sürecinde, Türkiye'nin kendilerine özgü yerel özellikleri olan (sosyal, kültürel, ekonomik, coğrafi, tarihî, vb.) yedi coğrafi bölgeden oluştuğu gerçeğinden hareketle, her coğrafi bölgenin bu çalışmada temsil edilmesine karar verilmiştir. Örneklem belirleme sürecinin ikinci aşamasında, her coğrafi bölgeyi temsilen veri toplanılacak illerin belirlenmesinde, amaçlı örnekleme yöntemlerinden birisi olan ölçüt örnekleme yönteminden yararlanılmıştır. Amaçlı örneklemede, araştırmanın amacına en uygun birimlerin seçilmesi söz konusudur (Baloğlu, 2009). Bir ilde, okul öncesi, ilköğretim, ortaokul ve lise düzeyindeki okul sayısı ile ilde bulunan kamu okulu ve özel okul sayısı konusunda en temel belirleyicinin ilin nüfusu olduğu gerçeğinden hareketle, bu çalışmada ölçüt örnekleme sürecinde belirlenen ilk ölçüt illerin nüfus yoğunlukları; ikinci ölçüt ise illerdeki kamu okulları ile özel okulların sayısal çokluğudur. Çalışmada yanıtı aranan sorulardan birisi, Türkiye'de okullara verilen isimlerin, okulun kamu okulu ya da özel okul olmasına göre değişkenlik gösterip göstermediğidir. Öte yandan, okulların isimlendirilmesi ile ilgili mevzuat, özel okulların isimlendirilmesi bağlamında daha esnek ve tercihleri öne çıkaran düzenlemeler içermektedir. Dolayısıyla kamu okulları ile özel okul isimlendirilmeleri arasındaki farklılaşmanın gözlemlenebilmesi için ilde bulunan kamu okulu ve özel okul sayısının bir ölçüt olarak belirlenmesi önemli bir gereklilik olarak görülmüştür.

Türkiye'nin yedi coğrafi bölgesinin her biri için nüfus yoğunlukları en yüksek ilk beş il Türkiye İstatistik Kurumu [TÜİK, 2019] verilerinden yararlanılarak belirlenmiştir. Konu hakkındaki veriler Çizelge 2.1'de verilmiştir.

Çizelge 2.1. Coğrafi bölgeler, şehirler ve nüfusları (TÜİK, 2019)

Coğrafi bölge adı	Şehir adı	Nüfusu
Akdeniz Bölgesi	Antalya	2.364.396
	Adana	2.216.415
	Mersin	1.793.931
	Hatay	1.575.226
	Kahramanmaraş	1.127.623
Doğu Anadolu Bölgesi	Van	1.106.891
	Malatya	786.676
	Erzurum	760.476
	Elazığ	583.671
	Ağrı	536.285
Ege Bölgesi	İzmir	4.277.677
	Manisa	1.413.041
	Aydın	1.080.839
	Denizli	1.018.735
	Muğla	938.751
Güneydoğu Anadolu Bölgesi	Gaziantep	2.005.515
	Şanlıurfa	1.985.753
	Diyarbakır	1.699.901
	Mardin	809.719
	Adıyaman	615.076
İç Anadolu Bölgesi	Ankara	5.445.026
	Konya	2.180.149
	Kayseri	1.376.722
	Eskişehir	860.620
	Sivas	621.301
Karadeniz Bölgesi	Samsun	1.312.990
	Trabzon	726.326
	Ordu	742.341
	Tokat	602.086
	Zonguldak	596.892
Marmara Bölgesi	İstanbul	15.029.231
	Bursa	2.936.803
	Kocaeli	1.883.270
	Balıkesir	1.204.824
	Tekirdağ	1.005.463

Türkiye'nin yedi coğrafi bölgesinin her biri için nüfus yoğunlukları en yüksek ilk beş ilin belirlenmesinin ardından, yedi coğrafi bölgeyi temsilen toplam 35 ilin temsil edildiği bir örneklem havuzu (7 coğrafi bölgenin her biri için ilk beş il) oluşturulmuştur. Ardından, sözü edilen 35 ilin okul ve MEB'e bağlı kurum sayıları "Millî Eğitim Bakanlığı Bilişim Sistemleri [MEBBİS]" veri tabanı aracılığıyla (2019) belirlenmiş, MEB internet veri tabanından da veri kontrolü sağlanmıştır. Sonrasında ise yine MEBBİS aracılığıyla MEB'e bağlı kurumların listesine ulaşılmış, okul öncesi eğitim kurumları, ilkokullar, ortaokullar ve liseler dışındaki kurumlar (ör. Rehabilitasyon

Merkezi, Halk Eğitim Merkezi, Uygulama Okulları, Millî Eğitim Müdürlükleri, kurslar vb.) listeden çıkarılarak, belirlenen illerde örnekleme dâhil olabilecek örgün eğitim kurumları sayısına ulaşılmıştır. Tüm bu işlemlerin ardından, nüfus yoğunlukları ile kamu okulu ve özel okul sayıları birbirine en yakın ve bölgeyi en iyi temsil edebileceği düşünülen iller araştırma örnekleme olarak seçilmiştir.

Tüm bu düzenlemeler sonucunda araştırmanın verileri, Türkiye'nin yedi coğrafi bölgesinden nüfus yoğunlukları ile kamu okulu ve özel okul sayıları yönüyle birbirine en yakın ve bulunduğu coğrafi bölgeyi en iyi temsil edeceği değerlendirilen yedi il (Balıkesir, Gaziantep, Hatay, Kayseri, Malatya, Manisa, Samsun) ve bu şehirlerde bulunan okul öncesi, ilkokul, ortaokul ve lise düzeyindeki tüm eğitim kurumlarından elde edilmiştir. Konu coğrafi bölge ekseninde ifade edilecek olursa, bu araştırmanın örneklemini; Marmara Bölgesinden Balıkesir, Ege Bölgesinden Manisa, Akdeniz Bölgesinden Hatay, İç Anadolu Bölgesinden Kayseri, Karadeniz Bölgesinden Samsun, Doğu Anadolu Bölgesinden Malatya ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinden Gaziantep illerindeki Millî Eğitim Bakanlığına bağlı okul öncesi, ilkokul, ortaokul ve lise olmak üzere tüm kamu okulları ve özel okullar oluşturmaktadır. Örnekleme yer alan illerdeki kamu, özel ve toplam okul sayıları Çizelge 2.2.'de, kademelere göre okul sayıları ise Çizelge 2.3.'de verilmiştir.

Çizelge 2.2. Örnekleme yer alan iller ve okul sayıları (MEBBİS, 2019)

Şehir	Kamu okulu sayısı	Özel okul sayısı	Toplam okul sayısı
Balıkesir	704	140	844
Gaziantep	1038	152	1190
Hatay	1169	171	1340
Kayseri	834	112	946
Malatya	652	120	772
Manisa	909	151	1060
Samsun	852	177	1029
Toplam	6158	1023	7181

Çizelge 2.3. Örnekleme yer alan illerde kademelerine göre okul sayıları (MEBBİS, 2019)

Şehir	Okulöncesi	İlkokul	Ortaokul	Lise	Toplam
Balıkesir	101	330	245	168	844
Gaziantep	78	514	344	254	1190
Hatay	102	569	442	227	1340
Kayseri	69	368	309	200	946
Malatya	69	297	240	166	772
Manisa	101	455	319	185	1060
Samsun	97	423	322	187	1029
Toplam	617	2956	2221	1387	7181

Balıkesir ilinde 704 kamu okulu, 140 özel okul, toplam 844 okul; Gaziantep ilinde 1038 kamu okulu, 152 özel okul, toplam 1190 okul; Hatay ilinde 1169 kamu okulu, 171 özel okul, toplam 1340 okul; Kayseri ilinde 834 kamu okulu, 112 özel okul, toplam 946 okul; Malatya ilinde 652 kamu okulu, 120 özel okul, toplam 772 okul; Manisa ilinde 909 kamu okulu, 151 özel okul, toplam 1060 okul; Samsun ilinde 852 kamu okulu, 177 özel okul, toplam 1029 okul bulunmaktadır. İllerde yer alan okulların kademelerine göre sayıları ise her kademenin toplam okul sayılarına da yer verilerek, Çizelge 2.3.'de gösterilmiştir. Buna göre; örnekleme yer alan toplam okulöncesi kademesi okul sayısı 617, ilkokul kademesi 2956, ortaokul kademesi 2221, lise kademesi okul sayısı ise 1387'dir.

2.3. Verilerin Toplanması

Daha önce de belirtildiği gibi bu araştırma Türkiye'de okullara verilen isimlerin farklı değişkenler yönüyle incelenmesini amaçlamaktadır. Bu yönüyle, bu araştırma için önem taşıyan en temel veri okullara verilen isimlerdir. Örneklem olarak belirlenen illerde bulunan kamu okulu ve özel okul niteliğindeki, okul öncesi, ilkokul, ortaokul ve liselere verilen isimlerin belirlenmesi işlemi doküman analizi yoluyla gerçekleştirilmiştir. Doküman incelemesi temelde araştırma ile ilgili bilgi barındıran yazılı ya da görsel materyallerin analizidir. Bu süreç, ilgili dokümanlara ulaşma, verileri elde etme, verileri analiz etme ve sonuçları yorumlama aşamalarıyla gerçekleşmektedir (Aktaş, 2016). Doküman analizi sürecinde yapılacak ilk iş araştırmanın amacına ve araştırma sorularına hizmet edecek en uygun kaynaklara ulaşılmasıdır (Merriam, 2015). Doküman analizinde, araştırmanın amacına hizmet eden yazılı metin, film, kaset, alet, araç, bina, sanat eserleri, vb. her türlü belge kullanılabilir (Mayring, 2011). Forster (1995'ten aktaran Yıldırım ve Şimşek, 2016, s.194); doküman analizi sürecinde, dokümanlara ulaşma, orijinalliği teyit etme, dokümanların anlaşılması, verileri analiz etme ve verileri kullanma aşamaları bulunduğunu, araştırmacının bu aşamaları amacı doğrultusunda ve dokümanları incelemeye aldığı kapsam bakımından yeniden yorumlayabileceğini ifade etmektedir. Merriam (2015) nitel çalışmalarda dokümanların kullanılması bağlamında, dokümanlara nasıl ulaşıldığının, ulaşılan dokümanların uygunluğunun, özgünlüğün ya da doğruluğunun teyit edilmesinin önemine dikkat çekerek, elde edilen verilerin düzenlenip, sistematik hale getirilmesinin analiz ve yorumlama sürecinde araştırmacıya kolaylık sağlayacağını ifade etmektedir.

İzleyen bölümde, Türkiye’de okullara verilen isimlerin çeşitli değişkenler bağlamında incelenmesi temel amacı çerçevesinde, bu araştırmada dokümanların hangi yollarla, hangi kaynaklardan elde edildiği, verileri doğrulama ve teyit etme süreci; dokümanların düzenlenip analiz edilmesi ve yorumlamaya hazır hale getirilme süreçleri açıklanmaktadır.

2.3.1. Dokümanlara ulaşılması

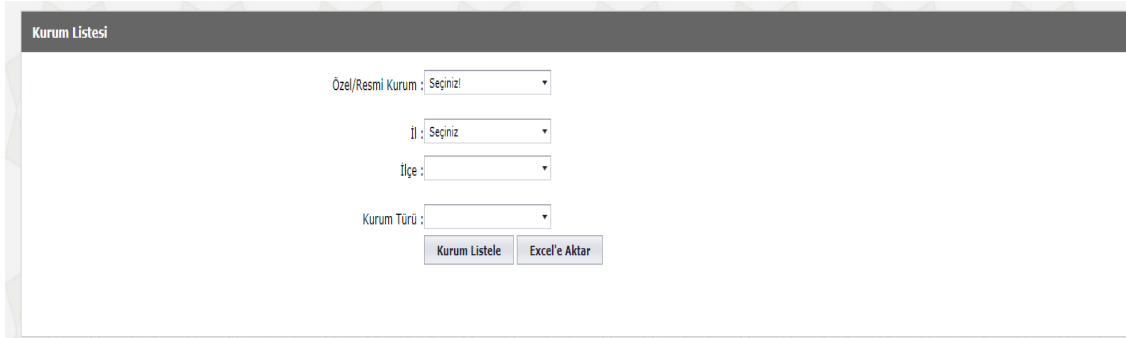
Araştırmada elde edilen verilerin doğruluğunun incelenmesi ve teyit edilmesi yoluyla verilerin güvenilir hale getirilmesi ile zaman ve emek kaybının önüne geçilmesi, nitel araştırmalarda önemli bir gereklilik olarak değerlendirilmektedir (Muşmal ve Gürbüz, 2018). Bu bölümde, ilgili dokümanlara ulaşılması ve verilerin doğruluklarının teyit edilmesi aşamaları bir arada ele alınmış ve süreç ayrıntılı bir şekilde açıklanmaya çalışılmıştır.

Araştırma örnekleminde yer alan illerde yer alan okullara, okullarla ilgili güncel ve doğru bilgilere hangi kaynaklardan nasıl ulaşılabileceği konusunda yapılan araştırmalar sonucunda, konu hakkındaki en güncel ve doğru verilerin Millî Eğitim Bakanlığı Bilişim Sistemleri [MEBBİS] internet veri tabanında bulunduğu belirlenmiştir. Eskişehir İl Millî Eğitim Müdürlüğünde görevli bir müfettiş ve aynı kurumdan emekli olmuş başka bir müfettiş ile yüz yüze yapılan görüşmelerle, MEBBİS kurum listesi ara yüzünde bulunan okullar listesinin sürekli güncellendiği bilgisine ulaşılmış, öte yandan MEBBİS okullar listesi ile Millî Eğitim Bakanlığı kurumsal internet adresinde kayıtlı kamu okullarının web sitelerinin bağlantılarına ulaşarak, örnekleme de yer alan illerde bulunan kamu okulları listelerinin burada da var olduğu teyidi yapılmıştır. Özel öğretim kurumları ile ilgili verilerin MEB veri tabanında paylaşılmadığı görülmüş, bu okulların listeleri yalnızca MEBBİS aracılığıyla edinilmiştir. Bunların yanısıra MEB resmi internet veri tabanında (<http://www.meb.gov.tr/>) belirtilen iletişim telefon numarası aranılarak, okullar listesinin güncel olup olmadığı sorulmuş ve güncel oldukları yönünde bir teyit alınmıştır.

Bilindiği gibi yakın bir geçmişte terörle mücadele noktasında atılan adımlar doğrultusunda, terör örgütleriyle bağlantısı olduğu belirlenen özel okulların kapatılması yönünde kararlar alınmıştır. Bu bağlamda güncel ve doğru verilere sahip olduğunun teyit edilmesi amacıyla, kapatılan okullarla ilgili veriler MEBBİS okullar listesinde

bulunan verilerle karşılaştırılmıştır. Bu bağlamda; 2016 tarihinde yayımlanan 667 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile 2017 tarihinde kapatılan özel okulların listesine ulaşılmış, elde edilen bu veriler MEBBİS okullar listesindeki güncel verilerle karşılaştırılarak, kontrolü sağlanmıştır. Yapılan incelemede kapatılan okulların MEBBİS veri tabanından da silindiği ve listelerin güncellendiği sonucuna ulaşılmıştır.

MEB kurumsal internet adresi aracılığıyla ulaşılan okullar ile (<https://www.meb.gov.tr/baglantilar/okullar/index.php>) ve MEBBİS veri tabanından elde edilen veriler karşılıklı bir incelemeye tabi tutularak, il millî eğitim müdürlükleri ve okulların kurumsal web sayfalarından da güncellik ve doğruluk kontrolü yapılmasının ardından verilerin düzenlenmesi aşamasına geçilmiştir. Verilerin düzenlenmesi araştırmacıya zaman yönünden fayda sağlamasının yanında, verilerin kodlanması ve temaların belirlenmesi aşamalarında da büyük kolaylık sağlamaktadır. Bu amaçla, MEBBİS veritabanı aracılığıyla ulaşılan MEB kurumları listesi Excel formatında bilgisayara indirilmiş, MEB'e bağlı kamu okul ve özel okul niteliğindeki okul öncesi, ilkokul, ortaokul ve liseler dışındaki rehabilitasyon merkezi, halk eğitim merkezi vb. bütün kurumlar listeden çıkarılmıştır. MEBBİS kurumsal internet adresinde yer alan okullar listesi arayüzü Görsel 2.1.'de gösterilmiştir.

Görsel 2.1. MEBBİS okullar listesi web arayüzü (<https://mebbis.meb.gov.tr/KurumListesi.aspx> adresinden, 12 Kasım 2019 tarihinde edinilmiştir)

Örneklemede yer alan illerdeki kamu ve özel okul toplam sayıları da bu aşamada netleştirilmiş, örneklemede yer alan iller ve bu illerde bulunan okullar tablolar halinde listelenmiştir. Belirlenen okul listelerinden, okulların kurumsal internet sayfalarına ulaşılmış, ilgili menülerden okul isimleri dışında araştırma için önem taşıyan diğer veriler olan okula isim verilme tarihi, okulun kademesi, kamu okulu ya da özel okul olma durumu ve lise kademesindeki okulların türleri konusunda elde edilen veriler kayıt

altına alınmıştır. Örnekleme yer alan illerde bulunan okulların kurumsal internet veri tabanlarının incelenmesi sürecinde karşılaşılan kimi durumlar aşağıda maddeler halinde sıralanmıştır.

- Tarih bilgisine ulaşılabilen kimi okulların isimlerinin süreç içerisinde okulun kuruluş tarihinden sonraki bir tarihte değiştirildiği görülmüş, söz konusu nedenle okulların tarihsel analizinde okul isimleri ile ilgili okulun kuruluş tarihi tanımı yerine, okula isim verilme tarihi tanımı kullanılmıştır. Bu durum verilerin çözümlenmesi ve bulguların yorumlanması başlığı altında detaylı bir şekilde açıklanmıştır.
- Kamu kategorisinde kurumsal web adreslerinde tarihçe sayfası olmayan okullar bulunmaktadır.
- Kamu kategorisinde kurumsal web adreslerinde tarihçe sayfası bulunan kimi okullarda okula isminin verilme tarihi ile ilgili bilgiler bulunmamaktadır.
- Özel okul kategorisindeki kimi okullar içerisinde kurumsal web sayfalarına ulaşamayan okullar bulunmaktadır.
- Özel okul kategorisindeki kimi okulların web sayfalarında okula isminin verilme tarihi ile ilgili bilgiler bulunmamaktadır.

Araştırma örnekleme alınan şehirlerde, toplam okul sayıları ile okula isim verilme tarihlerine ulaşılabilen ve ulaşamayan okul sayıları Çizelge 2.4.'de gösterilmiştir.

Çizelge 2.4. *Örnekleme yer alan okulların isim verilme tarihlerine göre sayıları*

Şehir	Okula isim verilme tarihi bilgisine ulaşamayan okul sayısı	Okula isim verilme tarihi bilgisine ulaşılabilen okul sayısı	Toplam okul sayısı
Balıkesir	488	356	844
Gaziantep	748	442	1190
Hatay	784	556	1340
Kayseri	569	377	946
Malatya	451	321	772
Manisa	711	349	1060
Samsun	631	398	1029
Toplam	4382	2799	7181

Çizelge 2.4.'e göre örnekleme yer alan 7181 okuldan 2799 okulun, okula isim verilme tarihlerine ulaşılabilmiş ve bu okullar çalışmaya dâhil edilmiş, okula isim

verilme tarihi bilgisine ulaşamayan 4382 okul ise tarihsel analiz bağlamında örneklem dışında bırakılmıştır.

2.3.2. Dokümanların anlaşılması

Dokümanların anlaşılması aşaması, araştırmacının topladığı verilerle baş başa kaldığı ve onları özümsemeye çalıştığı (Yıldırım ve Şimşek, 2016), kodlama konusunda sistematik oluşturmak amacıyla (Merriam, 2015) verileri düzenlediği ve ön izleme yapılmasına olanak sağlayan bir süreçtir. Bu aşamada; dokümanların araştırma amaçlarına dair sorulara cevap verebilme, niteliklerinin sorgulanması (Aktaş, 2016) düzenlemeler, karşılaştırmalar, eksiklikler ve farklı bakış açılarının olup olmadığı (Yıldırım ve Şimşek, 2016) kontrolü gerçekleştirilmiştir.

Araştırma kapsamında elde edilen verilerin güncelliğinin ve doğruluğunun teyit edilmesinin ardından, verilerin analize ve yorumlamaya hazır hale getirebilmesi amacıyla araştırmacı tarafından anlaşılabilir olarak özümsemesi (Balcı, 2015) aşaması, dokümanların ayrıntılı ve derinlemesine okunması (Kıral, 2020) yoluyla gerçekleştirilmiştir.

Bilgisayar ortamında her il için ayrı birer klasör açılmış, MEBBİS'ten elde edilen veriler özel okullar ve kamu okulları olacak şekilde kademelerine göre Excel formatında tablollaştırılmış, tablolar; il-bölge, okulun ismi, okul kademesi, kamu-özel okulu olma durumu, okula isim verilme tarihi başlıkları altında düzenlenmiştir. Lise kademesi için okul türüne göre isimlerin incelenmesinin amaçlandığı araştırma sorusu bağlamında okul türü başlığına da yer verilmiştir.

Tablolar halinde düzenlenip anlaşılır hale getirilen dokümanlar, analiz edilmek üzere SPSS paket programına aktarılmaya hazır hale getirilmiştir. Hazırlanan tabloların biçimsel tablo görünümü, Çizelge 2.5.'de gösterilmiştir.

Çizelge 2.5. *Veri gösterimi tablo görünümü*

İl bölge	Okulun ismi	Okul kademesi	Okul türü	Kamu-özel	İsim verilme Tarihi	Tema	Kategori
Balıkesir_M	xxx	Okul_öncesi	----	Kamu	199-	----	----
Balıkesir_M	xxx	Lise	AL	Kamu	200-	----	----
Balıkesir_M	xxx	Okul_öncesi	----	Özel	201-	----	----

Düzenlenen ve okumaya hazır hale getirilen dokümanlar, araştırma soruları dikkate alınarak, karşılaştırılarak incelenmiştir. Temaların belirlenmesi öncesinde okul isimleri gözden geçirilerek, isimlerin belirgin bir anlam ifade edip etmediği, Türkçe olup olmadığı ve ilgili yönetmeliklere uygunlukları karşılaştırmaları yapılmıştır.

2.4. Verilerin Analizi

Bu araştırmada toplanılan, tablolar halinde açık ve anlaşılır hale getirilen veriler içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. İçerik analizi süreci dokümanların sistematik olarak ele alınması gerekliliği ile içeriklerin mesaj, karakter, simge, kimlik, bilgi, slogan vb. yönlerden ele alınıp incelenerek öncelikle kodlamalar yapılması, sayısallaştırma, tablolar ve grafikler şeklinde ifade edilip yorumlanması ve son olarak çıkarımlar yapılması olarak ifade edilmektedir (Arıkan, 2017). İçerik analizinde, araştırma amaçlarına bağlı olarak doküman, söylem, kayıt ya da iletişim araçları, vb. yoluyla elde edilen verilerin anlaşılması, karşılaştırılması, içerdikleri mesajların sistematik olarak tanımlanması ve sağlıklı sonuçlara ulaşılması amaçlanır (Arıkan, 2017). Merriam (2015), içerik analizinin verilerin ya da anlamların iç görüşünün peşinde olduğunu, bu sürecin aynı anda kodlama ve kategorileri oluşturma işlemlerini kapsadığını ifade etmektedir. Bu süreçte, doküman ya da belgelerin anlatımları, bakış açıları, felsefeleri ve dil özellikleri derinlemesine çözümlemeler yapılarak incelenir. Çözümleme sürecinde verilerin hangi yönleriyle analiz edileceği, inceleme aşamasında belirleneceği gibi önceden de kararlaştırılabilmektedir (Karasar, 2018). Büyüköztürk vd. (2017), içerik analizinde belirlenen süreçlerin analizin amacı ya da incelenecek verilerin türüne göre farklılaşabileceğini belirtmişlerdir.

Yıldırım ve Şimşek (2016), nitel araştırmaların içerik analizi sürecini dört aşamalı olarak sıralamışlardır. Söz konusu aşamalar; verilerin kodlanması, temaların oluşturulması, verilerin düzenlenmesi ve tanımlanması, ortaya çıkan bulguların yorumlanmasıdır. Bu araştırmada da içerik analizi sürecinde Yıldırım ve Şimşek (2016) tarafından önerilen aşamalı sistematik benimsenmiş, verilerin kodlanması, temaların belirlenmesi, verilerin kodlara göre düzenlenmesi ve tanımlanması ile bulguların yorumlanması aşamaları gerçekleştirilmiştir.

2.4.1. Verilerin kodlanması

Bu araştırmada verilerin kodlanması aşamasında, Straus ve Corbin (1990'dan Akt. Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 244) tarafından önerilen üç kodlama biçiminden (daha önceden belirlenmiş kavramlara göre yapılan kodlama, verilerden çıkarılan kavramlara göre yapılan kodlama ve genel bir çerçeve içinde yapılan kodlama), araştırmanın doğasına uygun olduğu değerlendirilen genel bir çerçeve içinde yapılan kodlama kullanılmıştır. Daha önceden belirlenmiş kavramlara göre yapılan kodlamada, verilerin toplanılmasından önce bir kod listesi oluşturulması söz konusudur. Kodlar; temalar ya da temalar altında sıralanmış kavramlar düzeyinde düşünülebilir. Verilerden çıkarılan kavramlara göre yapılan kodlamada ise verilerin tümevarımcı bir analize tabi tutulması söz konusudur. Araştırma konusu hakkında kuramsal bir temelin olmadığı durumlarda bu tür bir yaklaşım kolaylık sağlar. Genel bir çerçeve içinde yapılan kodlamada ise yukarıda belirtilen iki kodlama türünün birleşmesi söz konusudur.

Araştırmada, genel bir çerçeve içinde yapılan kodlama sistematğine uygun olarak, veri analizi öncesinde çeşitli kodlar belirlenmiştir. Kodların belirlenmesinde kurumlara ad verme yönetmelikleri ile isim verme (insanlara, canlılara, mekânlara, coğrafi bölgelere, vb.) konusunda yapılan bilimsel araştırmalar yol gösterici olmuştur. İsim verilenin ne olduğundan (insan, hayvan, canlı, eşya, araç, coğrafi bölge, mekân, yer, vb.) bağımsız olarak, isim vermenin kültürel bir bağlamı olduğu gerçeğinden hareketle bu tür bir süreç izlenmiştir.

Wimmer ve Dominick (2006), içerik analizi sürecinde kategori oluşturma'nın ardından pilot bir uygulama yapılmasını önermektedirler. Bu araştırmada temel alınan genel bir çerçeve içinde yapılan kodlama sürecinin sağladığı en önemli avantaj; süreç içerisinde ortaya çıkan sonuçlar neticesinde yeni kodlar elde edilmesi durumunda araştırmacıya esneklik sağlamasıdır. Diğer bir ifadeyle de pilot uygulama sırasında elde edilen verilerin analizi sırasında ortaya çıkacak yeni kodlamaların listeye eklenebilmesi söz konusudur (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu çalışmada okul isimleri konusunda oluşturulan kodlama sistematğinin çalışırılığını test etmek amacıyla, Eskişehir ili ölçeğindeki okul isimleri üzerinde pilot bir uygulama yapılmış, ildeki MEB'e bağlı okulöncesi, ilkokul, ortaokul ve lise kademesindeki kamu ve özel nitelikli toplam 523 okulun isimlerine ulaşılmış ve bu isimler üzerinde bir çalışma gerçekleştirilmiştir. Kodlama yapılırken izlenen süreç aşağıdaki gibidir.

- Kodlama çalışması tez danışmanı öğretim üyesi ile eş zamanlı bir çalışma yoluyla gerçekleştirilmiştir.
- Okullara ad verme yönetmelikleri incelenerek, okullara ne tür isimler verilmiş olabileceği konusunda ayrıntılı notlar tutulmuştur.
- Yönetmelikler ve süreç boyunca tutulan notlar karşılaştırılarak bir kodlama tablosu oluşturulmuş, oluşturulan tablo Çizelge 2.6.'da gösterilmiştir.

Çizelge 2.6. Okullara verilen isimler kodlama çizelgesi

➤ Belirli bir anlam ifade eden isimler	➤ Kurum, kuruluş isimleri
➤ Bilim insanı isimleri	➤ Önemli bir tarihi belirten isimler
➤ Coğrafi yer isimleri	➤ Sanatçı isimleri
➤ Devlet büyüklerinin isimleri	➤ Siyasetçi isimleri
➤ Hayırsever isimleri	➤ Sporcu isimleri
➤ Kahraman isimleri	➤ Tarihî kişi isimleri

- Kodlar yönetmeliklerdeki ilgili maddelerle karşılaştırılarak tekrar incelenmiş ve pilot uygulamaya geçilmiştir.
- Pilot uygulama için seçilen Eskişehir ilindeki okulların listesine MEBBİS internet veri tabanından ulaşılmış, liste Excel dosya biçiminde bilgisayar ortamına kaydedilmiştir.
- Veriler; Excel dosyasından, Word dosyasına aktarılarak okul kademelerine ve okulların özel okul ya da kamu okulu statüsünde olma durumlarına göre düzenlenmiş ve anlaşılır hale getirilmiştir.
- Daha önce elde edilen kodlar ile Eskişehir ilinde yer alan okul isimleri karşılaştırılarak incelenmiş ve kodlar son haline getirilmiştir. Bu aşamada kodları temsil edecek üst temalar da belirlenmiştir.
- Pilot uygulama sonrası eklenen kategoriler; düşünür isimleri, yazar, şair, edebiyatçı kişi isimleri, bürokrat isimleri, asker isimleri, manevi şahsiyet isimleri, yerel, ulusal ya da evrensel anlamda kabul gören değerlerle ilgili isimler ile daha çok özel okul isimlerinde karşılaşılan, eğitim olgusu ile yakından ilişkili isimler, tüketim kültürüne yönelik ele alınabilecek olan popüler kavramlara ilişkin isimler, soyut benzetme yoluyla oluşturulan isimler, tabiatla ilişkili isimler, kişisel yetenek/özellik belirten isimler, akademik başarı temelli terim ve kavramlar ile oluşturulan isimlerdir. Ayrıca pilot uygulama sürecinde Türkçe olmaması itibarıyla yönetmeliğe uygun olmayan bir okul ismiyle de karşılaşılmıştır.

- Pilot uygulama sonrasında bir ismin belirli bir anlam ifade etmesinin geniş bir kavrama ilişkin olması ve birçok kategoriye temsil etmesinden dolayı “belirli bir anlam ifade eden isimler” kategorisi kodlama listesinden çıkarılmıştır. Benzer bir şekilde tarihî kişi isimleri de yine birçok kategoriye temsil edebileceği (devlet adamı, sanatçı, kahraman, bilim insanı vb.) gerçeğinden hareketle bu kategori de pilot uygulama sonrasında listeden çıkarılmıştır.

İçerik analizi bağlamında, pilot uygulama sonrası belirlenen ve düzenlenen kodlar Çizelge 2.7.’de sunulmuştur.

Çizelge 2.7. Pilot uygulama sonrası kodlama sistematigi

• Kahraman isimleri • Devlet adamı isimleri • Siyasetçi isimleri • Bürokrat isimleri • Asker isimleri • Manevi şahsiyet isimleri • Düşünür isimleri • Hayırsever/okul kurucu isimleri • Sanatçı isimleri • Yazar, şair, edebiyatçı isimleri • Bilim insanı isimleri • Sporcu isimleri • Diğer kişi isimleri • Ülke, coğrafi bölge, şehir, ilçe, vb. ölçeğinde önem taşıyan belirli bir tarih, gün, ay, yıl, yıldönümü tarihi ile ilgili isimler • Şehir, ilçe, mahalle isimleri • Belirli bir coğrafi bölgenin ismi • Belirli bir bölgenin ismi • Belirli bir yerin ismi • Belirli bir başlık altında sınıflandırılmayan isimler	• Yerel, ulusal, evrensel ölçekte kabul gören millî, manevi, kültürel değer isimleri • Yerel ya da ulusal ölçekte faaliyet gösteren şirket, işletme isimleri, vakıf, dernek isimleri, vb. • Okul, eğitim, öğretim, öğrenme olguları ile yakından ilişkili terim ve kavramları temsil eden isimler • Popüler terim ve kavramları temsil eden isimler • Birden çok kavramın bir araya getirilerek soyut benzetmeler yoluyla oluşturulan metaforik isimler • Tabiatla ilişkili canlı, cansız varlıklar, mevsimler, doğa olayları ile ilgili isimler • Kişisel yetenek/özellik belirten isimler • Bilimsel kavramlar ile oluşturulan isimler • Akademik başarı temelli terim ve kavramları temsil eden isimler
--	--

- Elde edilen kodlar ile tekrar kodlama sonrasında ortaya çıkan sonuçların tutarlı olup olmadığının kontrolü için alınan önlemlerden birisi araştırmacının 15 günlük süreyle tekrar kodlama yöntemi gerçekleştirmesidir. Pilot uygulama sonrası elde edilen kodlar saklanılarak 15 gün beklenilmiş, aradan geçen zaman sonunda tekrar kodlama yapılarak sonuçlar kontrol edilmiş ve tutarlık teyidi yapılmıştır.
- Pilot uygulama ile elde edilen kodlama sistematigi, ilgili dokümanlar ve isim verme yönetmelikleri, daha önce nitel araştırma, doküman incelemesi ve içerik

analizi konularında çalışmalar yapmış alanın uzmanı iki öğretim üyesinin değerlendirmelerine sunularak geri bildirimler alınmıştır.

Tüm bu çalışmalar sonucunda, başlangıçta Ad Verme Yönetmeliği'ne bağlı olarak oluşturulan toplam 12 kategori, pilot uygulama sonucunda düzenlenerek, Çizelge 2.7.'de yer alan kategoriler elde edilmiştir. Uzman öğretim üyelerinin olumlu geri bildirimleri sonucunda herhangi bir değişikliğe gidilmesine gerek duyulmamış ve söz konusu kategoriler korunmuştur.

2.4.2. Temaların bulunması

Verilerin analizi sürecinde ikinci aşama, temaların bulunması (oluşturulması) aşamasıdır. Temalar, daha önce belirlenmiş yukarıda yazılı olan kodları temsil eden değişkenlerdir. Başka bir ifadeyle temalar, önceden belirlenen kodları yani kavramları bir üst başlıkta sınıflandırma ile ilgilidir. Temalar, kodları genel kategoriler altında sınıflandırır (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

Bu araştırma okullara verilen isimler ile ilgili olduğundan ve bu konu bilimsel alanı itibarıyla isimbilim ile ilgili olduğundan, temaların bulunması aşamasında alanyazında isimbilim çalışmalarında kullanılan temaların neler olabileceği araştırılmış ve isimlerin tasnifi konusunda yapılan çalışmalar incelenmiştir. İncelenen çalışmalarda araştırmaların konusuna ya da amacına göre birçok farklılık gözlenmekle birlikte, genel olarak millî, dini, siyasi, sosyoekonomik, coğrafi, etnik, sosyokültürel vb. (Calp, 2014; Güllüdağ, 2002; İbret, 2003; Türkteş, 2019) temalandırmaların öne çıktığı sonucuna ulaşılmıştır.

İsimbilim alanında yapılan tasnif amaçlı çalışmaların incelenmesi sonrasında, Eskişehir ilinde yapılan pilot çalışmada belirlenen kodlar dikkatle incelenmiş ve Okullara Ad verme Yönetmeliği de dikkate alınarak, bu araştırma için elde edilen verileri en iyi şekilde yansıtacağı düşünülen toplam 13 tema belirlenmiştir. Söz konusu temalar; kişi isimleri, yerel ya da ulusal ölçekte önem atfedilen belirli bir tarihle ilgili isimler, yerel ve ulusal ölçekli coğrafi yer, konum, bölge isimleri, millî, manevi, ulusal ve evrensel değerlerle ilgili isimler, kurum, kuruluş, dernek, STK, vakıf isimleri, okul, eğitim ve öğretim olguları ile doğrudan ilgili isimler, popüler terim ve kavram isimleri, soyut benzetmeler yoluyla oluşturulan isimler, canlı ve cansız varlıklar, doğa olayları ve tabiatla ilgili isimler, eğitilmiş kişilerde bulunması arzu edilen yetenek, özellik isimleri, bilimsel terim ve kavramlarla ilgili isimler, akademik başarıyı vurgulayan terim ve

kavram isimleri ve diğer isimler Çizelge 2.8.'de tema, kod ilişkisini de gösterecek biçimde aşağıda sunulmuştur.

Çizelge 2.8. Tema-kodlama sistematığı

Akademik başarıyı vurgulayan terim ve kavram isimleri	• Akademik başarı temelli terim ve kavramları temsil eden isimler
Bilimsel terim ve kavramlarla ilgili isimler	• Bilimsel kavramlar ile oluşturulan isimler
Canlı ve cansız varlıklar, doğa olayları ve tabiatla ilgili isimler	• Tabiatla ilişkili isimler
Eğitilmiş kişilerde bulunması arzu edilen yetenek, özellik isimleri	• Yetenek/özellik belirten isimler
Kişi isimleri	• Asker isimleri • Bilim insanı isimleri • Bürokrat isimleri • Devlet adamı isimleri • Düşünür isimleri • Hayırsever/okul kurucu isimleri • Kahraman isimleri • Manevi şahsiyet isimleri • Sanatçı isimleri • Siyasetçi isimleri • Sporcu isimleri • Yazar, şair, edebiyatçı isimleri • Diğer kişi isimleri
Kurum, kuruluş, dernek, STK, vakıf isimleri	• Yerel ya da ulusal ölçekte faaliyet gösteren şirket, işletme isimleri, vakıf, dernek vb. isimleri
Millî, manevi, ulusal ve evrensel değerlerle ilgili isimler	• Yerel, ulusal, evrensel ölçekte kabul gören millî, manevi, kültürel değer isimleri
Okul, eğitim ve öğretim olguları ile doğrudan ilgili isimler	• Okul, eğitim, öğretim, öğrenme olguları ile yakından ilişkili terim ve kavramları temsil eden isimler
Popüler terim ve kavram isimleri	• Popüler terim ve kavramları temsil eden isimler
Soyut benzetmeler yoluyla oluşturulan isimler	• Soyut benzetme yoluyla oluşturulan metaforik isimler
Yerel ve ulusal ölçekli; coğrafi yer, konum, bölge isimleri	• Şehir, ilçe, mahalle isimleri • Belirli bir coğrafi bölgenin ismi • Belirli bir bölgenin ismi • Belirli bir yerin ismi
Yerel ya da ulusal ölçekte önem atfedilen belirli bir tarihle ilgili isimler	• Ülke, coğrafi bölge, şehir, ilçe, vb. ölçeğinde önem taşıyan belirli bir tarih, gün, ay, yıl, yıldönümü tarihi ile ilgili isimler
Diğer isimler	• Belirli bir başlık altında sınıflandırılmayan isimler

2.4.3. Kodların ve temaların düzenlenmesi

Bu aşamada, araştırmada elde edilen veriler kod ve temalara göre düzenlenmiş ve tanımlanmıştır. Düzenleme ve tanımlama yapılması, verilerin ve olguların yorumlanmasını mümkün kılması nedeniyle önemli görülmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Aşağıda; araştırma bağlamında oluşturulan kategoriler ile ilgili tanımlara ve örneklerle yer verilmiş, söz konusu tanım ve örneklerin anlamsal karşılıkları maddeler halinde sıralanmıştır.

Tema 1: Akademik başarıyı vurgulayan terim ve kavram isimleri

- *Akademik başarı ile ilgili terim ve kavramları temsil eden isimler.* Daha çok sınav ve başarı gerçeği dikkate alınarak oluşturulan, akademik kariyer ile ilgili terim ve kavramlar ile başarıyı temsil eden isimler (örnek: Özel Sınav Lisesi; Özel Final Lisesi; Özel Başarı Ortaokulu).

Tema 2: Bilimsel terim ve kavramlarla ilgili isimler

- *Bilimsel kavramlar ile oluşturulan isimler.* Anlamı itibarıyla bilimsel olan ya da bilimsel terim ve kavramlar ile oluşturulan isimler (örnek: Özel Bilfen Anadolu Lisesi; Özel Bilim İlkokulu).

Tema 3: Canlı ve cansız varlıklar, doğa olayları ve tabiatla ilgili isimler

- *Tabiatla ilişkili isimler.* Tabiatla yer alan bitki, hayvan, canlı ve cansız varlıklar ile doğa olayları temelinde seçilen isimler (örnek: Güneş ilkokulu; Çiçek Anaokulu; Yağmur Damlaları Anaokulu).

Tema 4: Eğitilmiş kişilerde bulunması arzu edilen yetenek, özellik isimleri

- *Yetenek/özellik belirten isimler.* İnsan nitelikleri temelinde, eğitilmiş çocuklarda, bireylerde bulunması arzu edilen, idealize edilmiş yetenek ya da özelliklere dayalı olarak oluşturulmuş isimler (örnek: Başarılı Çocuklar Anaokulu; Lider ilkokulu; Asil Ortaokulu).

Tema 5: Kişi isimleri

- *Asker isimleri.* Türk Silahlı Kuvvetleri ya da geçmişte Osmanlı-Selçuklu devletlerinin orduları bünyesinde görev almış asker kişiler (örnek: Korgeneral Enver Akoğlu Ortaokulu).
- *Bilim insanı isimleri.* Belirli bir bilimsel alanda başarılarla imza atmış, yerel ya da ulusal ölçekte tanınan akademisyen isimleri (örnek: Doç. Dr. Mitat Enç İlkokulu).

- *Bürokrat isimleri.* Devlet kurumlarında üst düzey yöneticiler olarak görev yapmış valiler, kaymakamlar vb. gibi vazifelerini atanma şeklinde elde etmiş devlet görevlileri kişiler (örnek: Vali Erdal Ata İlkokulu).
- *Devlet adamı ya da devlet büyüğü isimleri.* Devlet yönetiminde söz sahibi olmuş; cumhurbaşkanı, başbakan, bakan ya da tarihî bağlamda padişah, sadrazam, vezir gibi üst düzey devlet yönetiminde bulunan ya da bulunmuş kişiler (örnek: Osmangazi İlkokulu; Fahri Korutürk Ortaokulu).
- *Düşünür isimleri.* Olay ve olguları kendilerine özgü, orijinal, düşüncelerle anlamlandırmış, felsefî düşünce üretme anlamında tanınan, iz bırakmış kişiler (örnek: Farabi Ortaokulu).
- *Hayırsever/kurucu isimleri.* Okulların yapımında ayni ya da nakdî yardım yapan kişiler ile özel okul kurucuları (örnek: Sıdika Sami Kula Anaokulu).
- *Kahraman isimleri.* Savaş ya da terör eylemleri sonucu şehit düşmüş ya da gazi unvanına sahip olmuş kişilerin isimleri (örnek: Şehit Burak Zor İmam Hatip Ortaokulu). Benzer bir şekilde geçmişte yaşanmış savaşlarda (93 Rus harbi, birinci dünya savaşı, kurtuluş savaşı vb.) kahramanlık gösteren ve tüm ülke tarafından bu kahramanlıkları ile tanınan kişiler (örnek: Nene Hatun Anaokulu; Ömer Çavuş Anaokulu).
- *Manevi şahsiyet isimleri.* Dini anlamda toplum tarafından değer atfedilen ya da önemli görülen kişiler (örnek: Ahmet Yesevî Ortaokulu).
- *Sanatçı isimleri.* Yerel ya da ulusal ölçekte sanatsal başarıları ile tanınan ve toplum tarafından önem atfedilen kişiler (örnek: Orhan Gencebay Ortaokulu; Mimar Sinan İlkokulu).
- *Siyasetçi isimleri.* Seçimle göreve gelmiş belediye başkanları, belediye meclis üyeleri, milletvekilleri gibi kişiler (örnek: Ali Fahri İşeri İlkokulu).
- *Sporcu isimleri.* Belirli bir spor alanında başarılar elde etmiş ve bu başarıları sonucunda değer ve önem atfedilen kişilerin isimleri (örnek: Naim Süleymanoğlu İlkokulu).
- *Yazar, şair, edebiyatçı isimleri.* Edebiyat alanında tanınmış, başarılar kazanmış, yazarlık, şairlik özellikleriyle bilinen, toplum tarafından değer ve önem atfedilen kişiler (örnek: Mehmet Akif Ersoy İlkokulu).

- *Diğer kişi isimleri.* Yukarıda sıralanan kişi isimlerinin dışında kalan ve herhangi bir sınıflamaya karşılık gelmeyen kişi isimleri (örnek: Zübeyde Hanım Anaokulu; Nilüfer Hatun Anaokulu).

Tema 6: Kurum, kuruluş, dernek, STK, vakıf isimleri

- *Yerel ya da ulusal ölçekte faaliyet gösteren şirket, işletme isimleri, vakıf, dernek vb. isimleri.* Okul yapımında nakdî yardımda bulunan ya da arsa bağışlayan işletmeler, şirketler, vakıflar ya da derneklerin isimleri (örnek: Demirçelik Anaokulu; Ticaret ve Sanayi Odası İlkokulu).

Tema 7: Millî, manevi, ulusal ve evrensel değerlerle ilgili isimler

- *Yerel, ulusal, evrensel ölçekte kabul gören millî, manevi, kültürel değer isimleri.* Sosyal, kültürel, ekonomik, bilimsel, maddi, millî, manevi, kültürel değer isimleri (örnek: Cumhuriyet Ortaokulu; Özel Paylaşım İlkokulu).

Tema 8: Okul, eğitim, öğretim olguları ile doğrudan ilgili isimler

- *Okul, eğitim, öğretim, öğrenme olguları ile yakından ilişkili terim ve kavramları temsil eden isimler.* Okul, eğitim, öğretim, öğrenme olguları ile yakından ilişkili önemli terim ya da kavramların seçilmesi yoluyla oluşturulan okul isimleri (örnek: Pusula Lisesi; Kurşun kalem İlkokulu).

Tema 9: Popüler terim ve kavram isimleri

- *Popüler terim ve kavramları temsil eden isimler.* Popüler kültür belirli bir dönemin hızla üretilip tüketilen ve dönemi içerisinde geçerliliği olan kültürel öğeler bütünü olarak ifade edilmektedir (TDK, 2020). Bu tanım bağlamında karşılaşılan güncel, dikkat çekici, estetik, popüler kavramları temel alan isimler (örnek: Alfa Kuşağı Anaokulu).

Tema 10: Soyut benzetmeler yoluyla oluşturulan isimler

- *Soyut benzetme yoluyla oluşturulan metaforik isimler.* Somut ya da soyut kavramların bir araya getirilerek soyutlaştırılması yoluyla elde edilen isimler (örnek: Özel Hayal Kasabası Anaokulu; Özel Bilgi Kumsalı İlkokulu).

Tema 11: Yerel ve ulusal ölçekli coğrafi yer, konum, bölge isimleri

- *Şehir, ilçe, mahalle, coğrafi yer ya da bölge isimleri.* Yerel, ulusal ya da uluslararası anlamda değerli görülen (Kıbrıs, Buhara vb.) coğrafi bölgelerin, yerlerin isimleri ile okulların bulundukları yerleşim yerlerinin isimleri (örnek: Dereköy İlkokulu; Kepez İlkokulu).

Tema 12: Yerel ya da ulusal ölçekte önem atfedilen belirli bir tarihle ilgili isimler

- *Tarih, gün, ay, yıl, yıldönümü isimleri.* Ülke, coğrafi bölge, şehir, ilçe, vb. ölçeğinde önem taşıyan, belirli bir tarih, gün, ay, yıl ve yıldönümünü temel alan isimler (örnek: 3 Eylül Anaokulu; 75. Yıl Anaokulu).

Tema 13: Diğer isimler

- *Belirli bir başlık altında sınıflandırılmayan isimler.* Belirli bir başlık altında sınıflandırılması mümkün olmayan, farklı konularda soyut terim ve kavramların seçilmesi yoluyla oluşturulan isimler ile yönetmeliğe uygun olmadığı düşünülen isimler (örnek: Özel Benim Fen Lisesi; Odak İlkokulu).

Gerek araştırmanın pilot uygulaması yapılırken ve gerekse de örneklemden elde edilen veriler üzerinde çalışılırken; verilerin toplanmasından, kodların belirlenmesi, temaların bulunması, kodların ve temaların düzenlenmesi aşamalarına kadar olan süreçte, verilerin toplanarak kodlanması, temaların bulunması ve analiz edilmesi aşamalarında, kategoriler ve üst temalar bağlamında dikkat edilmesi gereken birtakım ölçütler belirlenmiştir. Türk kültüründe yer edinmiş birçok kişinin; tarif edenin, yazarın, araştırmacının, yorumlayanın ya da yorumlandığı eserin bakış açısına göre birden çok yönü ya da birçok özelliği içerisinden, belirli bir özelliği öne çıkarılarak tanımlandığı bilinen bir durumdur. Örneğin okullara ismi verilen bir kişi kimi kaynaklarda devlet adamı kimliğiyle, kimi kaynaklarda ise kahramanlığı ya da manevi şahsiyet kimliğiyle de öne çıkarılmakta, anılmakta ve tarif edilmektedir. Araştırma verilerinin sınıflandırılması ve analizi sürecinde, belirtilen durumdan kaynaklanabilecek mükerrerliği önlemek ve veri girişi sürecinde bir isme yalnızca bir kategoride yer vermek amacıyla, belirtilen durumlarla karşılaşıldığında, bir öncelikleme işlemi yapılmasına karar verilmiştir. Söz konusu öncelikleme ölçütleri aşağıdaki gibidir.

- Okula ismi verilen kişinin bilinen birden çok vasfı olması durumunda, söz konusu kişinin devlet adamı kimliği de taşıyorsa, diğer vasıflarına bakılmaksızın, devlet adamı sıfatı sınıflamada temel alınmıştır. (örnek: Mustafa Kemal Atatürk, Fatih Sultan Mehmet, Mithatpaşa). Benzer bir durum tarih, yıldönümü ve coğrafi bölge özelliklerini aynı zamanda bir arada sağlayan okullar içinde geçerlidir. Örneğin “Altı Eylül Ortaokulu” Balıkesir ilinde yer alan bir coğrafi bölgenin adı olmakla birlikte aynı zamanda Balıkesir ilinin düşman işgalinden kurtuluş tarihidir. Böyle bir durumda isimlendirmenin tarih olarak ele alınması biçiminde bir yol izlenmiştir.

- Okula ismi verilen kişinin devlet adamı sıfatı taşımadığı hallerde, kişinin basılı ve yazılı resmi kaynaklarda öncelikli özelliği ve tasvir ediliş biçimi sınıflamada temel alınmıştır. Örneğin Piri Reis, deniz savaşlarında olağandışı zaferlere imza atmış eşsiz bir komutan olmasının yanı sıra, bir kahraman, bir coğrafyacı, bir yazar ve kimi kaynaklara göre de manevi bir şahsiyettir. Tüm bu tasvirlerin dışında Piri Reis'in öncelikli özelliği Osmanlı donanmasında görev almış denizci bir asker olmasıdır. Bu duruma diğer bir örnek İbn-i Sina'dır. Hekim, astronom, yazar gibi sıfatlarla tasvir edilen İbn-i Sina'nın tüm dünya tarafından bilinen ve kabul edilen öncelikli özelliği bir filozof ya da düşünür olmasıdır.
- Bir başka konu birden çok isimli okullarla ilgilidir. Okul isimlerinin incelenmesi aşamasında iki isimli okulların olduğu görülmüştür. Bu noktada sadece bir ismin doküman olarak alınacağından hareketle bu ikili isimler dikkatle incelenmiştir. Karşılaşılan ikili isimlerin bir boyutu coğrafi bir yerleşim yerinin ismi ile başka bir ismin yan yana kullanılmasıdır (örnek: Şahinbey Cumhuriyet ilkokulu). Böyle bir durumda coğrafi yerleşim yerinin ismi bir adresi temsil ettiğinden bu isim elenerek ana kategoriye temsil eden isim dikkate alınmış ve doküman olarak kabul edilmiştir. Benzer bir durum, Coğrafi yer ismi, işletme/kurum ismi, tarih/yıldönümü ismi özelliklerini bir arada barındıran üç isimli okullar içinde geçerlidir. Örneğin; "Akhisar Ticaret Borsası Altı Eylül İlkokulu" üç isimlidir ve içerisinde coğrafi bölgeye ait bir isim bulunmaktadır. Böyle bir durumda coğrafi bölge ismi elenerek diğer iki isimden ilki dikkate alınmıştır. Söz konusu örnekte Akhisar ismi elenmiş, diğer iki isimden ilk isim olan Ticaret Borsası ismi araştırmaya dâhil edilmiş, ardından gelen Altı Eylül ismi de araştırma dışında bırakılmıştır.
- İkili isimlerde karşılaşılan diğer bir boyut ise önemli bir günün tarihi ya da yıldönümü ile bu tarih ya da yıldönümünün temsil ettiği isimlendirmedir (örnek: 80. Yıl Cumhuriyet Ortaokulu). Bu durumda tarih ya da yıldönümü önüne aldığı önemli görülen isme vurgu yapmakta ve onu temsil etmektedir. Burada da tarih ya da yıldönümü listelerden çıkarılarak (80. yıl) bu tarih ya da yıldönümünün temsil ettiği isim (Cumhuriyet) veri olarak dikkate alınmış ve araştırmaya dâhil edilmiştir.
- Okulun birden çok ismi bulunması konusunda karşılaşılan diğer bir durum, birinci ismin başka bir kategoriye, ikinci ismin ise başka bir kategoriye girdiği durumlar

ile ilgilidir. Bu tür durumlarda benimsenen ilke ise ilk ismin dikkate alınmasıdır. Örneğin; “Dadaloğlu Battal Topuz Çok Programlı Anadolu Lisesi” için Dadaloğlu ismi araştırmaya dâhil edilmiştir. “75. yıl İMKB ilkokulu” örneğinde ise dikkate alınan isimlendirme 75. Yıl olmuştur. İkili isimlendirmelerde karşılaşılan durumlara diğer bir örnek; kişi ismi ile birlikte işletme/kurum isminin görüldüğü isimlendirmelerdir. Böyle bir durumda da ilk isim dikkate alınarak araştırmaya dâhil edilmiştir (örnek: Mehmet Nurettin Horoz Lojistik Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi). Birden çok isimli okullarda belirli bir sınıflamaya girmeyen isim bulunması halinde diğer isim ya da isimler dikkate alınmış, belli bir sınıfa girmeyen isim elenmiştir. Örneğin; “İz koleji Selma Caner İlkokulu” için İz ismi elenmiş, Selma Caner ismi araştırmaya dâhil edilmiştir.

- Sınıflama konusunda karşılaşılan diğer bir konu; yerel ya da ulusal anlamda tarihî bir efsane ya da antik bir yerleşimin ismidir. Bölge halkı tarafından bilinen, ya da bulunduğu şehre mahsus yerel bir efsane (örnek: Sarıkız Anaokulu) olan kavramların isimlendirilmesi yerel olarak değer atfedildiğinden, değerler bağlamında ele alınmıştır. Benzer bir şekilde yerel ya da ulusal anlamda tanınan bir antik yerleşim yerinin ismi de yere değer atfedildiğinden değerler olarak ele alınmış ve araştırmaya bu sınıflama ile dâhil edilmiştir (örnek: Zeugma Anaokulu).

Yukarıdaki ölçütler göz önünde bulundurularak, okulların isimleri tek tek incelenmiş, kodlama ve temalandırmaları yapılmıştır. Bu sürecin tamamlanmasının ardından verilerin çözümlenmesi ve bulguların yorumlanması aşamasına geçilmiştir.

2.4.4. Verilerin çözümlenmesi ve bulguların yorumlanması

Verilerin çözümlenmesi ve bulguların yorumlanması aşaması, aynı zamanda içerik analizi sürecinin son aşamasıdır. Bu aşamada; sınıflandırılan, temaları oluşturulan, düzenlenen ve tanımlanan veriler çözümlenmiş ve yorumlanmıştır. Verilerin çözümlenmesi aşamasında okullara isim verilme tarihi değişkenine göre ve okul türü değişkenine göre incelenmesinde sınıflandırmalar yapılmıştır. Söz konusu sınıflandırmalar aşağıdaki gibidir;

- Okulların isimlerinin veriliş tarihlerine ulaşılması aşamasında kimi okulların isimlerinin zaman içerisinde değişikliğe uğrayabildiği görülmüştür. Verileri 2019-2020 eğitim-öğretim döneminde toplanan bu çalışmada; hâlihazırda geçerli olan

okul isimlerinin verilif tarihi temel alınmifftir. Diğer bir ifadeyle kodlama ve temalandırma çalışmaları yapılırken okulların kuruluş tarihinden ziyade okul isimlerinin verilme tarihleri (isim tarihi) dikkate alınmıştır.

- İlkokul olarak açılıp sonrasında ilköğretim ortaokuluna dnüşen ya da ilkokuldan ayrı olarak ortaokul olarak kurulan kurumların isimleri değişikliğe uğradıysa isim değişikliği yapılan tarih dikkate alınmıştır. İsim değişikliği olmadıysa okulun ilkokul olarak ilk açıldığı ve ismini aldığı tarih dikkate alınmıştır.
- Lise kademesi ile ilgili olarak, lisenin türü değişmiş fakat okulun ismi değişmemişse okul isminin verildiği tarih dikkate alınmıştır.
- Araştırma sürecinde karşılaşılan, yukarıda sıralanan söz konusu durumlar bağlamında tarihsel süreç içerisinde okullara verilen isimler ile ilgili okulun kademesi ya da türünün değişimi, okulun tadilata uğraması ya da yıkılıp yerine yeni bir bina yapılması vb. nedenlerle, 2019-2020 eğitim öğretim yılında güncel veriler olarak toplanan okul isimlerinin kuruluş tarihi tanımlaması yerine bu bağlamda yaşanacak olası kafa karışıklılığının giderilmesi açısından okula isim verilme tarihi tanımlaması yapılmış ve konu okullara isim verilme tarihi olarak değerlendirilmiştir.
- Okullara isim verilme tarihleri bağlamında yapılan analiz çalışmasında elde edilen verilere göre; bu araştırmada okullara isim verilmesi yönüyle değerlendirmeye anılan en eski okulun isim verilme tarihi 1915 yılına karşılık gelmektedir. Yine bu araştırmada okullara isim verilmesi yönüyle değerlendirmeye anılan en yeni okulun isim verilme tarihi ise 2019 yılıdır. Dolayısıyla, araştırma kapsamındaki tüm okulların isim verilme yılları 1915-2019 yılları arasına karşılık gelmektedir. Bu bilgiden hareketle dizi genişliği (ranj) hesaplaması yapılmış ve $104 (2019 - 1915 = 104)$ değeri bulunmuştur. Bu değer, okullara verilen isimler konusunda yıllara göre değişimi göstermesi amacıyla (tarihsel/dönemsel) 21 yıllık eşit aralıklara bölünmüş ve çözümleme bu aralıklar çerçevesinde yapılmıştır. Buna göre; okulların isim verilme tarihi çözümleme aralıklarını; 1915 ile 1935 yılları arasında, 1936 ile 1956 yılları arasında, 1957 ile 1977 yılları arasında, 1978 ile 1998 yılları arasında, 1999 ile 2019 yılları arasında yer alan okullar oluşturmaktadır.
- Türkiye’de okullara verilen isimlerin okulların türleri değişkeni bağlamında özümlemesi aşamasında, okul türleri; Anadolu Liseleri, Mesleki ve Teknik

Anadolu Liseleri, Anadolu İmam Hatip Liseleri, Fen Liseleri ile bu türlerin dışında kalan tüm lise türlerinin yer aldığı diğer lise türleri olarak sınıflandırılmıştır.

Verilerin kodlara ve temalara göre düzenlenmesi ve tanımlanması sonucunda, elde edilen veriler, ilgili araştırma soruları ile ilişkilendirilerek SPSS-22 istatistik çözümleme paket programına aktarılmış, frekans ve yüzde hesaplamalarının ardından, tablolara dönüştürülmüş ve yorumlanmıştır.

2.5. Araştırmanın Geçerlik ve Güvenirliği

Geçerlik ve güvenirlik, bilimsel araştırmaların niteliği konusunda tayin edici konumda, oldukça önem taşıyan iki kavramdır. Alanyazında nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenirlik kavramları farklı biçimlerde ele alınmış (Arastaman, Fidan ve Fidan, 2018), nicel terimler yerine; iç geçerlik, dış geçerlik, güvenirlik, tarafsızlık (LeCompte ve Goetz, 1982) yapısal doğrulama, mutabık geçerlik, bilgi yeterliliği (Eisner, 1991) ironik geçerlik, mantık ötesi geçerlik, yerleşik geçerlik (Lather, 1993) gibi nitel kavramsallaştırmalara yer verilmiştir. Guba ve Lincoln (1982'den aktaran Başkale, 2016, s.23), nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenirlik çalışmalarında iç geçerlik yerine inandırıcılık, dış geçerlik yerine aktarılabilirlik, iç güvenirlik yerine tutarlılık, dış güvenirlik yerine ise teyit edilebilirlik terimlerine yer verilmesini önermişlerdir. Bu araştırmada da durum çalışmalarında sıklıkla kullanılan, Guba ve Lincoln'ün önerdikleri kavramsallaştırma benimsenmiş, araştırmada ilgili başlıklarda gerçekleştirilen çalışmalar aşağıda açıklanmıştır.

2.5.1. İnandırıcılık

Nitel çalışmalarda inandırıcılık; iç geçerlik kavramı yerine kullanılmaktadır (Başkale, 2016) ve bulguların, olguların ve olgulara dair yorumlamaların gerçek durumu yansıtması ile ilişkilidir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu bağlamda araştırma sonucu elde edilen bulguların ve ulaşılan sonuçların açık, anlaşılır, tutarlı ve teyit edilebilmesi gerekmektedir (Yıldırım, 2010). İnandırıcılık için alınacak önlemler arasında; çalışma alanı, konu odağı ve araştırma verileri ile etkileşimin uzun bir süreye yayılımı, araştırmacının çalışmanın tüm süreçlerinde önyargısız tutumu, uzman incelemeleri, çeşitleme (yöntem, araştırmacı, veri, kuram), verilerin toplanmasında

yeterli gerekçelerin sunumu ve derinlik odaklı veri toplanması gibi ölçütler önerilmektedir (Başkale, 2016).

Bu çalışmada inandırıcılık bağlamında, sonuçların nasıl oluştuğu açıkça ve anlaşılacak bir şekilde sunulmuş, araştırmada belirlenen kodlar ve temalar araştırma raporunda detaylı bir şekilde ele alınmış, kodların ve temaların hangi süreçlerle nasıl oluşturulduğu ve nasıl düzenlendiği yazılı olarak ve çizelgelerle ayrıntılı olarak açıklanmıştır. İnandırıcılığın sağlanması için toplanan veriler ve belirlenen tema ile değişkenler, alanında uzman öğretim üyelerinin incelemesine sunulmuş ve geri bildirimleri alınmıştır. Araştırmada asıl veri toplama süreci öncesinde gerçekleştirilen pilot çalışma da inandırıcılık konusunda çalışmaya katkı sağlamıştır.

Araştırmanın inandırıcılığı noktasında alınan diğer önlemler veri çeşitlemesi ile araştırmacı çeşitlemesidir. Veri çeşitlemesi verilerin farklı koşullarda elde edilmesi ve karşılaştırılması olarak ifade edilmektedir. Dokümanların elde edilmesi aşamasında kullanılan kaynakların çeşitliliği elde edilen verileri karşılaştırmayı ve doğrulamayı da mümkün kılmaktadır (Türnüklü, 2001). Dokümanların MEBBİS internet veri tabanından elde edilmesinin yanında MEB resmi internet adresinde bulunan okul listeleri ile okulların MEB internet adreslerinden ulaşılarak karşılaştırılması ve doğruluklarının teyit edilmesi bağlamında veri çeşitlemesine gidilmiştir. Veri çeşitlemesi bağlamında kodlama ve temalandırma çalışması sürecinde zaman çeşitlemesi de yapılmıştır. Zaman çeşitlemesi bağlamında; araştırmacı pilot uygulama sonrası bulunan kod ve temaları tablo halinde düzenledikten sonra on beş günlük bir kota koyarak beklemiş, on beş günün sonunda yönetmelikler ve pilot uygulama yapılan Eskişehir ili okullarını inceleyerek tekrar kodlama ve temalandırma çalışması yapmış, ortaya çıkan sonuçları karşılaştırmıştır. Araştırmacı ve tez danışmanı öğretim üyesinin kodlama ve temalandırma çalışmasını eş zamanlı olarak birlikte yürütmeleri ise araştırmacı çeşitlemesi bağlamında inandırıcılığa katkı sağlamıştır. Araştırmacı çeşitlemesi bağlamında eş zamanlı yürütülen kodlama çalışması çerçevesinde elde edilen sonuçlar karşılaştırılarak incelenmiş, izlenen süreç ve elde edilen sonuçlar verilerin kodlanması başlığı altında ayrıntılı bir biçimde anlatılmıştır.

Yine inandırıcılık bağlamında, okul isimleri konusunda gerek dokümanlar elde edilirken ve gerekse de dokümanların anlaşılması noktasında dokümanlar derinlemesine incelenmiştir. Kodlama ve temalandırma çalışmasında araştırmacı çeşitlemesine

gidilmesi ve uzman görüşlerinin alınması, araştırmacının önyargısız bir tutum sergilemesine de katkı sağlamıştır.

2.5.2. Aktarılabilirlik

Aktarılabilirlik, araştırma sonuçlarının genellenebilirliği ile ilgili bir kavramdır (Kaplan, 2013). Araştırmada elde edilen bulguların ve sonuçların benzer bağlam, ortam ya da durumlara uyarlanabilme yeterliği anlamına gelir (Yıldırım, 2010). Dış geçerlik yerine kullanılan ve transfer edilebilirlik kavramıyla da ifade edilen aktarılabilirliğin (Baltacı, 2019) sağlanması bağlamında; araştırmanın ayrıntılı betimlenmesi ve amaçlı örneklem (Başkale, 2016) gibi yöntemler önerilmektedir. Ayrıntılı betimleme; araştırmanın bütün aşamalarının yorum katılmadan, açık ve anlaşılır bir biçimde aktarılmasıyla ilgiliyken, amaçlı örneklem veri kaynaklarının seçilmesinde hem özele hem de genele ait bilgilere ulaşma konusunda çeşitlilik sağlanması ile ilgilidir. Böylece okuyucuya ya da benzer araştırma yapılması durumunda araştırmacıya, uygulamalarında görülebilecek değişkenlik ya da çeşitliliği anlama ve ortaya çıkacak sonuçlarla karşılaştırma olanağı sunulabilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

Bu çalışmada aktarılabilirliğin sağlanması amacıyla gerçekleştirilen çalışmalar şöyledir; araştırmanın kuramsal alt yapısı oluşturulurken, çalışmanın amacına uygun alternatif açıklamalara ve görüşlere yer verilmiştir. Bu bağlamda araştırma konusu ile ilgili alanyazın incelenerek birçok farklı kaynağa başvurulmuş isimlendirme, kültür, kültür öğeleri, isimlendirme ve eğitim arasındaki ilişki ile ilgili konular açık ve anlaşılır bir dille açıklanmaya çalışılmıştır. Araştırmanın yöntem bölümünde, verilerin toplanması, analiz edilmesi, yorumlanması ve sonuçlara ulaşılmasında izlenen süreç açık ve anlaşılır bir biçimde aktarılmaya çalışılmıştır. Bu çerçevede, verilerin nasıl ve hangi yollarla toplandığı, kodlama ve temalandırma çalışmalarının nasıl yapıldığı, veri analizi sürecinde nelere dikkat edildiği, bulguların nasıl yorumlandığı ve sonuçlara nasıl ulaşıldığı konusunda ayrıntılı açıklamalara yer verilmiş, söz konusu açıklamalar tablolar kullanılarak, zenginleştirilerek sunulmuştur. Araştırma sürecinin tüm boyutlarıyla açıklandığı yöntem bölümünde, araştırma kapsamında yapılan tüm çalışmalar gerekçeleri ile birlikte ifade edilmeye çalışılmıştır. Araştırmaya dâhil edilen ya da araştırma dışında bırakılan veriler gerekçeleri de sunularak açıkça anlatılmış, verilerin hangi kaynaklardan ve ne şekilde elde edildiği ayrıntılı bir şekilde açıklanmaya çalışılmıştır.

Araştırma verileri ve verilerin analizi sonucunda ortaya çıkan bulgular dikkatle incelenmiş, sonuçlar açık ve anlaşılır bir biçimde, bulgularla ilişkilendirme yapılarak sunulmuştur. Tüm çalışma boyunca ayrıntılı betimleme ilkesine uyulmasının yanında sürecin birçok aşaması tablolarla da desteklenmiştir. Verilerin toplanması aşamaları ayrıntılı bir şekilde açıklanarak, hangi kaynaklardan ve hangi yolla elde edildikleri tüm gerekçeleriyle ifade edilmiş, bulgular tablolar şeklinde sunulmuş, yorumlanmış, sonuç ve tartışma bölümleri de açık ve anlaşılır bir dille aktarılmaya çalışılmıştır. Verilerin toplanması aşamasında okullara isimlerinin verilme tarihlerine ulaşma noktasında ortaya çıkan istenilmeyen durumlar maddeler halinde listelenmiş, olumsuz durum analizi yapılarak verilere ulaşılmaya çalışılmıştır. Olumsuz durum analizi araştırma sürecinde ortaya çıkabilecek olası engeller, sınırlılıklar ve olumsuz durumların analiz edilmesi ile ilişkilidir (Yaşar, 2018). Araştırmaya dâhil etme ya da dışlama ölçütleri de bu çerçevede açık bir biçimde ifade edilmiştir.

Araştırma örnekleminin belirlenmesi amacıyla iki aşamalı bir sistematik uygulanarak örneklem çeşitlemesi yapılmış, birinci aşamada tabakalı örnekleme, ikinci aşamada ise amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme ve ölçüt örnekleme tekniği aktarılabilişliğe katkı sağlamıştır. Bu bağlamda kullanılan örnekleme tekniğı konuyla ilişkili olan verilerin derinlemesine incelenmesini ve önceden belirlenmiş olan ölçütlere uyumlu olacak bir biçimde çeşitliliğın de sağlanmasını olanaklı kılmıştır. Örneklem seçimi ve bu bağlamda izlenen süreç de çalışmanın kapsamı başlığı altında detaylı olarak açıklanmıştır. Örneklemde yer alacak olan iller belirlendikten sonra bu illerde yer alan toplam okul sayıları ile kamu ve özel okul sayılarına ilişkin tablolar oluşturulmuş, iller ile ilgili sınırlılıklar ve farklılıklara yer verilmiştir. Verilerin ne kadar sürede toplandığı, verilerin toplanmasından sonra verilerin kodlanması ve analiz edilmesi uygulamalarının ne kadar sürede gerçekleştiğı ile ilgili bilgiler de sunularak çalışmaya dâhil edilmiştir.

Aktarılabilişliğin sağlanması bağlamında yukarıda değinilen önlemler ve yapılan çalışmalar sonucunda; açık bir biçimde ifade edilen ölçütlere dayalı olarak toplanılan verilerin, verilerin çözümlenmesi yoluyla elde edilen bulguların ve araştırma sonuçlarının benzer ortam ya da durumlara uyarlanabileceğı değerlendirilmektedir.

2.5.3. Tutarlık

Nitel araştırmalarda tekrar edilebilirlik ya da güvenilebilirlik olarak da ifade edilen tutarlık, bir araştırmada ulaşılan sonuçların, aynı konuda, aynı durum ve koşullarda, aynı verilerle aynı yöntemle gerçekleştirildiğinde, benzer sonuçlara ulaşılabilme durumu olarak yorumlanmaktadır (Yıldırım ve şimşek, 2016; Baltacı, 2019). Nitel çalışmalarda bu ölçüt, araştırma verileriyle araştırma sonuçlarının tutarlılığı anlamına gelmektedir (Merriam, 2015). Nitel araştırmalarda tutarlık bağlamında önerilen strateji tutarlık incelemesidir. Tutarlık incelemesi araştırmacı tarafından yapılabileceği gibi (Arastaman, Fidan ve Fidan, 2018), uzman incelemesi yoluyla da yapılabilmektedir (Yıldırım ve şimşek, 2016).

Araştırmada; yöntem, örneklem seçimi, verilere ulaşılması, kodlama ve temalandırma çalışmaları, verilerin analizi, bulguların yorumlanması ve sonuçların rapor edilmesi bölümleri, araştırmanın amacı ve kuramsal alt yapısına uygun bir şekilde düzenlenmiş, kısaca süreçler arasında ilişkiler kurularak, tekrarlı okumalarla, araştırma konusu odağından sapmadan gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. Verilerin kodlanması ve temalandırılması aşamalarında araştırmacı çeşitlemesi ve uzman görüşlerinin alınmasının yanında, çalışma boyunca isimbilim çalışmaları ile ilgili yapılmış tasnif çalışmaları da incelenerek karşılaştırmalar yapılmıştır. Yapılan araştırma; verilerin analizi ve bulguların yorumlanması sonrasında, araştırmanın bulguları ile toplanan verilerin arasındaki tutarlılığın tespiti çerçevesinde daha önce dilbilim ve isimbilim çalışmaları bağlamında nitel araştırmalar yapmış, alanında uzman bir  ğretim üyesinin incelemesine sunulmuş ve geri bildirimleri alınmıştır. Bu bağlamda araştırmacının sürekli geri dönüşler ile okumaları tekrarlı bir şekilde yapması, sürecin tutarlı bir şekilde gerçekleşmesi açısından (Başkale, 2016) elde edilen bulgu ve yorumların tutarlık ölçütüne katkı sağlamıştır. Böylece araştırma konu odağından sapmadan, kuramsal boyuttan sonuçların tartışılmasına kadar bütün süreci ele alacak şekilde açık ve anlaşılır olarak betimlenmeye çalışılmış, tüm süreç araştırmacının ve tez danışmanı  ğretim üyesinin denetiminde gerçekleşerek ayrıntılı bir şekilde betimlenmiştir.

Tutarlık incelemesi bağlamında araştırma bulguları, isimbilim çalışmaları ile ilgili benzer nitel çalışmalarla karşılaştırmalar yapılarak incelenmiş, gerçekleştirilen araştırma etkinlikleri, verilere ulaşılması, elde edilmesi, analizi ve sonuçlar için, araştırmanın gerçekleştirilmesinde tutarlı olup olunmadığını ortaya konulmaya çalışılmıştır (Yıldırım ve şimşek, 2016). Yapılan  alışma, araştırmadan bağımsız alanında uzman bir

öğretim üyesinin tutarlık incelemesine sunulmuş ve olumlu geri bildirimleri noktasında araştırmanın tutarlığı sağlanmaya çalışılmıştır. Araştırmada tutarlık ölçütünün sağlanması bağlamında yapılan bir çalışma da, verilerin kodlanmasında Miles-Huberman güvenirlik hesaplamasının kullanılmasıdır. Bu hesaplama kodlayıcılar arasındaki tutarlılığın belirlenmesi amacıyla geliştirilmiş bir sistemattir (güvenirlik=görüş birliği / görüş birliği / görüş ayrılığı). Buna göre; birden fazla kodlayıcının kodlamalarının karşılaştırılmasıyla benzer ve ayrışan kodlamalar tespit edilmekte, toplam görüş birliğine ulaşılan sayı ile görüş ayrılığı yaşanan sayının toplamının toplam görüş birliğine ulaşılan sayıya bölünmesiyle elde edilmektedir. Kodlayıcılar arası tutarlığın sağlanması için elde edilecek değerin en az .80 olması önerilmektedir (Baltacı, 2017). Verilerin kodlanması araştırmacı ile danışman öğretim üyesi tarafından ayrı ayrı gerçekleştirilerek, ortaya çıkan sonuçlar karşılaştırılmış ve Miles-Huberman güvenirlik formülü kullanılarak kodlamalar arasındaki uyum konusunda .97 gibi oldukça yüksek bir değer elde edilmiştir. Alınan önlemler ve yapılan çalışmalar sonrasında araştırmanın benzer verilerle yapıldığında benzer sonuçların alınabileceği öngörülmüştür.

2.5.4. Teyit edilebilirlik

Nitel araştırmalarda teyit edilebilirlik dış güvenirliği temsil etmekte, araştırmanın başlangıcından yayınlanmasına kadar tüm süreçte nesnel ve şeffaf olunması ile ilişkilendirilmektedir. Onaylanabilirlik anlamında da kullanılabilen teyit edilebilirlik ölçütünün sağlanması bağlamında önerilen yaklaşımlar; araştırmacının önyargılarından ve inançlarından bağımsız bir süreç izlemesi, ulaşılan sonuçların araştırma verileri ile sürekli teyit edilmesi ve bu bağlamda açıklamalara yer verilebilmesi (Yıldırım ve Şimşek, 2016) olarak sıralanmaktadır. Araştırma süreci boyunca nesnel ve yansız olma gibi çabalar da teyit edilebilirlik yönüyle önem arz etmektedir. Bunların dışında; çeşitleme, yansıtıcı düşünme ve bulgular ile verilere ilişkin denetim izi (Arastaman, Fidan ve Fidan, 2018) gibi yaklaşımlar da teyit edilebilirlik açısından önem taşımaktadır. Araştırmada, teyit edilebilirlik ölçütünün sağlanması bağlamında, tutarlık incelemesinde olduğu gibi teyit incelemesi bağlamında uzman görüşü alınması denetim izi noktasında önem arz etmektedir. Tutarlık başlığı altında ele alınan denetim izi, teyit edilebilirlik ölçütü bağlamında daha çok veriler ile bulgulara ilişkin yorumlamalarla ilgili bir konudur (Arastaman, Fidan ve Fidan, 2018).

Bu noktada, araştırma verilerinin, tutulan günlüklerin, alınan notların ileride yapılacak araştırmalarda istenildiğinde teyit edilebilirlik açısından saklanması da önemli bir gerekliliktir.

Araştırmada, veri çeşitlemesi ve araştırmacı çeşitlemesi yanında, verilerin kodlanması aşamasında tüm verilerin kodlanması öncesi yapılan pilot uygulama ve sonrasında kodlamalarla ilgili uzman incelemeleri, teyit edilebilirlik ölçütüne katkı sağlamıştır. Yansıtıcı düşünme bağlamında araştırmacı kendi rolünü araştırmada açıkça ifade etmiş, araştırmacı rolü ve etik başlığı altında ayrıntılı açıklamalara yer vermiştir. Araştırma bulgularının ve bulgulara ilişkin yorumların verilerle tutarlılığının teyit edilmesi bağlamında nitel araştırma konusunda uzman bir öğretim üyesinin görüşlerine başvurularak, teyit edilebilirlik süreci desteklenmiştir. Uzman incelemesi dış denetim bağlamında araştırmaya katkı sağlarken araştırmacının tüm süreç boyunca almış olduğu notlar, tekrar okumalar, araştırma sürecinin açık ve anlaşılır bir biçimde anlatılması, bulgulara ilişkin yorumların ve sonuçların verilerle ilişkisi iç denetimin sağlaması bağlamında titizlikle ele alınmıştır. Uzman incelemesi, dış denetim ve araştırma bulgularına ilişkin yorumların veri setiyle ilişkili olduğu noktada doğrulama vazifesi görmektedir (Başkale, 2016).

Araştırmacı ve tez danışmanı öğretim üyesi tarafından araştırmanın tüm süreçlerinde şeffaflık ilkesi benimsenmiş, pilot uygulama sürecinde elde edilen veriler, araştırmanın verileri, analizler, araştırma süresi boyunca tutulan tüm notlar iki ayrı depolama birimine kaydedilmiştir. Tüm ham veriler, analizler, kodlamalar ve notlar çıktı alınarak düzenlenmiş, istenildiğinde benzer bir araştırma yapacak olan başka araştırmacılara sunulması için saklanmıştır.

Bu araştırmada geçerlik ve güvenilirliğin sağlanmasında izlenen süreç, alınan önlemler ve yapılan çalışmalar bir yandan araştırmaya güven duyulabilirliği ve araştırmanın niteliğini artırma yönüyle katkı sağlamakta (Başkale, 2016), diğer yandan da doküman incelemesinin eksiklik, araştırmacı yanlılığı, örneklem yanlılığı, ulaşılabilirlik, seçilmişlik, kodlama zorluğu şeklinde sıralanan (Yıldırım ve Şimşek, 2016) zayıf yönlerinin güçlendirilmesine hizmet etmektedir. Araştırmanın geçerlik ve güvenilirliğinin sağlanması bağlamında izlenen süreç, alınan önlemler ve başvuru yöntemler çizelge 2.9.'da gösterilmiştir.

Çizelge 2.9. Araştırmada geçerlik ve güvenilirliğin sağlanması bağlamında gerçekleştirilen çalışmalar

Ölçütler	Geçerlik ve güvenilirliği sağlamada kullanılan yöntemler
İnandırıcılık	➤ Veri kaynakları ve verilerle uzun süreli etkileşim ➤ Derinlemesine veri toplama ➤ Uzman incelemesi ➤ Çeşitleme ➤ Araştırmacı çeşitleme ➤ Zaman çeşitleme ➤ Veri çeşitleme (Pilot uygulama) ➤ Verilerin teyit edilmesi ➤ Pilot uygulama
Aktarılabirlik	➤ Ayrıntılı betimleme ➤ Açık ve anlaşılır anlatım ➤ Gerekçelendirerek anlatım ➤ Verilerin toplanmasında gerekçeli sunum ➤ Araştırma süresi ile ilgili bilgilerin sunumu ➤ Tablolarla gösterim ➤ Olumsuz durum analizi ➤ Amaçlı örneklem seçimi ➤ Araştırmaya dâhil etme ya da dışlama ölçütlerinin sunumu ➤ Örneklemde iki aşamalı sistematik kullanımı
Tutarlık	➤ Tutarlık incelemesi ➤ Denetim izi (sonuçların tutarlık incelemesi bağlamında uzman incelemesine sunulması) ➤ Araştırma amacına bağlılık ➤ Tekrarlı okumalar
Teyit edilebilirlik	➤ Çeşitleme ➤ Teyit incelemesi ➤ Denetim izi (verilerin ve bulguların teyitli incelenmesi bağlamında uzman incelemesi) ➤ Şeffaflık ➤ Verilerin saklanması

(Kaynak: Yıldırım ve Şimşek, 2016'dan uyarlanmıştır.)

2.6. Araştırmacı Rolü ve Etik

Nitel çalışmaların yürütülmesinde araştırmacı, katılımcılarla ya da araştırma verileriyle uzun zaman geçirmek, alanı, verileri, katılımcıları yakından takip etmek ve araştırma sürecine etkin katılımcı olarak dâhil olmak durumundadır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bunun birçok nedeni bulunmaktadır. Araştırmacının, olayları ya da olguları derinlemesine inceleme ve açıklama çabası içerisinde olması söz konusudur. Çalışılacak olgu ya da olaylar doğal ortamlarında ele alınırlar. Bu bağlamda araştırmacıdan doğrudan kaynağından verilere ulaşması, verileri derinlemesine inceleyerek ayrıntılı betimlemeler yapması, olgu ve olayların nasıl ve niçin gerçekleştiğine odaklanması beklenir. Araştırma süresince genel bir esneklik söz konusudur, çünkü olay ve olgular zaman içerisinde gelişip değişebilirler. Nitel araştırmaların esnek ve dinamik yapısı araştırmacıyı olgu ve olayların içerisinde uzun zaman geçirerek özel durumları ve koşulları anlamasını ve tanımlamasını gerektirir

(Ekiz, 2004). Nitel araştırmalarda araştırmacının olgu ya da olay ile ilgili verilerin analizinde, yorumlanmasında ve sonuçların sunulmasında kendi değer yargılarını yansıtmaması gibi bir risk de söz konusudur. Bu açıdan bakıldığında araştırmacı nesnel olma bağlamında önemli bir rol de üstlenmek durumundadır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bilgiyi toplayan ve analiz eden, nihayetinde araştırmanın doğal bir parçası haline gelen araştırmacının, bu çerçevede önyargılarının ve kendi varsayımlarının farkında olması nitel bir çalışmanın niteliğini artıracak önemli bir sorumluluk olmakla birlikte, verilerin analizi ve yorumlanması aşamasında araştırmacının bilgi ve deneyimleri de işe koşulabilmektedir (Yaşar, 2018).

Yukarıda, nitel araştırmalarda araştırmacının rolü konusunda sıralanan bilgiler ve yapılması gerekenler bağlamında, araştırmacı süreç boyunca elde edilen verileri derinlemesine incelemiş, sürecin her aşamasında (verileri toplama, kodlama, temalandırma vb.) kişisel yorumlamalardan uzak durmaya çalışmıştır. Durum çalışmalarında; doğru sorular oluşturabilme, karşılaşılan yeni durumlara hazırlıklı ve esnek olabilme, nesnellik, önyargılardan uzak bir şekilde çalışmanın amaçlarına bağlılık, yapılan çalışmayı net bir biçimde kavrama, araştırmacı rolünde dikkat edilmesi gereken boyutlardan birkaçıdır (Kaplan, 2013). Bu durum bütün araştırma yöntemlerinde geçerli olabileceği gibi içerik analizi bağlamında da geçerlik taşır. İçerik analizi bağlamında temalar ve kategoriler belirlenirken, araştırmacı kendi görüş ve bakış açılarını elde ettiği verilerden ayrı tutmaya, araştırma sonuçlarını olumsuz etkileyebilecek her türlü etik ihlalden kaçınmaya, temalar ve kategoriler oluşturulurken isim verme yasal mevzuatına tam ve eksiksiz uymaya özen göstermiştir. Araştırmacı amaçlara bağlı kalarak nesnel bir tavır içerisinde olmuştur.

İçerik analizi süreci zihinsel ve fiziksel olarak yoğun bir biçimde çalışmayı ve dikkatli olmayı gerekli kılmaktadır. Bu süreçte araştırmacı; veri kaybı olmaması, verilerin doğru bir biçimde analiz edilmesi ve sürecin verimli geçmesi için sürekli notlar tutmuş, bu notlar doğrultusunda sık sık geri dönüşler gerçekleştirmiştir. Verilerin toplanması ve analizi süreci yaklaşık bir buçuk eğitim öğretim dönemi süresi içerisinde gerçekleştirilerek zaman etkili bir biçimde kullanılmıştır. Süreç içerisinde karşılaşılan Covid-19 pandemi salgını dolayısıyla tez danışmanının da onayı ile araştırmacı yeni bir planlama yapmak durumunda kalmış, salgının psikolojik etkilerinin yanında basılı

kaynaklara ulaşılması noktasında yaşanan sıkıntılar nedeniyle analiz, yorumlama ve tezin teslim edilme süreci iki öğretim dönemi süresi nispetinde uzatılmıştır.

Araştırmacı, çalışmanın bütün aşamalarında problem durumuna ve kuramsal çerçeveye bağlı kalarak araştırmayı sürdürmeye ve sunmaya gayret göstermiştir. Araştırmada elde edilen veriler olduğu gibi korunmuş, danışman öğretim üyesi tarafından da kontrolü ve denetimi sağlanmıştır.

Nitel çalışmalarda araştırmacı bağlamında önemli görülen önemli birkaç değişken; araştırmacının geçmiş kültürel deneyimleri, yaşam tecrübeleri, eğitim alanları, araştırma becerileri ve bilişsel kapasiteleridir (Yaşar, 2018). Araştırmacı lisans eğitimlerini 2015 yılında sosyoloji ve 2019 yılında tarih alanlarında tamamlamış, araştırmanın konusuyla ilişkili olarak kültürel, toplumsal ve tarihsel bağlamda gelişim göstermiştir. Kültür, kültür öğeleri, toplumsal ve kültürel değişim, siyaset, hukuk, ekonomi sosyolojisi ve tarihi gibi konularda da öğrenim deneyimlerine sahip olması, araştırmacının kuramsal çerçeveden sonuç bölümüne kadar çalışmanın bütün aşamalarında etkin olmasını sağlamıştır. Eğitim bilimleri alanında yüksek lisans tezi konu seçimi yapılırken de danışman öğretim üyesi tarafından araştırmacının geçmiş eğitim durumu dikkate alınmış, eğitim ve sosyoloji alanlarının bir arada okul isimlerinin incelenmesi bağlamında değerli olacağı düşünülmüştür. Araştırmacı yüksek lisans ders dönemlerinde nitel araştırma yöntemleri ve bilimsel araştırma yöntemleri derslerini alarak nitel araştırma süreci noktasında da kendisini geliştirmeye çalışmış, almış olduğu istatistik dersi kapsamında verilerin analizini gerçekleştirdiği SPSS analiz programı kullanımına ilişkin bilgi ve becerilerini arttırmaya gayret göstermiştir.

Araştırmacının, araştırma sürecinde titiz olması, konusunu içselleştirmesi (Yaşar, 2018) ve yaptığı çalışmaya inanması diğer önemli durumlardır. Danışman öğretim üyesinin de araştırmayı titizlikle ele alması ile araştırmacı, süreç boyunca titiz çalışmaya gayret göstermiş ve konusunu içselleştirmiştir. Araştırmacı; konunun seçiminden tamamlanmasına kadar çalışmanın önemine ve alanyazına katkısına inanmış ve bu inançla birlikte büyük bir kararlılık göstermiştir.

Bilimsel araştırmalarda etik ilkeleri de dikkatle üzerinde durulması gereken önemli konulardan biridir. Araştırma sürecinin her aşamasında etik konulara ilişkin önlemleri almak ve etik konusuna dikkat etmek araştırmacının görevleri arasındadır (Günbayı, Kasalak ve Özçetin, 2013). Etik konusu araştırmanın geçerlik ve

güvenirliğine de katkı sağlayan önemli bir olgudur (Merriam, 2015). Bu bağlamda çalışmanın tüm aşamaları etik ilkeler göz önünde bulundurularak gerçekleştirilmiş, bilimsel doğruluk ve dikkat, toplumsal sorumluluk, verimlilik, yasallık, güncel yasal mevzuata uygunluk, açıklık, bilimsel sorumluluk, tarafsızlık, dürüstlük, güvenilirlik, nesnellik vb. konularda etik ilke ve değerlere bağlı kalınması noktasında özen gösterilerek, gerekli durumlarda önlemler (Arıkan, 2017) alınmıştır. Araştırmanın kuramsal alt yapısı oluşturulurken ve ilgili alanyazın incelenirken tarafsızlık, dürüstlük ve nesnellik ilkelerine titizlikle uyulmaya gayret gösterilmiştir. Verilerin elde edilmesi aşaması dikkatle ele alınmış, veriler özenle toplanarak bilimsel ve toplumsal sorumluluk ilkelerine uyulmuş, doğru verilerin listelenmesi sağlanmıştır. Ulaşılabilen veriler dikkatle incelenmiş, ulaşılamayan veriler olduğunda notlar tutulmuş dürüstlük ilkesi ile verilere sadık kalınmasına gayret gösterilmiştir. Verilerin analizi sonrasında, bulguların sunumu ve yorumlanmasının çok yönlü bir bakış açısı ile ele alınmasına da dikkat edilmiştir. Benzer durum ve şartlarda benzer bir araştırma yapmak isteyen araştırmacılara yol gösterici olması bağlamında araştırmanın yöntem bölümü açık ve sade bir dille aktarılmış, bütün süreç ve süreçte karşılaşılan durumlar açıklanmaya çalışılmıştır. Metin içi atıflar ya da kullanılan bilimsel kaynaklar ile kaynakça bölümü de dikkatle incelenerek kullanılmayan hiçbir kaynağa araştırmada yer verilmemiş; dürüstlük, bilimsel doğruluk, bilimsel sorumluluk, güvenilirlik ve nesnellik gibi ilkelere bu bağlamda da uyulmaya çalışılmış, Verilerin elde edildiği basılı, yazılı, internet kaynakları tüm künye bilgileriyle açık olarak sunulmuştur. Enstitünün ilgili tez yazım kılavuzu dikkatle incelenerek çalışmanın hatalardan olabildiğince arındırılmasına, kuralların doğru bir biçimde uygulanmasına gayret gösterilmiştir.

3. BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, araştırmada yanıtı aranılan sorular doğrultusunda elde edilen verilerin çözümlenmesi yoluyla ulaşılan bulgular, ilgili oldukları araştırma soruları bağlamında ve sırasıyla açıklanmıştır.

3.1. Türkiye’de Okullara Verilen İsimlerin İlişkili Oldukları Temalar

Araştırmanın bu ilk araştırma sorusu ile Türkiye’de okullara isim verme konusundaki yönelimlerin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Bu amaçla ilk olarak okullara verilen isimlerin ilişkili oldukları temalar ortaya konulmuş, ardından Türkiye’de okulların isimlendirilmesi konusunda en çok tercih edilen kategori olduğu belirlenen kişi isimlerinin, okullara isimleri verilen kişilerin nitelikleri yönüyle analizi gerçekleştirilmiştir. Araştırma sorusu kapsamında elde edilen bulgular Çizelge 3.1. ve Çizelge 3.2.de verilmiştir.

Çizelge 3.1. Türkiye’de okullara verilen isimlerin ilişkili oldukları temalar

Temalar	f	%
Akademik başarıyı vurgulayan terim ve kavram isimleri	104	1.4
Bilimsel terim ve kavramlarla ilgili isimler	45	0.6
Canlı ve cansız varlıklar, doğa olayları ve tabiatla ilgili isimler	127	1.8
Eğitilmiş kişilerde bulunması arzu edilen yetenek, özellik isimleri	29	0.4
Kişi isimleri	2936	40.9
Kurum, kuruluş, dernek, STK, vakıf isimleri	234	3.3
Millî, manevi, ulusal ve evrensel değerlerle ilgili isimler	312	4.3
Okul, eğitim ve öğretim olguları ile doğrudan ilgili isimler	118	1.6
Popüler terim ve kavram isimleri	11	0.2
Soyut benzetmeler yoluyla oluşturulan isimler	94	1.3
Yerel ve ulusal ölçekli coğrafi yer, konum, bölge isimleri	2920	40.7
Yerel ya da ulusal ölçekte önem atfedilen belirli bir tarihle ilgili isimler	153	2.1
Diğer isimler	98	1.4
Toplam	7181	100,0

Araştırma örnekleminde yer alan toplam 7181 okulun isimlerinin analizi yoluyla elde edilen bulgular, okul türü, okul kademesi, okulun isim verilme yılı, okulun kamu okulu ya da özel okul olma durumu, okulun bulunduğu coğrafi bölge gibi değişkenlerden bağımsız olarak, Türkiye’de okullara en çok kişi isimlerinin (%40,9),

ikinci sırada ise yerel ve ulusal ölçekli coğrafi yer, konum, bölge isimlerinin (%40,7) verildiğini ortaya koymaktadır. Kişi isimleri ile coğrafi yer, konum, bölge isimleri verilen okulların örneklemdaki 7181 okul içindeki toplam oranı %81,6'dır.

Araştırma örnekleminde, millî, manevî, ulusal ve evrensel değerlerle ilgili isimlerin verildiği okulların oranı %4,3; kurum, kuruluş, dernek, sivil toplum kuruluşu, vakıf isimlerinin isim olarak verildiği okulların oranı %3,3 ve yerel ya da ulusal ölçekte önem atfedilen belirli bir tarihle ilgili isimlerin verildiği okulların oranı da %2,1'dir. Örneklemdaki okullar içerisinde canlı ve cansız varlıklar, doğa olayları ve tabiatla ilgili isimlerin verildiği okulların oranı %1,8; okul, eğitim ve öğretim olguları ile doğrudan ilgili isimlerin verildiği okulların oranı %1,6; akademik başarıyı vurgulayan terim ve kavram isimlerinin verildiği okulların oranı %1,4; farklı terim ya da kavramların bir araya getirilmesiyle, soyut benzetmeler yoluyla oluşturulan isimlerin verildiği okulların oranı ise %1,3'tür. Okullara verilen isimler konusunda oransal olarak son üç sırayı bilimsel terim ve kavramlarla ilgili isimlerin verildiği okullar (%0,6); eğitilmiş kişilerde bulunması arzu edilen yetenek ve özellik ile ilgili isimlerin verildiği okullar (%0,4) ve popüler terim ve kavramlarla ilgili isimlerin verildiği okullar (%0,2) oluşturmaktadır.

Yukarıdaki açıklamalara ek olarak; ilgili oldukları temalar yönüyle oldukça heterojen bir dağılım gösteren ve bu nedenle de hiçbir üst kategori altında toplanılamayan isimlerin verildiği okullar, örneklem içerisinde %1,4 gibi bir orana karşılık gelmektedir. Anılan nedenle bu tür isimlendirmeler, okullara verilen *diğer isimler* adı altında kategorileştirilmiştir.

Türkiye'de okulların isimlendirilmesi konusunda en çok tercih edilen kategori kişi isimleridir. Bu bulgudan hareketle, okullara isimleri verilen kişilerin niteliklerini belirlemek amacıyla, kişi isimlerinin verildiği okullarla (2936 okul) sınırlı olmak koşuluyla ve okulun kamu okulu ya da özel okul olma durumu da dikkate alınarak ek bir analiz çalışması yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda, okullara isimleri verilen kişilerin, nitelikleri yönüyle 13 alt kategoride toplandıkları bulgusuna ulaşılmış ve bu durum Çizelge 3.2.'de sunulmuştur.

Çizelge 3.2. Okullara verilen kişi isimlerinin nitelikleri yönüyle görünümü

Alt temalar	Kamu okulu		Özel okul		Toplam	
Okullara isimleri verilen kişilerin nitelikleri	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%
Asker	17	0.6	0	0.0	17	0.6
Bilim insanı	11	0.4	0	0.0	11	0.4
Bürokrat	22	0.8	0	0.0	22	0.7
Devlet adamı	395	14.1	8	6.2	403	13.7
Düşünür	13	0.5	5	3.9	18	0.6
Hayırsever/Kurucu	1322	47.1	108	83.7	1430	48.7
Kahraman	674	24.0	0	0.0	674	23.0
Manevi şahsiyet	74	2.6	3	2.3	77	2.6
Sanatçı	17	0.6	3	2.3	20	0.7
Siyasetçi	65	2.3	0	0.0	65	2.2
Sporcu	1	0.0	0	0.0	1	0.0
Yazar, şair, edebiyatçı	145	5.2	0	0.0	145	4.9
Diğer	51	1.8	2	1.6	53	1.8
Toplam	2807	100.0	129	100.0	2936	100.0

Kamu okulu kategorisinde kişi ismi verilen okul sayısı 2807'dir. Kamu okulu kategorisinde hayırsever isimlerinin %47,1; kahramanların isimlerinin %24,0; devlet adamı isimlerinin %14,1; yazar, şair, edebiyatçı isimlerinin %5,2; manevi şahsiyet isimlerinin %2,6; siyasetçi isimlerinin %2,3; bürokrat isimlerinin %0,8; sanatçı isimlerinin %0,6; asker isimlerinin %0,6; düşünür isimlerinin %0,5 ve bilim insanı isimlerinin de %0,46'lük bir oransal büyüklükte okullara isim olarak verildiği görülmektedir. İlginç bir bulgu olarak, kamu okulları içerisinde yerel, ulusal ya da uluslararası ölçekte belirli bir branşta başarı göstermiş sporcu isminin verildiği okul sayısı yalnızca bir (1)'dir.

Konu özel okul kategorisindeki görünüm yönüyle ele alındığında, kişi ismi verilen özel okul sayısı 129'dur. Özel okullarda kurucu isimlerinin %83,7; devlet adamı isimlerinin %6,2; düşünür isimlerinin %3,9; manevi şahsiyet isimlerinin %2,3 ve sanatçı isimlerinin de %2,3'lük oransal büyüklükte okullara isim olarak verildiği görülmektedir. Özel okul kategorisinde kahraman isimleri, yazar, şair, edebiyatçı isimleri, siyasetçi isimleri, bürokrat isimleri, bilim insanı isimleri, asker isimleri ve sporcu isimleri verilen herhangi bir okul bulunmamaktadır.

Kamu okulu ya da özel okul ayırt etmeksizin, konu kişi ismi verilen tüm okullar bağlamında ele alındığında, kişi ismi verilen 2936 okul içerisinde en büyük oranı (%48,7) hayırsever/kurucu isimlerinin oluşturduğu görülmektedir. Bu oranı %23,0 ile kahramanların isimleri izlemektedir. Devlet adamı isimleri %13,7; yazar, şair, edebiyatçı isimleri %4,9; manevi şahsiyet isimleri %2,6; siyasetçi isimleri %2,2; sanatçı isimleri ile bürokrat isimleri %0,7; düşünür isimleri ile asker isimleri %0,6; bilim insanı isimleri ise %0,4 oranında okullara isim olarak verilmiştir.

3.2. Türkiye’de Okullara Verilen İsimlerin Tarihsel Dönemlere göre Görünümü Konusunda Elde Edilen Bulgular

Araştırma örneklemindeki okul içerisinde okula isim verilme tarihi bilgisine hiçbir veri tabanından (MEB, il ve ilçe millî eğitim müdürlükleri, okulların kurumsal internet sayfaları, vb.) ulaşılamayan okul sayısı 4382, okula isim verilme tarihi bilgisine ulaşılabilen okul sayısı ise 2799’dur. Türkiye’deki tüm coğrafi bölgeleri temsilen seçilen illerde bulunan okullara verilen isimlerin, ismin verildiği tarihsel döneme göre görünümünü ortaya koymayı amaçlayan bu araştırma sorusu kapsamındaki analiz, yukarıda anılan nedenle yalnızca okula isim verilme tarihi bilgilerine ulaşılabilen 2799 okula ait verilerin çözümlenmesi yoluyla gerçekleştirilmiştir. Türkiye’de okullara verilen isimlerin, okullara isimlerinin verildiği tarihsel döneme göre ne tür bir görünümü konusunda elde edilen bulgular Çizelge 3.3.’te verilmiştir.

Çizelge 3.3. Okullara verilen isimlerin, okula isim verilme yılına göre görünümü

	1915-1935		1936-1956		1957-1977		1978-1998		1999-2019	
Temalar	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Akademik başarıyı vurgulayan terim ve kavram isimleri	0	0.0	0	0.0	0	0.0	30	4.3	13	1.1
Bilimsel terim ve kavramlarla ilgili isimler	0	0.0	0	0.0	0	0.0	5	0.7	6	0.5
Canlı ve cansız varlıklar, doğa olayları ve tabiatla ilgili isimler	0	0.0	0	0.0	0	0.0	9	1.3	23	1.9
Eğitilmiş kişilerde bulunması arzu edilen yetenek, özellik isimleri	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	0.1	2	0.2
Kişi isimleri	25	30.9	73	22.7	167	34.2	363	52.4	699	57.5
Kurum, kuruluş, dernek, STK, vakıf isimleri	0	0.0	5	1.6	6	1.2	15	2.2	56	4.6
Millî, manevî, ulusal ve evrensel değerlerle ilgili isimler	9	11.1	17	5.3	22	4.5	24	3.5	60	4.9
Okul, eğitim ve öğretim olguları ile doğrudan ilgili isimler	0	0.0	0	0.0	0	0.0	3	0.4	29	2.4
Popüler terim ve kavram isimleri	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
Soyut benzetmeler yoluyla oluşturulan isimler	0	0.0	0	0.0	0	0.0	2	0.3	23	1.9
Yerel ve ulusal ölçekli coğrafi yer, konum, bölge isimleri	45	55.6	219	68.2	282	57.7	206	29.7	260	21.4
Yerel ya da ulusal ölçekte önem atfedilen belirli bir tarihle ilgili isimler	2	2.5	7	2.2	11	2.2	28	4.0	23	1.9
Diğer isimler	0	0.0	0	0.0	1	0.2	7	1.0	21	1.7
Toplam	81	100.0	321	100.0	489	100.0	693	100.0	1215	100.0

Araştırma örnekleminde yer alan okullar içerisinde, okula isim verilme tarihi 1915 ile 1935 yılları arasına karşılık gelen okul sayısı 81'dir. Okullara verilen isimlerin okulun okula isim verilme tarihlerine göre görünümü konusunda elde edilen bulgular oransal olarak büyükten küçüğe doğru bir sıralandığında, 1915 ile 1935 yılları arasında okullara en çok yerel ve ulusal ölçekli coğrafi yer, konum, bölge isimlerinin (%55,6) verildiği, bu oranı kişi isimlerinin (%30,9) izlediği, millî, manevî, ulusal ve evrensel

değerlerle ilgili isimlerin %11,1; yerel ya da ulusal ölçekte önem atfedilen belirli bir tarihle ilgili isimlerin %2,5 oranları ile birbirlerini izledikleri görülmektedir. Söz konusu yirmi bir yıllık tarih aralığında (1915-1935) okullara isim olarak verilen diğer temalarla ilgili herhangi bir isimlendirme bulunmamaktadır.

Araştırma örnekleminde okula isim verilme tarihi 1936-1956 yılları arasında karşılık gelen okul sayısı 321'dir. Bu dönemdeki okul isimleri incelendiğinde, önceki tarihsel aralığa (1915-1935) benzer bir şekilde, okullara en çok verilen isimlerin yerel ve ulusal ölçekli coğrafi yer, konum, bölge isimleri olduğu, oransal olarak ikinci sırada ise kişi isimlerinin tercih edildiği görülmektedir. Buna göre 1936-1956 yılları arasında okullara yerel ve ulusal ölçekli coğrafi yer, konum, bölge isimlerinin verilme oranı %68,2; kişi isimlerinin verilme oranı ise %22,7'dir. Coğrafi yer, konum, bölge isimleri ile kişi isimlerini oransal büyüklük sırasına göre; millî, manevi, ulusal ve evrensel değerlerle ilgili isimler (%5,3) ile yerel ya da ulusal ölçekte önem atfedilen belirli bir tarihle ilgili isimler (%2,2) izlemektedir. Bir önceki dönemden farklı olarak, 1936-1956 yılları arasında kurum, kuruluş, dernek, sivil toplum kuruluşu, vakıf isimlerinin de (%1,6) okullara verildiği dikkat çekmektedir.

Okula isim verilme tarihi 1957-1977 yılları arasında karşılık gelen toplam 489 okul için yapılan isimlendirmeler incelendiğinde; yerel ve ulusal ölçekli coğrafi yer, konum, bölge isimlerinin %57,7; kişi isimlerinin ise %34,2 oranıyla okullara en çok verilen iki isimlendirme teması olduğu görülmektedir. Coğrafi yer, konum, bölge isimlerinin kullanılma oranının bir önceki döneme göre kısmen düştüğü, kişi isimlerinin kullanılma oranının ise bu dönem içerisinde oldukça artış gösterdiği söylenebilir. Millî, manevi, ulusal ve evrensel değerlerle ilgili isimler %4,5; yerel ya da ulusal ölçekte önem atfedilen belirli bir tarihle ilgili isimler %2,2; kurum, kuruluş, dernek, sivil toplum kuruluşu, vakıf isimleri %1,2 olarak, coğrafi yer isimleri ile kişi isimlerini büyüklük bakımından sırasıyla takip eden okul isimlendirme pratikleri olarak göze çarpmaktadır.

Örnekleimde okula isim verilme tarihleri 1978-1998 yılları arasında karşılık gelen okul sayısı 693'tür. Bu dönemde okullara en çok kişi isimlerinin verildiği (%52,4) görülmektedir. Yerel ve ulusal ölçekli coğrafi yer, konum, bölge isimleri ise oransal olarak (%29,7) ikinci sıradadır. Bu dönemde kişi isimlerinin verildiği okullar oransal olarak önemli ölçüde artış göstermiş ve ilk defa birinci sırada yer almış, coğrafi yer, konum, bölge isimlerinin verildiği okullar ise oransal olarak nispi bir azalma göstermiştir. Bu dönemle ilgili olarak elde edilen önemli bir bulgu, daha önceki

dönemlerde karşılaşılmayan ve daha çok sınav mesajı niteliğinde olan ya da markalaşmayı anımsatan okul isimlendirmelerinin ortaya çıkmaya başladığının gözlemlenmesidir. Örneğin; akademik başarıyı vurgulayan terim ve kavram isimlerinin verildiği okullar bu dönemde %4,3'lük bir oranla üçüncü sırada yer almaktadır. Yerel ya da ulusal ölçekte önem atfedilen belirli bir tarihle ilgili isimlerin verildiği okullar %4,0; millî, manevi, ulusal ve evrensel değerlerle ilgili isimlerin verildiği okullar %3,5; kurum, kuruluş, dernek, sivil toplum kuruluşu, vakıf isimlerinin verildiği okullar %2,2'lik oranlarla birbirini izlemektedir. Canlı ve cansız varlıklar, doğa olayları ve tabiatla ilgili isimler (%1,3), bilimsel terim ve kavramlarla ilgili isimler (%0,7), okul, eğitim ve öğretim olguları ile doğrudan ilgili isimler (%0,4), soyut benzetmeler yoluyla oluşturulan isimler (%0,3) ve eğitilmiş kişilerde bulunması arzu edilen yetenek, özellik isimlerinin de (%0,1) bu dönemde okullara verilmeye başlandığı dikkat çekmektedir.

Bu araştırma sorusu kapsamında incelenen son tarihsel dönem olan 1999-2019 yılları arasındaki okul isimlendirmeleri incelendiğinde; bu döneme karşılık gelen toplam 1215 okulun isimlendirilmesinde, kişi isimleri %57,5; yerel ve ulusal ölçekli coğrafi yer, konum, bölge isimleri ise %21,4 oranla ilk iki sıradadırlar. Bu bulgudan hareketle, tarihsel süreç boyunca, 1915 yılından 2019 yılına kadar, okullara coğrafi yer isimleri ile kişi isimlerinin verilmesi ile ilgili yaygın bir eğilim olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca yine tarihsel süreç içerisinde kişi isimlerinin okullara verilmesi konusunda da oransal bir artış, coğrafi yer, konum, bölge isimlerinde ise azalma görülmektedir. İncelenen son dönem olan 1999-2019 yılları arasında kişi isimleri ile coğrafi yer, konum, bölge isimlerini izleyen isimlendirmeler, oransal büyüklük bakımından sırasıyla; millî, manevi, ulusal ve evrensel değerlerle ilgili isimler (%4,9), kurum, kuruluş, dernek, sivil toplum kuruluşu, vakıf isimleri (%4,6), okul, eğitim ve öğretim olguları ile doğrudan ilgili isimler (%2,4) biçimindedir. Yerel ya da ulusal ölçekte önem atfedilen belirli bir tarihle ilgili isimler, soyut benzetmeler yoluyla oluşturulan isimler ve canlı ve cansız varlıklar, doğa olayları ve tabiatla ilgili isimlerin verildiği okullar (%1,9) oransal olarak birbirlerine eşittir. Akademik başarıyı vurgulayan terim ve kavram isimleri (%1,1); bilimsel terim ve kavramlarla ilgili isimler (%0,5) ve eğitilmiş kişilerde bulunması arzu edilen yetenek, özellik isimleri (%0,2) bu dönemde en alt grupta yer almaktadır.

3.3. Türkiye’de Okullara Verilen İsimlerin Okulun Kamu ya da Özel Okul Olması Durumuna göre Görünümü Konusunda Elde Edilen Bulgular

Araştırmanın bu sorusu kapsamında, araştırma örnekleminde yer alan illerdeki okullarda, okulun kamu okulu ya da özel okul olma durumu göz önünde bulundurularak yapılan analiz sonucunda elde edilen bulgular çizelge 3.4.’de verilmiştir.

Çizelge 3.4. Okullara verilen isimlerin okulun kamu ya da özel okul olması durumuna göre görünümü

Temalar	Kamu okulu		Özel okul	
	f	%	f	%
Akademik başarıyı vurgulayan terim ve kavram isimleri	2	0.0	102	10.0
Bilimsel terim ve kavramlarla ilgili isimler	1	0.0	44	4.3
Canlı ve cansız varlıklar, doğa olayları ve tabiatla ilgili isimler	6	0.1	121	11.8
Eğitilmiş kişilerde bulunması arzu edilen yetenek, özellik isimleri	2	0.0	27	2.6
Kişi isimleri	2807	45.6	129	12.6
Kurum, kuruluş, dernek, STK, vakıf isimleri	174	2.8	60	5.9
Millî, manevi, ulusal ve evrensel değerlerle ilgili isimler	217	3.5	95	9.3
Okul, eğitim ve öğretim olguları ile doğrudan ilgili isimler	0	0.0	118	11.5
Popüler terim ve kavram isimleri	0	0.0	11	1.1
Soyut benzetmeler yoluyla oluşturulan isimler	6	0.1	88	8.6
Yerel ve ulusal ölçekli coğrafi yer, konum, bölge isimleri	2784	45.2	136	13.3
Yerel ya da ulusal ölçekte önem atfedilen belirli bir tarihle ilgili isimler	149	2.4	4	0.4
Diğer isimler	10	0.2	88	8.6
Toplam	6158	100.0	1023	100.0

Kamu okullarının isimlendirilmesi konusunda kişi isimleri %45,6’lık bir oranla birinci sırada, yerel ve ulusal ölçekli coğrafi yer, konum, bölge isimleri ise %45,2’lik bir oranla ikinci sırada yer almaktadır. Kamu okullarında millî, manevi, ulusal ve evrensel değerlerle ilgili isimler %3,5; kurum, kuruluş, dernek, sivil toplum kuruluşu, vakıf isimleri %2,8 ve yerel ya da ulusal ölçekte önem atfedilen belirli bir tarihle ilgili isimler %2,4 oransal büyüklüklerle birbirlerini izlemektedir. Oranları birbirine eşit olan (%0,1) soyut benzetmeler yoluyla oluşturulan isimler (6 okul) ile canlı ve cansız varlıklar, doğa olayları ve tabiatla ilgili isimlerin (6 okul) okulların isimlendirilmesinde kullanımı kamu okullarında oldukça sınırlıdır. Eğitilmiş kişilerde bulunması arzu edilen yetenek, özellik isimlerinin (2 okul); akademik başarıyı vurgulayan terim ve kavram isimlerinin

(2 okul) ve bilimsel terim ve kavramlarla ilgili isimlerin (1 okul) oranları ise %0,0 olarak tespit edilmiştir. Kamu okullarında; okul, eğitim ve öğretim olguları ile doğrudan ilgili isimler ile popüler terim ve kavram isimleri ise kullanılmamıştır.

Okulların isimlendirilmesi bağlamında durum özel okullar açısından incelendiğinde; bu okullara verilen isimler konusunda oransal büyüklük sırasına göre ilk beş sırayı; yerel ve ulusal ölçekli coğrafi yer, konum, bölge isimleri (%13,3), kişi isimleri (%12,6), canlı ve cansız varlıklar, doğa olayları ve tabiatla ilgili isimler (%11,8), okul, eğitim ve öğretim olguları ile doğrudan ilgili isimler (%11,5) ve akademik başarıyı vurgulayan terim ve kavram isimleri (%10,0) oluşturmaktadır. Özel okullarda; millî, manevi, ulusal ve evrensel değerlerle ilgili isimler %9,3; soyut benzetmeler yoluyla oluşturulan isimler %8,6; kurum, kuruluş, dernek, sivil toplum kuruluşu, vakıf isimleri %5,9; bilimsel terim ve kavramlarla ilgili isimler %4,3; eğitilmiş kişilerde bulunması arzu edilen yetenek, özellik isimleri %2,6 oransal değerleriyle sırasıyla birbirini izlemektedir. Popüler terim ve kavram isimleri (%1,1) ile yerel ya da ulusal ölçekte önem atfedilen belirli bir tarihle ilgili isimler (%0,4) ise özel okul isimlendirmelerinde oransal olarak oldukça düşük değerlere sahiptir.

3.4. Türkiye’de Okullara Verilen İsimlerin Okul Kademesine göre Görünümü Konusunda Elde Edilen Bulgular

Türkiye’de okullara verilen isimlerin, okulöncesi, ilkokul, ortaokul ve lise kademelerine göre görünümü konusunda elde edilen bulgular çizelge 3.5.’te verilmiştir.

Çizelge 3.5. Okullara verilen isimlerin okul kademesine göre görünümü

	Okul Öncesi		İlkokul		Ortaokul		Lise	
Temalar	f	%	f	%	f	%	f	%
Akademik başarıyı vurgulayan terim ve kavram isimleri	3	0.5	20	0.7	24	1.1	57	4.1
Bilimsel terim ve kavramlarla ilgili isimler	4	0.6	4	0.1	7	0.3	30	2.2
Canlı ve cansız varlıklar, doğa olayları ve tabiatla ilgili isimler	60	9.7	16	0.5	16	0.7	35	2.5
Eğitilmiş kişilerde bulunması arzu edilen yetenek, özellik isimleri	19	3.1	4	0.1	4	0.2	2	0.1
Kişi isimleri	245	39.7	1107	37.4	1000	45.0	584	42.1
Kurum, kuruluş, dernek, STK, vakıf isimleri	28	4.5	65	2.2	61	2.7	80	5.8
Millî, manevî, ulusal ve evrensel değerlerle ilgili isimler	34	5.5	123	4.2	91	4.1	64	4.6
Okul, eğitim ve öğretim olguları ile doğrudan ilgili isimler	5	0.8	24	0.8	30	1.4	59	4.3
Popüler terim ve kavram isimleri	9	1.5	0	0.0	2	0.1	0	0.0
Soyut benzetmeler yoluyla oluşturulan isimler	70	11.3	6	0.2	8	0.4	10	0.7
Yerel ve ulusal ölçekli coğrafi yer, konum, bölge isimleri	105	17.0	1497	50.6	891	40.1	427	30.8
Yerel ya da ulusal ölçekte önem atfedilen belirli bir tarihle ilgili isimler	10	1.6	66	2.2	62	2.8	15	1.1
Diğer isimler	25	4.1	24	0.8	25	1.1	24	1.7
Toplam	617	100.0	2956	100.0	2221	100.0	1387	100.0

Araştırma örnekleminde okul öncesi kademesindeki okul sayısı 617; ilkökul kademesindeki okul sayısı 2956; ortaokul kademesindeki okul sayısı 2221; lise kademesindeki okul sayısı ise 1387'dir.

Örneklem içerisinde yer alan okul öncesi eğitim kademesindeki okul isimlendirmeleri incelendiğinde; okullara oransal olarak en çok (%39,7) kişi isimlerinin verildiği görülmektedir. Kişi isimlerinin verildiği okulları yerel ve ulusal ölçekli coğrafi yer, konum, bölge isimlerinin verildiği okullar (%17,0) takip etmektedir. Bu iki isimlendirme pratiğini sırasıyla soyut benzetmeler yoluyla oluşturulan isimlerin verildiği okullar (%11,3), canlı ve cansız varlıklar, doğa olayları ve tabiatla ilgili isimlerin verildiği okullar (%9,7), millî, manevi, ulusal ve evrensel değerlerle ilgili

isimlerin verildiği okullar (%5,5), kurum, kuruluş, dernek, sivil toplum kuruluşu, vakıf isimlerinin verildiği okullar (%4,5) ve eğitilmiş kişilerde bulunması arzu edilen yetenek, özellik isimlerinin verildiği okullar (%3,1) izlemektedir. Okul öncesi eğitim kademesinde okulların isimlendirilmesi konusunda oldukça düşük düzeyde tercih edildikleri görülen; yerel ya da ulusal ölçekte önem atfedilen belirli bir tarihle ilgili isimlerin verildiği okullar (%1,6), popüler terim ve kavram isimlerinin verildiği okullar (%1,5), okul, eğitim ve öğretim olguları ile doğrudan ilgili isimlerin verildiği okullar (%0,8), bilimsel terim ve kavramlarla ilgili isimlerin verildiği okullar (%0,6) ve akademik başarıyı vurgulayan terim ve kavram isimlerinin verildiği okullar (%0,5) oransal olarak birbirlerini takip etmektedirler.

Araştırma örnekleminde yer alan ilkökul kademesindeki okullara (2956 okul); yerel ve ulusal ölçekli coğrafi yer, konum, bölge isimlerinin %50,6 oranıyla oldukça yüksek bir düzeyde verildiği, bu isimlendirme pratiğinin birinci sırada yer alarak en çok tercih edilen isimlendirme olduğu görülmektedir. Coğrafi yer, konum, bölge isimlerini kişi isimlerinin verildiği okullar (%37,4) izlemektedir. Coğrafi yer, konum, bölge isimlerinin ve kişi isimlerinin okullara verilme yöneliminin yüksek oranda tercih edildiği ilkökul kademesinde, bu tür isimlendirmeleri oransal büyüklük sırasıyla; millî, manevi, ulusal ve evrensel değerlerle ilgili isimler (%4,2), yerel ya da ulusal ölçekte önem atfedilen belirli bir tarihle ilgili isimler (%2,2) ve kurum, kuruluş, dernek, sivil toplum kuruluşu, vakıf isimlerinin (%2,2) verildiği okullar izlemektedir. Okul, eğitim ve öğretim olguları ile doğrudan ilgili isimler (%0,8); akademik başarıyı vurgulayan terim ve kavram isimleri (%0,7), canlı ve cansız varlıklar, doğa olayları ve tabiatla ilgili isimler (%0,5), soyut benzetmeler yoluyla oluşturulan isimler (%0,2); eğitilmiş kişilerde bulunması arzu edilen yetenek, özellik isimleri (%0,1) ile bilimsel terim ve kavramlarla ilgili isimler (%0,1) ilkökul kademesinde oransal olarak en az tercih edilen isimlendirmelerdir. İlkokul kademesinde popüler terim ve kavram isimlerinin verildiği okul ise bulunmamaktadır.

Örnekleimde yer alan ortaokul kademesindeki 2221 okulun isimleri incelendiğinde, okullara verilen kişi isimlerinin %45,0; yerel ve ulusal ölçekli coğrafi yer, konum, bölge isimlerinin ise %40,1 oranlarına sahip oldukları görülmektedir. Oransal büyüklük bakımından ilk iki sırada yer alan kişi isimleri ile coğrafi yer, konum, bölge isimlerinin verildiği okulları; millî, manevi, ulusal ve evrensel değerlerle ilgili isimlerin verildiği okullar (%4,1), yerel ya da ulusal ölçekte önem atfedilen belirli bir

tarikle ilgili isimlerin verildiği okullar (%2,8), kurum, kuruluş, dernek, sivil toplum kuruluşu, vakıf isimlerinin verildiği okullar (%2,7), okul, eğitim ve öğretim olguları ile doğrudan ilgili isimlerin verildiği okullar (%1,4) ile akademik başarıyı vurgulayan terim ve kavram isimlerinin verildiği okullar (%1,1) izlemektedir. Ortaokul kademesinde oransal olarak en alt grupta yer alan son beş temayı ise; canlı ve cansız varlıklar, doğa olayları ve tabiatla ilgili isimler (%0,7), soyut benzetmeler yoluyla oluşturulan isimler (%0,4), bilimsel terim ve kavramlarla ilgili isimler (%0,3), eğitilmiş kişilerde bulunması arzu edilen yetenek, özellik isimleri (%0,2) ile popüler terim ve kavram isimleri (%0,1) oluşturmaktadır.

Araştırma örnekleminde yer alan lise kademesindeki 1387 okulun isimlendirilmesi konusunda kişi isimleri %42,1 oranla en büyük oranı oluşturmakta, yerel ve ulusal ölçekli coğrafi yer, konum, bölge isimleri ise %30,8'lik oranla ikinci sırada yer almaktadır. Oransal büyüklük bakımından kişi isimleri ile coğrafi yer, konum, bölge isimlerini; kurum, kuruluş, dernek, sivil toplum kuruluşu, vakıf isimleri %5,8; millî, manevi, ulusal ve evrensel değerlerle ilgili isimler %4,6; okul, eğitim ve öğretim olguları ile doğrudan ilgili isimler %4,3; akademik başarıyı vurgulayan terim ve kavram isimleri %4,1; canlı ve cansız varlıklar, doğa olayları ve tabiatla ilgili isimler %2,5 ile bilimsel terim ve kavramlarla ilgili isimler %2,2 oranlarıyla izlemektedir. Yerel ya da ulusal ölçekte önem atfedilen belirli bir tarihle ilgili isimler (%1,1), soyut benzetmeler yoluyla oluşturulan isimler (%0,7) ve eğitilmiş kişilerde bulunması arzu edilen yetenek, özellik isimleri (%0,1) okulların isimlendirilmesi konusunda tercih edirlilikleri yönüyle oransal olarak son üç sırayı oluşturmaktadır. Lise kademesinde, ilköğretim kademesine benzer şekilde; popüler terim ve kavram isimlerinin verildiği herhangi bir okul bulunmamaktadır.

3.5. Türkiye’de Okullara Verilen İsimlerin Okul Türüne göre Görünümü Konusunda Elde Edilen Bulgular

Bu araştırma sorusu kapsamında lise kademesi okul türleri, Anadolu Liseleri; Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri, Anadolu İmam Hatip Liseleri, Fen Liseleri ve bu dört lise türü haricinde yer alan ve sayısal olarak heterojen bir dağılıma sahip olan, diğer lise türleri olarak beş kategori altında incelenmiştir. Lise kademesi okul türü değişkenine göre elde edilen bulgular Çizelge 3.6.’da görülmektedir.

Çizelge 3.6. Okullara verilen isimlerin okul türüne göre görünümü

	AL*		MTAL**		İHL***		FL****		Diğer*****	
Temalar	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%
Akademik başarıyı vurgulayan terim ve kavram isimleri	37	6.3	0	0.0	0	0.0	19	13.3	1	0.8
Bilimsel terim ve kavramlarla ilgili isimler	17	2.9	2	0.6	0	0.0	10	7.0	1	0.8
Canlı ve cansız varlıklar, doğa olayları ve tabiatla ilgili isimler	23	3.9	1	0.3	0	0.0	10	7.0	1	0.8
Eğitilmiş kişilerde bulunması arzu edilen yetenek, özellik isimleri	2	0.3	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
Kişi isimleri	227	38.5	179	52.2	96	53.0	30	21.0	52	40.0
Kurum, kuruluş, dernek, STK, vakıf isimleri	27	4.6	29	8.5	4	2.2	12	8.4	8	6.2
Millî, manevî, ulusal ve evrensel değerlerle ilgili isimler	36	6.1	6	1.7	2	1.1	16	11.2	4	3.1
Okul, eğitim ve öğretim olguları ile doğrudan ilgili isimler	43	7.3	1	0.3	0	0.0	15	10.5	0	0.0
Popüler terim ve kavram isimleri	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
Soyut benzetmeler yoluyla oluşturulan isimler	6	1.0	2	0.6	0	0.0	2	1.2	0	0.0
Yerel ve ulusal ölçekli coğrafi yer, konum, bölge isimleri	153	25.9	109	31.8	79	43.6	27	18.9	59	45.4
Yerel ya da ulusal ölçekte önem atfedilen belirli bir tarihle ilgili isimler	5	0.8	7	2.0	0	0.0	0	0.0	3	2.3
Diğer isimler	14	2.4	7	2.0	0	0.0	2	1.4	1	0.8
Toplam	590	100.0	343	100.0	181	100.0	143	100.0	130	100.0

*Anadolu Lisesi, **Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, ***Anadolu İmam Hatip Lisesi, ****Fen Lisesi, *****Diğer lise türleri; (Spor Lisesi, Çok Programlı Anadolu Lisesi, Güzel Sanatlar Lisesi, Fen ve Teknoloji Lisesi, Genel Lise, Sosyal Bilimler Lisesi)

Araştırma örneklemini içerisinde toplam 590 Anadolu Lisesi bulunmaktadır. Anadolu Lisesi okul türünde okullara en çok kişi isimlerinin verildiği (%38,5) görülmektedir. Bu okul türünde yapılan isimlendirmelerde okullara verilen kişi isimlerini %25,9 oranla yerel ve ulusal ölçekli coğrafi yer, konum ve bölge isimleri izlemektedir. Okul, eğitim ve öğretim olguları ile doğrudan ilgili isimler (%7,3), akademik başarıyı vurgulayan terim ve kavram isimleri (%6,3), millî, manevî, ulusal ve evrensel değerlerle ilgili isimler (%6,1), kurum, kuruluş, dernek, sivil toplum kuruluşu, vakıf isimleri (%4,6), canlı ve cansız varlıklar, doğa olayları ve tabiatla ilgili isimler (%3,9) ile bilimsel terim ve kavramlarla ilgili isimler (%2,9) Anadolu Lisesi okul türünde oransal çokluk bakımından birbirini izlemektedir. Soyut benzetmeler yoluyla

oluşturulan isimler (%1,0), yerel ya da ulusal ölçekte önem atfedilen belirli bir tarihle ilgili isimler (%0,8) ve eğitilmiş kişilerde bulunması arzu edilen yetenek, özellik isimleri (%0,3) ise Anadolu Liselerine verilmesi bağlamında oransal olarak küçük bir bölümü kapsamaktadır.

Örneklem içerisinde Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinin toplam sayısının 343 olduğu görülmektedir. Anadolu Liseleri okul türüne benzer şekilde bu okul türünde de oransal çokluk bakımından kişi isimlerinin verildiği okullar (%52,2) birinci sırada; yerel ve ulusal ölçekli coğrafi yer, konum, bölge isimlerinin verildiği okullar (%31,8) ikinci sırada yer almaktadır. Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri türünde isimlendirmelerin oldukça büyük bir kısmının (%84,0) kişi isimleri ve coğrafi yer, konum, bölge isimlerinden oluştuğu görülmektedir. Bu isimlendirmeleri kurum, kuruluş, dernek, sivil toplum kuruluşu, vakıf isimlerinin verildiği okullar (%8,5) izlemekte ve sıralamada üçüncü sırada yer almaktadır. Bu isimlendirme pratiklerini ise oransal büyüklük bakımından sırasıyla; yerel ya da ulusal ölçekte önem atfedilen belirli bir tarihle ilgili isimler (%2,0) ile millî, manevi, ulusal ve evrensel değerlerle ilgili isimlerin verildiği okullar (%1,7) takip etmektedir. Soyut benzetmeler yoluyla oluşturulan isimlerin verildiği okullar (%0,6), bilimsel terim ve kavramlarla ilgili isimlerin verildiği okullar (%0,6), okul, eğitim ve öğretim olguları ile doğrudan ilgili isimlerin verildiği okullar (%0,3) ile canlı ve cansız varlıklar, doğa olayları ve tabiatla ilgili isimlerin verildiği okullar (%0,3) oransal olarak oldukça düşüktür ve en alt grupta yer almaktadır. Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde, akademik başarıyı vurgulayan terim ve kavram isimleri; eğitilmiş kişilerde bulunması arzu edilen yetenek, özellik isimleri ile popüler terim ve kavram isimlerinin bulunmadığı görülmektedir.

Araştırma örnekleminde toplam 181 Anadolu İmam Hatip Lisesi bulunmaktadır ve bu okulların isimlendirilmesinde oransal büyüklük bakımından sırasıyla Mesleki ve Teknik Anadolu liselerine benzer şekilde ilk üç sırayı, kişi isimleri (%53,0); yerel ve ulusal ölçekli coğrafi yer, konum, bölge isimleri (%43,6) ve kurum, kuruluş, dernek, sivil toplum kuruluşu, vakıf isimleri (%2,2) oluşturmaktadır. Anadolu İmam Hatip Liseleri okul türünde görülen önemli bir bulgu, bu okullarda kişi isimleri ile yerel ve ulusal ölçekli coğrafi yer, konum, bölge isimlerine oldukça yoğun bir yönelim olduğu ve oransal olarak toplam %96,6'lık bir bölümü oluşturduğudur. Bu okullarda millî, manevi, ulusal ve evrensel değerlerle ilgili isimlerin verildiği okulların oranı ise %1,1'dir. Anadolu İmam Hatip Liseleri okul türünde ortaya çıkan önemli diğer bir

bulgu ise yukarıda sıralanan isimlendirmeler dışında yer alan diğer temalar ile ilgili isimlerin bu okullarda bulunmamasıdır.

Araştırma örneklemini içerisinde, Fen Liseleri toplam okul sayısının toplam 143 olduğu görülmektedir. Bu okulların isimlendirilmesi bağlamında büyükten küçüğe doğru sırasıyla; kişi isimlerinin %21,0; yerel ve ulusal ölçekli coğrafi yer, konum, bölge isimlerinin %18,9; akademik başarıyı vurgulayan terim ve kavram isimlerinin %13,3; millî, manevi, ulusal ve evrensel değerlerle ilgili isimlerin %11,2; okul, eğitim ve öğretim olguları ile doğrudan ilgili isimlerin %10,5; kurum, kuruluş, dernek, sivil toplum kuruluşu, vakıf isimlerinin %8,4; canlı ve cansız varlıklar, doğa olayları ve tabiatla ilgili isimlerin %7,0; bilimsel terim ve kavramlarla ilgili isimlerin %7,0 oranlarına sahip oldukları görülmektedir. Fen Liseleri okul türünde yapılan isimlendirmelerde oranların yukarıda bulguları sıralanan diğer lise türlerine göre biraz daha homojen dağılıma sahip olduğu söylenebilir. Fen Liselerinde; düşük bir düzeyde yer alan, soyut benzetmeler yoluyla oluşturulan isimlerin verildiği okulların oranı ise %1,2'dir. Fen Liselerinde ortaya çıkan bir diğer bulgu, yerel ya da ulusal ölçekte önem atfedilen belirli bir tarihle ilgili isimlerin verildiği okulların bu okul türünde görülmemesidir. Ayrıca; eğitilmiş bireylerde bulunması arzu edilen yetenek, özellik isimleri ile popüler terim ve kavram isimleri de Fen Liseleri okul türü içerisinde bulunmamaktadır.

Diğer lise türleri başlığı altında yer alan lise okul türlerinin örneklem içerisindeki toplam sayısı 130'dur. Yukarıda sıralanan lise türleri dışında yer alan diğer lise türlerinde yapılan isimlendirmelere bakıldığında; okullara verilen yerel ve ulusal ölçekli coğrafi yer, konum, bölge isimlerinin (%45,4) en büyük orana sahip olduğu; kişi isimlerinin verildiği okulların (%40,0) ise oransal büyüklük bakımından ikinci sırada yer aldığı ve okullara verilmesi açısından coğrafi yer, konum, bölge isimlerini izlediği görülmektedir. Diğer lise türlerinde oransal çokluk bakımından bu okullara verilen isimler büyükten küçüğe doğru; kurum, kuruluş, dernek, sivil toplum kuruluşu, vakıf isimleri (%6,2); millî, manevi, ulusal ve evrensel değerlerle ilgili isimler (%3,1) ve yerel ya da ulusal ölçekte önem atfedilen belirli bir tarihle ilgili isimler (%2,3) şeklinde sıralanmaktadır. Okul türleri örneklemini içerisinde yer alan diğer lise türleri içerisinde küçük bir alt grubu oluşturan, canlı ve cansız varlıklar, doğa olayları ve tabiatla ilgili isimler; bilimsel terim ve kavramlarla ilgili isimler ile akademik başarıyı vurgulayan terim ve kavram isimlerinin oranlarının az sayıda ve birbirlerine eşit oldukları (%0,8)

görülmektedir. Öte yandan, örnekleme yer alan diğer lise türlerinde yukarıda sıralanan temalar dışında yer alan; eğitilmiş kişilerde bulunması arzu edilen yetenek, özellik isimleri, okul, eğitim ve öğretim olguları ile doğrudan ilgili isimler, popüler terim ve kavram isimleri ile soyut benzetmeler yoluyla oluşturulan isimler bulunmamaktadır.

3.6. Türkiye’de Okullara Verilen İsimlerin Coğrafi Bölgelere göre Görünümü Konusunda Elde Edilen Bulgular

Araştırma örnekleminin açıklandığı bölümde ayrıntılı olarak ifade edildiği gibi bu araştırmanın verileri Türkiye’nin yedi coğrafi bölgesini temsilen, nüfus büyüklükleri ve okul sayıları dikkate alınarak seçilmiş toplam yedi şehirden toplanmıştır. Toplam 1340 okulun bulunduğu Hatay ili Akdeniz Bölgesini; 772 okulun bulunduğu Malatya ili Doğu Anadolu Bölgesini; 1060 okulun bulunduğu Manisa ili Ege Bölgesini; 1190 okulun bulunduğu Gaziantep ili Güneydoğu Anadolu Bölgesini; 946 okulun bulunduğu Kayseri ili İç Anadolu Bölgesini; 1029 okulun bulunduğu Samsun ili Karadeniz Bölgesini ve 844 okulun bulunduğu Balıkesir ili de Marmara Bölgesini temsil etmektedir. Coğrafi bölgeleri temsilen söz konusu illerde bulunan okul isimlerinin analizi yoluyla elde edilen bulgular çizelge 3.7’de gösterilmiştir.

Çizelge 3.7. Okullara verilen isimlerin coğrafi bölgelere göre görünümü

	AB*		DAB**		EB***		GDAB****		İAB*****		KB*****		MB*****	
Temalar	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%
Akademik başarıyı vurgulayan terim ve kavram isimleri	33	2.5	10	1.3	9	0.8	11	0.9	11	1.2	23	2.2	7	0.8
Bilimsel terim ve kavramlarla ilgili isimler	14	1.0	6	0.8	2	0.2	6	0.5	9	1.0	7	0.7	1	0.1
Canlı ve cansız varlıklar, doğa olayları ve tabiatla ilgili isimler	18	1.3	16	2.1	18	1.7	19	1.6	14	1.5	16	1.6	26	3.1
Eğitilmiş kişilerde bulunması arzu edilen yetenek, özellik isimleri	6	0.4	5	0.6	2	0.2	2	0.2	5	0.5	5	0.5	4	0.5
Kişi isimleri	479	35.7	328	42.5	472	44.5	515	43.3	525	55.5	298	29.0	319	37.8
Kurum, kuruluş, dernek, STK, vakıf isimleri	40	3.0	21	2.7	33	3.1	54	4.5	39	4.1	22	2.1	25	3.0
Millî, manevi, ulusal ve evrensel değerlerle ilgili isimler	50	3.7	30	3.9	60	5.7	50	4.2	23	2.4	47	4.6	52	6.2
Okul, eğitim ve öğretim olguları ile doğrudan ilgili isimler	17	1.3	11	1.4	15	1.4	15	1.3	15	1.6	26	2.5	19	2.3
Popüler terim ve kavram isimleri	0	0.0	2	0.3	3	0.3	0	0.0	1	0.1	2	0.2	3	0.4
Soyut benzetmeler yoluyla oluşturulan isimler	12	0.9	21	2.7	19	1.8	3	0.3	0	0.0	26	2.5	13	1.5
Yerel ve ulusal ölçekli coğrafi yer, konum, bölge isimleri	610	45.5	305	39.5	386	36.4	480	40.3	283	29.9	512	49.8	344	40.8
Yerel ya da ulusal ölçekte önem atfedilen belirli bir tarihle ilgili isimler	31	2.3	12	1.6	26	2.5	20	1.7	6	0.6	32	3.1	26	3.1
Diğer isimler	30	2.2	5	0.6	15	1.4	15	1.3	15	1.6	13	1.3	5	0.6
Toplam	1340	100.0	772	100.0	1060	100.0	1190	100.0	946	100.0	1029	100.0	844	100.0

*Akdeniz Bölgesi, **Doğu Anadolu Bölgesi, ***Ege Bölgesi, ****Güneydoğu Anadolu Bölgesi, *****İç Anadolu Bölgesi, *****Karadeniz Bölgesi, *****Marmara Bölgesi

Akdeniz Bölgesini temsilen örnekleme yer alan Hatay ilinde okullara verilen isimlerin ilgili oldukları temalar incelendiğinde; oransal büyüklük bakımından ilk iki sırada; yerel ve ulusal ölçekli coğrafi yer, konum, bölge isimleri (%45,5) ile kişi isimleri (%35,7) yer almaktadır. Millî, manevi, ulusal ve evrensel değerlerle ilgili isimlerin %3,7; kurum, kuruluş, dernek, sivil toplum kuruluşu, vakıf isimlerinin %3,0; akademik başarıyı vurgulayan terim ve kavram isimlerinin %2,5 ve yerel ya da ulusal ölçekte önem atfedilen belirli bir tarihle ilgili isimlerin %2,3 oranında okullara isim olarak verildiği görülmektedir. Hatay ilinde yer alan okulların isimlendirilmesinde oransal olarak son beş sırayı ise, okul, eğitim ve öğretim olguları ile doğrudan ilgili isimler (%1,3), canlı ve cansız varlıklar, doğa olayları ve tabiatla ilgili isimler (%1,3), bilimsel terim ve kavramlarla ilgili isimler (%1,0), soyut benzetmeler yoluyla oluşturulan isimler (%0,9) ve eğitilmiş kişilerde bulunması arzu edilen yetenek, özellik isimleri (%0,4) oluşturmaktadır. Akdeniz Bölgesini temsil eden Hatay ilinde, popüler terim ve kavram isimlerinin verildiği herhangi bir okul ise bulunmamaktadır.

Doğu Anadolu Bölgesini temsilen örnekleme yer alan Malatya ilindeki okulların isimlendirilmeleri incelendiğinde ise; kişi isimlerinin verildiği okulların %42,5 ve yerel ve ulusal ölçekli coğrafi yer, konum, bölge isimlerinin verildiği okulların da %39,5'lik bir oransal büyüklüğe sahip oldukları görülmektedir. Malatya ilinde; millî, manevi, ulusal ve evrensel değerlerle ilgili isimlerin verildiği okullar %3,9; kurum, kuruluş, dernek, sivil toplum kuruluşu, vakıf isimlerinin verildiği okullar %2,7; soyut benzetmeler yoluyla oluşturulan isimlerin verildiği okullar %2,7; canlı ve cansız varlıklar, doğa olayları ve tabiatla ilgili isimlerin verildiği okullar %2,1; yerel ya da ulusal ölçekte önem atfedilen belirli bir tarihle ilgili isimlerin verildiği okullar %1,6; okul, eğitim, öğretim olguları ile doğrudan ilgili isimlerin verildiği okullar %1,4 ve akademik başarıyı vurgulayan terim ve kavram isimlerinin verildiği okullar %1,3 oranlarında temsil edilmektedir. Malatya ilinde oransal büyüklük olarak son üç sırada yer alan isimlendirme pratikleri ise sırasıyla; bilimsel terim ve kavramlarla ilgili isimlerin verildiği okullar (%0,8), eğitilmiş bireylerde bulunması arzu edilen yetenek, özellik isimlerinin verildiği okullar (%0,6) ile popüler terim ve kavram isimlerinin verildiği okullar (%0,3) biçimindedir.

Ege Bölgesini temsil eden Manisa ilindeki okul isimlendirmeleri incelendiğinde; okullara verilen kişi isimlerinin %44,5 oranıyla en büyük oranı oluşturduğu görülmektedir. Kişi isimlerinin verildiği okulları oransal olarak yerel ve ulusal ölçekli

coğrafi yer, konum, bölge isimleri (%36,4) izlemektedir. Manisa ilinde kişi isimleri ile coğrafi yer, konum, bölge isimlerinin verildiği okul isimlerini oransal büyüklük olarak sırasıyla; millî, manevi, ulusal ve evrensel değerlerle ilgili isimler (%5,7), kurum, kuruluş, dernek, sivil toplum kuruluşu, vakıf isimleri (%3,1), yerel ya da ulusal ölçekte önem atfedilen belirli bir tarihle ilgili isimler (%2,5), soyut benzetmeler yoluyla oluşturulan isimler (%1,8), canlı ve cansız varlıklar, doğa olayları ve tabiatla ilgili isimler (%1,7) ve okul, eğitim, öğretim olguları ile doğrudan ilgili isimler (%1,4) takip etmektedir. Akademik başarıyı vurgulayan terim ve kavram isimleri (%0,8), popüler terim ve kavram isimleri (%0,3), eğitilmiş kişilerde bulunması arzu edilen yetenek, özellik isimleri (%0,2) ve bilimsel terim ve kavramlarla ilgili isimler (%0,2) Manisa ilinde en az tercih edilen isimlendirme pratikleridir.

Güneydoğu Anadolu Bölgesini temsil eden Gaziantep ilinde bulunan okullarda yapılan isimlendirmelerde, kişi isimlerinin %43,3; yerel ve ulusal ölçekli coğrafi yer, konum, bölge isimlerinin %40,3 oranlarıyla ilk iki sırada yer aldıkları görülmektedir. Bu iki isimlendirme pratiğini oransal çokluk bakımından sırasıyla, kurum, kuruluş, dernek, sivil toplum kuruluşu, vakıf isimlerinin verildiği okullar (%4,5), millî, manevi, ulusal ve evrensel değerlerle ilgili isimlerin verildiği okullar (%4,2), yerel ya da ulusal ölçekte önem atfedilen belirli bir tarihle ilgili isimlerin verildiği okullar (%1,7), canlı ve cansız varlıklar, doğa olayları ve tabiatla ilgili isimlerin verildiği okullar (%1,6) ile okul, eğitim ve öğretim olguları ile doğrudan ilgili isimlerin verildiği okullar (%1,3) izlemektedir. Akademik başarıyı vurgulayan terim ve kavram isimlerinin verildiği okullar %0,9; bilimsel terim ve kavramlarla ilgili isimlerin verildiği okullar %0,5; soyut benzetmeler yoluyla oluşturulan isimlerin verildiği okullar %0,3 ve eğitilmiş kişilerde bulunması arzu edilen yetenek, özellik isimlerinin verildiği okullar %0,2 oranlarına sahiptir ve Gaziantep ilinde küçük bir alt grubu oluşturmaktadır. Bu ilde ulaşılan diğer bir bulgu, popüler terim ve kavram isimlerinin verildiği bir okulun bulunmamasıdır.

İç Anadolu Bölgesini temsil eden Kayseri ilinde yapılan isimlendirmelere bakıldığında; okullara verilen kişi isimleri %55,5 gibi oldukça büyük bir orana sahiptir ve birinci sırada yer almaktadır. Kişi isimlerini %29,9 oranına sahip olan yerel ve ulusal ölçekli coğrafi yer, konum, bölge isimleri izlemektedir. Oransal çokluk bakımından sırayla; kurum, kuruluş, dernek, sivil toplum kuruluşu, vakıf isimleri %4,1; millî, manevi, ulusal ve evrensel değerlerle ilgili isimler %2,4; okul, eğitim ve öğretim olguları ile doğrudan ilgili isimler %1,6; canlı ve cansız varlıklar, doğa olayları ve

tabiatla ilgili isimler %1,5; akademik başarıyı vurgulayan terim ve kavram isimleri %1,2; bilimsel terim ve kavramlarla ilgili isimler %1,0 oransal değerleri ile birbirini takip etmektedir. Yerel ya da ulusal ölçekte önem atfedilen belirli bir tarihle ilgili isimler (%0,6), eğitilmiş kişilerde bulunması arzu edilen yetenek, özellik isimleri (%0,5), popüler terim ve kavram isimleri (%0,1) Kayseri ilinde bulunan okullara verilen isimlendirmelerde alt grupta yer almaktadır. Öte yandan; Kayseri ilinde, soyut benzetmeler yoluyla oluşturulan isimler ile oluşturulmuş okul bulunmadığı görülmektedir.

Karadeniz Bölgesini temsil eden Samsun iline bakıldığında, bu ilde yer alan okullarda yapılan isimlendirmeler incelendiğinde, okullara verilen; yerel ve ulusal ölçekli coğrafi yer, konum, bölge isimlerinin %49,8 ve kişi isimlerinin %29,0 oranlarıyla ilk iki sırada yer aldığı, bu isimleri oransal çokluk bakımından millî, manevi, ulusal ve evrensel değerlerle ilgili isimlerin verildiği okullar (%4,6), yerel ya da ulusal ölçekte önem atfedilen belirli bir tarihle ilgili isimlerin verildiği okullar (%3,1), okul, eğitim ve öğretim olguları ile doğrudan ilgili isimlerin verildiği okullar (%2,5), soyut benzetmeler yoluyla oluşturulan isimlerin verildiği okullar (%2,5), akademik başarıyı vurgulayan terim ve kavram isimlerinin verildiği okullar (%2,2), kurum, kuruluş, dernek, sivil toplum kuruluşu, vakıf isimlerinin verildiği okullar (%2,1) ile canlı ve cansız varlıklar, doğa olayları ve tabiatla ilgili isimlerin verildiği okulların (%1,6) izlediği görülmektedir. Samsun ilinde; bilimsel terim ve kavramlarla ilgili isimlerin verildiği okullar %0,7; eğitilmiş kişilerde bulunması arzu edilen yetenek, özellik isimlerinin verildiği okullar %0,5 ve popüler terim ve kavram isimlerinin verildiği okullar %0,2 oranlarına sahiptir ve en alt grubu oluşturmaktadır.

Son olarak; Marmara Bölgesini temsil eden Balıkesir ilinde yer alan okulların isimlendirmelerinde, okullara verilen; yerel ve ulusal ölçekli coğrafi yer, konum, bölge isimlerinin %40,8; kişi isimlerinin ise %37,8 ile birbirlerine yakın oranlarla ilk iki sırayı oluşturdıkları görülmektedir. Coğrafi yer, konum, bölge isimleri ile kişi isimlerini oransal çokluk bakımından sırasıyla; millî, manevi, ulusal ve evrensel değerlerle ilgili isimlerin verildiği okullar (%6,2), yerel ya da ulusal ölçekte önem atfedilen belirli bir tarihle ilgili isimlerin verildiği okullar (%3,1), canlı ve cansız varlıklar, doğa olayları ve tabiatla ilgili isimlerin verildiği okullar (%3,1), kurum, kuruluş, dernek, sivil toplum kuruluşu, vakıf isimlerinin verildiği okullar (%3,0), okul, eğitim ve öğretim olguları ile doğrudan ilgili isimlerin verildiği okullar (%2,3), soyut benzetmeler yoluyla oluşturulan

isimlerin verildiği okullar (%1,5) izlemektedir. Balıkesir ilinde yer alan okulların isimlendirilmesinde alt grubu ise, akademik başarıyı vurgulayan terim ve kavram isimleri (%0,8), eğitilmiş kişilerde bulunması arzu edilen yetenek, özellik isimleri (%0,5); popüler terim ve kavram isimleri (%0,4) ile bilimsel terim ve kavramlarla ilgili isimler (%0,1) oluşturmaktadır.

4. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

İsimler, hiç kuşku yok ki geçmişten günümüze üretilen gelen önemli kültür ürünlerinden birisidir. Kişiler, yerler, mekânlar, canlı ve cansız varlıklar, vb. isimlendirilerek, ismin verildiği nesne ya da varlığa bir kimlik kazandırılmış, tanınması ve tanımlanması (Çakır, 2018) mümkün kılınmıştır. İsim verilenin ne olduğuna da bağlı olmakla birlikte; dil, ideoloji, inanç, tarihî, sosyal, kültürel değerler (Aliagaoglu, 2013; Çoban, 2013; Şenel, 2017) ile jeopolitik koşullar, coğrafi özellikler, toplumda önemli görülen olay ve kişiler ile ekonomik faaliyetler gibi faktörlerin (Aliagaoglu ve Yiğit, 2013) isimlerin seçimi, kökeni ve sınıflandırılmasında güçlü etkileri bulunduğu bilinmektedir.

Konu en temel toplumsal kurumlardan birisi olan okullar yönüyle ele alındığında; toplumsal, tarihî, kültürel, felsefî, millî ve manevi hafızayı (Köse, 2019) diri tutma gibi önceliklerin okulların isimlendirilmesinde etkili olduğu söylenebilir.

Bu araştırmada; Türkiye’de okullara verilen isimler, okula isim verilme tarihi, okulun kamu okulu ya da özel okul olma durumu, okul kademesi, okul türü ile okulun bulunduğu coğrafi bölge değişkenlerine dayalı olarak incelenmiştir. Okulların isimlendirilmesi konusundaki tercih ve yönelimleri ortaya koyacak olması yönüyle özgün ve önemli görülen bu çalışma, nitel araştırma türünde bir durum çalışmasıdır. Araştırmanın örneklemini Türkiye’nin yedi coğrafi bölgesinden, her coğrafi bölgeyi temsilen seçilen birer şehir olmak üzere, toplam yedi şehirde bulunan okulöncesi, ilkokul, ortaokul ve lise kademesinde, kamu okulu ve özel okul statüsündeki 7181 okul oluşturmaktadır.

4.1. Sonuç ve Tartışma

Türkiye’de okullara verilen isimlerin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi yoluyla, okullara isim verme konusundaki eğilimlerin ortaya çıkarılmasını amaçlayan bu araştırmada elde edilen bulgular, aşağıda ilgili oldukları araştırma soruları bağlamında ve sırasıyla tartışılmıştır.

4.1.1. Türkiye’de okullara verilen isimlerin ilişkili oldukları temalar

Araştırmanın birinci araştırma sorusu kapsamında elde edilen bulgular; okul türü, okul kademesi, okula ismin verilme tarihi, okulun kamu okulu ya da özel okul olma durumu gibi değişkenlerden bağımsız olarak, Türkiye’de okullara verilen isimler

içerisinde en büyük oranı *kişi isimlerinin* oluşturduğunu göstermektedir. Kişilerin isimlerinin verildiği okulları oransal çokluk olarak *yerel ve ulusal ölçekteki coğrafi yer, konum, bölge isimlerinin* verildiği okullar izlemektedir. Kişi isimleri ile coğrafi yer, konum, bölge isimlerinin isim olarak verildiği okulların örneklem içerisindeki oranı %81,6'dır. *Millî, manevi, ulusal ve evrensel değerlerle ilgili isimlerin* verildiği okullar, *kurum, kuruluş, dernek, sivil toplum kuruluşu, vakıf isimlerinin* verildiği okullar, *yerel ya da ulusal düzeyde önem atfedilen belirli bir tarihle ilgili isimlerin* verildiği okullar, *canlı ve cansız varlıklar, doğa olayları ve tabiatla ilgili isimlerin* verildiği okullar, *okul, eğitim ve öğretim olguları ile doğrudan ilgili isimlerin* verildiği okullar, *akademik başarıyı vurgulayan terim ve kavram* isimlerinin verildiği okullar, oransal büyüklük sırasıyla birbirlerini izlemektedir. *Soyut benzetmeler yoluyla oluşturulan kavramların* isim olarak verildiği okullar; *bilimsel terim ve kavramların* isim olarak verildiği okullar, *eğitilmiş kişilerde bulunması arzu edilen yetenek ve özellikleri betimleyen terim ve kavramların* isim olarak verildiği okullar ile *dikkat çekici popüler terim ve kavramların* isim olarak verildiği okullar, oransal sıralamada en alt grubu oluşturmaktadır.

Okullara isim olarak en çok kişi isimlerinin verildiği bulgusundan hareketle, okullara isimleri verilen kişilerin nitelikleri konusunda yapılan ek analizler, on üç alt kategorinin varlığını ortaya koymaktadır. Buna göre okulun kuruluşuna aynı ya da nakdî katkı sağlamış hayırseverler, kamu okullarına isimleri en çok verilen kişilerdir. Hayırsever isimlerini sırasıyla; kahramanların isimleri, devlet adamı isimleri; yazar, şair, edebiyatçı isimleri; manevi şahsiyetlerin isimleri ve siyasetçi isimleri izlemektedir. Kamu okulu kategorisinde bürokrat isimlerinin verildiği okullar, sanatçı isimlerinin verildiği okullar, asker isimlerinin verildiği okullar, düşünür isimlerinin verildiği okullar ve bilim insanı isimlerinin verildiği okullar, oransal olarak en alt grubu oluşturmaktadır. Yine kamu okulu kategorisinde yerel, ulusal ya da uluslararası ölçekte üstün başarı göstermiş sporcuların isimlerinin verildiği okul sayısı ise yalnızca birdir.

Kamu okulu kategorisinde okullara ismi verilen kişiler içerisinde hayırsever isimlerinin oransal olarak bütün kişi isimlerinin toplamının neredeyse yarısı kadar olması, sosyal, kültürel, millî, manevi, vb. birçok değişkenin etkileşimi biçiminde açıklanabilir. Eğitime, eğitilmiş insan gücüne yüklenen anlam, toplumsal bilinç, hayır işlemeye, dünya ve ahiret yaşamında yüklenen anlam, vicdani sorumluluk, kaybedilen yakınların isimlerinin yaşatılması, kazanç ya da birikimin okul yoluyla toplumla

paylaşılması, vergi muafiyeti gibi kolaylaştırıcıların, bu sonucun ortaya çıkmasında etkili olduğu değerlendirilmektedir.

Hayırsever isimlerinin kamu okullarında en yoğun kullanılan kişi ismi olarak ilk sırada yer almasına karşılık, özel okullarda kurucu isimleri ile kurucuların aile üyelerinin verildiği isimler (%83,7) ilk sıradadır. Özel bir okul kurmak, çocuklara eğitim hizmeti sunmak anlamında “hayırlı bir yatırım” ve çocukların niteliklerini geliştirmek yönüyle toplumsal bir katkı niteliği taşıyor olsa da, özel bir okulda öğrenim görmenin küçümsenmeyecek bir maliyet gerektirmesi ve her ne kadar eğitim olgusunun getiri beklentisi ile yapılan bir yatırım olarak ele alınması görüşü eleştirilse de kazanç elde edebilmenin mümkün olması gibi nedenlerle, bu araştırmada özel okullar bağlamında hayırsever kavramı yerine kurucu kavramı tercih edilmiştir. Önemli bir mali harcama yapan kurucuların, kendi isimlerini markalaştırma ya da vicdani bir sorumluluk olarak aile yakınlarının isimlerini canlı tutma istekleri, özel okullar bağlamında ortaya çıkan sonucu açıklayabilir.

Kamu okullarının isimlendirilmesinde başvuru alan kişi isimleri konusunda oransal olarak en yüksek ikinci kategori kahramanların isimleridir. Türkiye’de isim verme pratiklerinde tarihsel öneme sahip kişilerin isimlerinin yaygın olarak kullanıldığı bilinen bir gerçektir (Örnek, 2014; Ayataç ve Araz, 2016). Türkler, tarih boyunca göç ettikleri ya da fetihler yoluyla elde ettikleri yerlere ulusal kahramanlarının, atalarının ve Orta Asya’dan getirdikleri kültürel kodların isimlerini vermişlerdir (Türktaş, 2019). Okullara kahramanların isimlerinin verilmesi geleneği de bu yönüyle değerlendirilebilir. Öte yandan, jeopolitik konumu itibarıyla oldukça stratejik bir bölgede yer alan Türkiye’nin, dünyayı yönetme vasfını kendilerinde hak gören güç merkezleri olarak anılan (Kaya, 2017) birçok ülke, yapı, oluşum ve onlara cesaret veren ülkelerin de desteklediği ideolojik ve etnik hassasiyetleri hedef alan iç ve dış tehditlere sıklıkla maruz kaldığı bilinen bir gerçektir. Türkiye’de, özellikle 1970’li yıllardan sonra yoğun olarak görülen ideolojik temelli terör eylemleri, 1984 yılından sonra etnik temelli bir soruna dönüşmüş, artan terör eylemleri sonucunda çok sayıda şehit verilmiştir. Kişilere, kurum ve kuruluşlara, ortak kullanım alanlarına ve coğrafi yerlere verilen kahramanların isimlerinin okullara da yoğun olarak verilmesi, millî ve manevi duyguların dışa vurumu ile bağlantılı görülmekle; Millî Eğitim Temel Kanunu genel amaçları içerisinde yer alan, vatandaşların; millî, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen bireyler olarak yetiştirilmesi gayesi ile de uyumlu olarak değerlendirilmektedir. Okullara

kahramanların isimlerinin verilmesi konusunda özel okullar bağlamında ortaya çıkan sonuç ise düşündürücüdür.

Devlet adamı isimlerinin kamu okullarına isim olarak verilme oranının %14,1 olarak gerçekleşmesi, devletçi geleneğin sınırlı bir yansıması olarak değerlendirilebilir. Bu oranın, özel okul kategorisinde %6,2 olarak ortaya çıkması, özel okulların da bu tür isimlendirmeleri bir öncelik olarak ele almadıkları biçiminde yorumlanabilir.

Bilim insanı, düşünür, sanatçı, yazar, şair, edebiyatçı ve sporcuların isimlerinin kamu okullarının isimlendirilmesinde düşük düzeyde tercih edilmesi, özel okullarda ise bu tür temalara neredeyse hiç yer verilmemesi, estetik, sanatsal, sportif ve bilimsel değerlerin okullarda bir öncelik olarak kabul görmediğinin yansıması olarak yorumlanabilir. Örnekleme yer alan özel okullar içerisinde kahraman, yazar, şair, edebiyatçı, siyasetçi, bürokrat, bilim insanı, asker ve sporcu isimleri verilen herhangi bir okul bulunmamaktadır. Eserleri ait oldukları kültüre ait önemli izler barındıran (Özkul, 2015) önemli değerler olan yazar, şair ve sanatçılar ile sporcu isimlerinin öğrencilerde önemli bir farkındalık yarattığı ve hedeflerinin şekillendirilmesinde etkili olduğu göz önünde bulundurulursa (Kurtoğlu, 2018), sahip olduğu yüksek potansiyele rağmen Türkiye'nin bilim, sanat, spor, edebiyat alanlarında uluslararası ölçekte arzu edilen başarıları yakalayamaması (Akdiş, 2007; Altun ve Koçak, 2015) ile okulların isimlendirilmesi konusunda, farkındalık oluşturma bağlamında sınırlı da olsa bir neden sonuç ilişkisi kurulabilir. Kamu okulları ve özellikle de özel okullar bağlamında bu konuda ortaya çıkan sonuç dramatik ve düşündürücüdür.

Okullara isimleri sınırlı sayıda verilen bir başka grup, manevi şahsiyet olarak adlandırılan kişilerdir. Bu bulgunun ortaya çıkmasında Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nda ve Millî Eğitim Temel Kanunu'nda kendisine yer bulan laiklik ilkesine tarihsel süreç içerisinde yüklenen anlam ve manevi şahsiyet olarak adlandırılan kişiler konusunda her zaman toplumsal bir uzlaşa bulunmaması gibi faktörlerin etkili olduğu değerlendirilmektedir.

Okullara isim verme konusunda kişi isimlerinden sonra en çok tercih edilen isimler, yerel ve ulusal ölçekli coğrafi yer, konum, bölge isimleridir. Bu bulgu; kültür, tarih, coğrafya, jeopolitik konum, güvenlik, iç ve dış politika gibi değişkenlerle olan ilişkisi bağlamında değerlendirilebilir. Okullara, yerel ya da ulusal ölçekli coğrafi yer, konum, bölge isimlerinin yaygın olarak verilmesi, her şeyden önce bu tür bir geleneğin varlığı ve konu hakkında toplumsal bir uzlaşa bulunduğu biçiminde yorumlanabilir. En

önemli ve öncelikli toplumsal kurumlardan birisi olan okullar, ayırt etmeksizin toplumdaki herkesi kucaklarlar ve istisnasız herkesindirler. Coğrafi yer, konum, bölge isimlerinin okullara yoğun olarak verilmiş olması birleştirici etkisi yönüyle de tercih edilmiş olabilir. Öte yandan, devlet ideolojisinin, ulusal tarihî geçmişi ifade eden sembolleri coğrafi yer isimlerinin adlandırılmasında vurgulayarak, toplumsal kültürel hafızanın oluşturulması ve yaşatılması bağlamında (Rusu, 2019) işe koştukları bilinen bir gerçektir. Bu bağlamda Türkiye'deki coğrafi yer isimleri incelendiğinde, kökenlerinde Selçuklu Devletinin kültürel izleriyle dahi karşılaşmak mümkündür. Ulusal Kurtuluş Savaşı, yeni kurulan Cumhuriyete ait değerler, harf devrimi, coğrafi yerlerin Türkçe olarak yeniden isimlendirilmesi ve her karışık kan dökülerek kazanıldığı için Türkiye'de coğrafi yer isimlendirmelerinin sıradan isimler olmadığı gerçeğinden hareketle, tarihî ve kültürel hafızayı diri tutma ve aktarma gayreti bu tür okul isimlendirmelerinde etkili olmuş olabilir.

Türkiye'de okullara yoğun olarak verildiği görülen, kişi isimleri ile coğrafi yer, konum, bölge isimlerini oransal büyüklük bakımından *millî, manevi, ulusal ve evrensel değerlerle* ilgili okul isimleri izlemektedir. Tanımı itibarıyla oldukça geniş bir alanı kapsayan değerler; sosyal ahlak bağlamında yerleşik inançlar olmaları yönüyle, bireyler ve toplum tarafından açıktan ve örtülü biçimde (Yazıcı, 2013) kabul görürler. Değerlerle ilişkili isimlerin okullarda kullanılması; idealleri tanımlayan anlamları, millî, manevi, ulusal toplumsal kabullere ve uzlaşıya dayalı olmaları yönüyle tercih edildikleri biçiminde açıklanabilir.

Türkiye'deki okullarda oransal olarak dördüncü sırada en çok kullanılan isimlendirme pratiği; kurum, kuruluş, dernek, sivil toplum kuruluşu, vakıf isimleridir. Bu tür isimlerin okulların isimlendirilmesinde kullanılması ile hayırseverlerin ve kurucuların isimlerinin okullara isim olarak verilmesi arasında bir benzerlik olduğu değerlendirilmektedir. Diğer bir ifadeyle; konu ekonomik yönüyle tanımlandığında, okullara aynı ya da nakdî yardımlarda bulunan, arsa bağışlayan, özel okullar bağlamında okulun kurucusu konumunda olan kişilerin isimlerinin tercih edilmesi ile kurum, kuruluş, dernek, sivil toplum kuruluşu ya da vakıf isimlerinin tercih edilmesi aynı gerekçeye dayanmaktadır.

Okullara isim verilmesi konusunda oransal olarak beşinci sırada yer alan isimlendirme pratiği; yerel ya da ulusal ölçekte önem atfedilen belirli bir tarihle ilgili isimlerdir. Konu öğrencilerin ulusal tarihleriyle bağ kurmalarına, millî kimlik

duygusuna, vatandaşlık bilinç ve farkındalıklarının gelişmesine katkı sağlama (Aslan, 2006) yönüyle ele alındığında, önemli tarihlerin okulların isimlendirilmesinde kullanımı konusunda ortaya çıkan sonucun üzüntü verici olduğu söylenebilir.

Canlı ve cansız varlıklar ile doğa olaylarını da kapsayan tabiatla ilgili isimler; okul, eğitim ve öğretim olguları ile doğrudan ilgili terim ve kavramlardan oluşan isimler; soyut benzetmeler yoluyla oluşturulan isimler, bilimsel terim ve kavramlar ile ilgili isimler, eğitilmiş kişilerde bulunması arzu edilen yetenek ve özelliklerle ilgili kavramları betimleyen isimler, okulların isimlendirilmesi konusunda oldukça az sayıda tercih edilen isimlendirmelerdir.

Türkiye’de okulların isimlendirilmesi konusunda elde edilen bir diğer sonuç; yukarıda sıralanan isimlendirmeler dışında kalan ve herhangi bir sınıflandırmaya girmedikleri için diğer isimler olarak adlandırılan isimlendirmelerle ilgilidir. Bu tür isimlendirmelerin örnekleme yer alan okullara verilme oranı 1,4’tür. Bu isimler içerisinde okullara isim verme yönetmeliğinde koşul olarak belirtilen, okul isimlerinin Türkçe olması esasına aykırılık taşıyan isimler de bulunmaktadır.

4.1.2. Türkiye’de okullara verilen isimlerin, ismin verildiği tarihsel döneme göre görünümü

Okul türü ve okul kademesi gibi değişkenlerden bağımsız olarak, Türkiye’de okullara verilen isimler konusunda tarihsel süreç içerisinde meydana gelen değişimi belirlemeyi amaçlayan bu araştırma sorusu kapsamında elde edilen bulguların yorumlanması yoluyla ulaşılan sonuçlar şöyledir.

Türkiye’de, *1915-1935 yılları arasında* okullara en çok yerel ve ulusal ölçekli coğrafi yer, konum, bölge isimleri verilmiştir. Daha da ötesi, coğrafi yer isimleri 1977 yılına kadar en çok tercih edilen okul isimlendirme pratiğidir. Coğrafi yer, konum, bölge isimlerinin okulların isimlendirilmesinde en yoğun olarak kullanıldığı 1915-1935 yılları arası dönemde, coğrafi yer isimleri verilen okulları oransal olarak kişi isimlerinin verildiği okullar izlemektedir. Okullara kişilerin isimlerinin verilme sıklığı konusunda 1936-1956 yılları arasında nispi bir düşüş yaşanmış, 1957-1977 yılları arasında ise yeniden oransal bir yükseliş ortaya çıkmıştır. Konu, araştırmada ele alınan son iki tarihsel dönem bağlamında değerlendirildiğinde, 1978-1998 ile 1999-2019 yılları arasında, kişi isimlerinin okulların isimlendirilmesinde kullanımı konusunda oldukça büyük bir artış yaşandığı ve okullara kişilerin isimlerinin verilmesinin ilk defa coğrafi

yer isimlerinin önüne geçerek, en çok kullanılan isimlendirme pratiği haline geldiği anlaşılmaktadır.

Okulların yapımına aynı ya da nakdî katkı sağlayan hayırsever isimlerinin okullara isim olarak verilmesini mümkün kılan yasal düzenlemeler ile 1980’li yıllardan itibaren devletin kamu sektöründeki hâkimiyetini azaltarak, daha esnek bir konuma geçmesi (Abacı, 2012), bu kapsamda eğitimde özelleştirmenin önünün açılarak, özel okul kurucularının isimlerinin ya da onların belirledikleri yakınlarının (anne, baba, kardeş, evlat, vb.) isimlerinin de okullara isim olarak verilebilmesini mümkün kılan düzenlemelerin bu sonucun ortaya çıkmasında önemli rol oynadığı değerlendirilmektedir.

Kişi isimleri ile yerel ve ulusal ölçekli coğrafi yer, konum, bölge isimlerinin okulların isimlendirilmesinde %81,6 gibi çok büyük bir oranda kullanıldığı 1915 ile 1935 yılları döneminde, bu iki isimlendirme pratiğini; *millî, manevi, ulusal ve evrensel değerlerle ilgili okul isimleri ve yerel ya da ulusal düzeyde önem atfedilen belirli bir tarihle ilgili isimler* izlemektedir. Okullara millî, manevi, ulusal ve evrensel değerlerle ilgili terim ve kavramların isimlerinin verilme sıklığı; 1936-1956 yılları arasında oransal bir düşüş göstermektedir. Cumhuriyetin kuruluş yıllarını izleyen bu dönemde, yeni kurulan devletin ideolojisini yansıtan Cumhuriyet, Kurtuluş, Hürriyet, İstiklal vb. kavramların okul isimlerinde kullanımı yaygındır. Değerlerle ilgili terim ve kavramların okullara isim olarak verilmesi konusunda, 1936-1956 yılları arasındaki oransal değerin, 1999-2019 dönemine kadar kısmen de olsa korunduğu söylenebilir. Benzer bir durum *yerel ya da ulusal düzeyde önem atfedilen belirli bir tarihle ilgili isimlerin* verildiği okullar bağlamında da geçerlik taşımaktadır. Böyle olmakla birlikte, tarihsel süreç içerisinde bu tür isimlendirmeler konusunda oransal değer korunmuş görünse de söz konusu oransal değerin arzu edilen seviyede olmadığını vurgulamak gerekir. Bu yönüyle, millî, manevi, ulusal ve evrensel değerlerin ve ulusal ölçekte anlam ve önem taşıyan tarihlerin okulların isimlendirilmesinde kullanımının oransal olarak düşük seviyede kalması ve genel sıralamadaki pozisyonunu 2019 yılına kadar sürdürmesi düşündürücüdür.

Kurum, kuruluş, dernek, sivil toplum kuruluşu, vakıf isimlerinin okullara isim olarak verilmesine dair 1915-1935 yılları arasında herhangi bir bulguya ulaşılamamıştır. Bununla birlikte, 1936-1956 yılları arasında *kurum, kuruluş, dernek, sivil toplum kuruluşu, vakıf isimlerinin* okullara isim olarak verilmeye başlanıldığı ve bu

durumun 1999-2019 tarihsel dönem de dâhil olmak üzere oransal olarak bir artış gösterdiği dikkat çekmektedir.

Okullara verilen isimler konusunda yukarıda sıralanan temalar dışında; *akademik başarıyı vurgulayan terim ve kavramlar, canlı ve cansız varlıkların, doğa olaylarının isimlerinden oluşan tabiat ile ilgili terim ve kavramlar, bilimsel nitelikli terim ve kavramlar, okul, eğitim ve öğretim olguları ile doğrudan ilişkili terim ve kavramlar, soyut benzetmeler yoluyla türetilen metaforik isimler, eğitim yoluyla yetiştirilmiş kişilerde bulunması arzu edilen yetenek ve özelliklerle ilgili terim ve kavramlar ile dikkat çekici güncel popüler terim ve kavramların*, 1915-1935; 1936-1956; 1957-1977 tarihsel dönemler içerisinde okullara isim olarak verilmedikleri belirlenmiştir. Söz konusu isimlendirmelerin 1978-1998 yılları arasında okullara sınırlı sayıda da olsa verilmeye başlanıldığı, bu konuda 1999-2019 yılları arasında ise oransal bir artış gözlemlendiği sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırma kapsamında incelenen tüm tarihsel dönem aralıkları (1915-2019), bir bütün olarak değerlendirildiğinde, okulların isimlendirilmesi konusunda en yaygın eğilim; kişi isimleri ile yerel ya da ulusal ölçekli coğrafi yer, konum, bölge isimlerinin okullara isim olarak verilmesidir. Kurum, kuruluş, dernek, sivil toplum kuruluşu ve vakıf isimlerinin kullanımı tarihsel süreç içerisinde oransal bir artış eğilimindedir. Millî, manevi, ulusal ve evrensel değerler ile yerel ya da ulusal ölçekte önem atfedilen belirli bir tarihle ilgili isimlerin okullara verilme oranlarında zaman içerisinde bir düşüş yaşanmıştır. Rekabeti, tercih edilebilirliği, markalaşmayı ve eğitimin pazarlanmasını çağrıştıran terim ve kavramlardan oluşan okul isimlendirmeleri ilk kez 1980'li yıllarda ortaya çıkmış ve oransal olarak önemli bir artış göstermiştir.

Okullara verilen isimlerin, ismin verildiği tarihsel zaman dilimine göre görünümü konusunda elde edilen bulgulara dayalı olarak buraya kadar yapılan değerlendirmeler, aşağıdaki olay, olgu türündeki değişkenlerle, bir neden-sonuç ilişkisi kurularak açıklanabilir.

İsimlendirme pratikleri ile isimlendirme amacıyla kullanılacak sözcüklerin seçimi, her kültürde tarihsel dönemlere göre değişkenlik göstermektedir (Sarı, 2013). İsimlendirme uygulamaları devletlerin kuruluş dönemlerinde geniş görüşlülüğe zemin hazırlamış, ulusal kimlik oluşturma aracı olarak kullanılmış (Aliağaoğlu ve Uğur, 2018), verilen isimlerin değiştirilmesi ya da yeni isimlerin verilmesiyle de devletin kurumsallaşmasına katkı sunmuşlardır. İsimler; politik söylemlerin dil, bellek ve

coğrafya ile etkileşimleri yönüyle ilişkili olarak ulusal kimlik oluşturma aracı biçiminde kullanılırken (Akgül, 2017), tarihsel dönemler açısından dil ve kültür zenginliğine dair birçok ipucunu barındırmaktadırlar (Durdağ, 2017; Kuşdemir, 2018). Bu yönüyle isimlerin incelenmesi, bir milletin önem verdiği olay, olgu, terim ve kavramların ortaya çıkarılması bağlamında yol göstericidir (Evci, 2019).

Coğrafi yer, konum, bölge isimlerinin okullara verilmesi yöneliminin 1936-1956 yılları arasında artarak devam ettiği görülmektedir. Bu dönem, ikinci dünya savaşı sürecinde, savaşa girmemesine rağmen Türkiye'nin ekonomik sıkıntılar yaşadığı; tüm dünyada yaşanan ekonomik krizin etkilerinin sürdüğü bir dönem olarak kayıtlara geçmiştir (Karaca, 2014). Savaşın gölgesinde geçen yıllar, bir süre sonra çok partili siyasi yaşamı ve eğitim, hukuk, ekonomi vb. birçok alanda reform değişikliklerini beraberinde getirmiştir (Akıncı ve Usta, 2016). Sürecin okulların isimlerine yansımaları, coğrafi yer isimlerinin okullara verilmesine yoğun olarak devam edilmesi biçiminde kendisini gösterdiği gibi okul yaptıran ya da arsa bağışlayanların isimlerinin okullara verileceği yönündeki kararlar (Arslan, 2013), kurum, kuruluş, dernek, sivil toplum kuruluşları ya da vakıf isimlerinin de okul isimlerinde ortaya çıkması sonucunu doğurmuştur. Okullara verilen kişi isimleri bu dönemde oransal olarak azalmış görülse de sayısal bir artış göstermiştir.

Bir sonraki dönem olan 1957-1977 yılları arasında, kişi isimlerinin kullanımı bir önceki döneme göre oransal olarak artmıştır. Bu durum, Menderes hükümeti döneminde alınan, hayırsever kişi ya da kurumların isimlerinin okullara verilmesi kararının 1977 yılına kadar etkili sonuçlar verdiği biçiminde yorumlanabilir. Ulusal ölçekte ekonomik bir krizin yaşandığı 1958 yılını ve dünya ölçeğinde petrol krizinin patlak verdiği 1973 yılını (Korkmaz ve Yılgör, 2010; Öztürk ve Saygın, 2017) kapsayan bu dönemde, hayırsever kişi isimlerinin okulların isimlendirilmesinde kullanımı konusunda oransal bir artış, kurum, kuruluş, dernek, sivil toplum kuruluşu ya da vakıfların isimlerinin okullara verilmesinde ise bir önceki döneme benzer yönelim devam etmiştir. Bu dönemde okul isimlendirmeleri ile ilişkilendirilecek bir başka konu; 1974 Kıbrıs Barış Harekâtının (Gülbay, 2019) millî tutumları destekleyici etkisidir. Kıbrıs Barış Harekâtında şehit olan ve kahramanlık gösteren kişilerin isimlerinin okullara verilmesi, kişi isimlerinin okul isimlerinde kullanımı konusundaki artışın nispi bir açıklayıcısı olabilir. Coğrafi yer isimlerinin okullara verilmesi eğiliminin oransal olarak ilk sırada yer aldığı 1957-1977 yılları içerisinde, yerel ya da ulusal ölçekte anlam ve önem

atfedilen önemli tarihlerin okullara verilmesi de oransal olarak bir önceki dönemle aynıdır.

Okulların isimlendirilmesi konusunda 1978-1998 yılları arasında elde edilen bulgular incelendiğinde, okullara kişi isimlerinin verilme oranının ilk defa coğrafi yer isimlerinin verilme oranını geçtiği; coğrafi yer isimlerinin okullara verilme oranında büyük bir düşüş ortaya çıktığı anlaşılmaktadır.

Türkiye’de, 1980 yılında demokratik yaşamın askeri darbe nedeniyle kesintiye uğraması ve sonrasında oluşan yönetsel yapı ile birlikte demokrasiden adalete, hukuktan eğitime, ekonomiden medyaya tüm kurumları etkisi altına almış, 1980 öncesi yaşanan iç karışıklık 1980 sonrası dönemde kısa süreli durulsa da 1984 yılında bu kez bölücü terör eylemleri gerçeğiyle karşılaşmıştır. Gücünü farklı ülkelerden alan terör gruplarının eylemleri, devlet yöneticilerini ekonomik, siyasi, askeri, sosyal, vb. önlemler almaya itmiş, devlet bütçesinden en büyük payın askeri harcamalara kaydırılmasına yönelik kararlar alınmıştır (Alp, 2013; Ertekin, 2020). Mali açıdan diğer bir olgu, 1980 öncesinde uygulanan sabit kur politikaları ve ithal ikameci anlayışın getirdiği sorunların bir daha yaşanmaması için alınan tedbirlerle ilgilidir (Çetin, 2016).

Türkiye’de Özal dönemine de karşılık gelen 1983 ve sonrası; tüm dünyada ve Türkiye’de görülen ekonomik, sosyal ve siyasi değişimler (neo-liberal politikalar, teknolojik gelişmeler; ekonomik krizler, vs.) ile birlikte eğitim politikalarında da değişimler yaşanmış, eğitimin özelleştirilmesi, özel okulların teşvik edilmesi gibi birçok uygulama devlet eliyle yürürlüğe konulmuştur (Sezgin, 2010; Göksu, 2012; Küçük, 2019). Bu durum, devletin ekonomik faaliyet alanlarının daraltılması ya da kimi alanlarda bütünüyle ortadan kaldırılmasını ifade etmektedir (Ketenci ve Çoban, 2016). Öte yandan 1980’li yıllar sonrası tüm dünyada yaygınlaşan yeni kamu işletmeciliği yaklaşımı da özel kuruluşların kamu hizmetleri bağlamında güçlenmesini, özelleştirmelerin yoğun bir şekilde yaşanmasını sağlamıştır (Kurun, 2018). Eğitimin özelleştirilmesi ve özel okulların teşvik edilmesi gibi uygulamalar, eğitim ihtiyacı olan nüfusun büyüklüğü; eğitim sistemi içerisinde yer alan personel sayısının büyüklüğü gibi birçok nedenle açıklanabilirken, artan terör olayları nedeniyle askeri alana ayrılan bütçenin yüksekliği gibi nedenlerin de etkisiyle, Türkiye’nin eğitime ayırdığı bütçe kaynaklarının yetersizliği ve kaynak dağılımında eşitsizlikler gibi birçok sorun ortaya çıkmıştır (Arabacı, 2011; Göksu, 2015). Yine 1978-1998 dönemi içerisinde, 1990 yılında yaşanan körfez krizinin de Türkiye’ye siyasi ve ekonomik etkileri olmuş; 1991

yılı sonrası siyasi koalisyon dönemlerine girilmiş; 1994 yılı Nisan ayında yeni bir ekonomik kriz yaşanmıştır (Danışoğlu, 2007; Fırat, 2009).

Nüfusun giderek artmasının ve yaşanan iç göçlerin de etkisiyle kent yaşamına yoğun bir biçimde geçilen bu süreçte (Çakır, 2011), eğitim ihtiyacının giderilmesinde ek kaynak arayışına girilmesi kaçınılmaz bir sonuç olarak ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda 1978-1998 yılları arasında kişi isimlerinin okullara verilmesine yönelik oranın önemli bir artış gösterdiği bulgusu, okullara ayni ya da nakdî yardımda bulunanların, arsa bağışlayanların isimlerinin okullara verilmesinin bu oranı artırdığı biçiminde yorumlanabilir. Benzer bir sonuç kurum, kuruluş, dernek, sivil toplum kuruluşu ya da vakıf isimlerinin okullara verilmesi oranının yükselmesi biçiminde de ortaya çıkmıştır. Konuyla ilgili diğer bir durum, terör olaylarının toplumsal duyarlılığı ve vatanseverlik duygularını beslemesidir. Terör olayları neticesinde şehit olan kişilerin isimlerinin okullara verilmesinin de kişi isimleri verilen okulların oransal bir artış göstermesinde rol oynadığı değerlendirilmektedir.

Yine bu dönemde, serbest piyasa ekonomisine geçiş ile birlikte, ekonomik politikaların özel teşebbüsler ile desteklemesi kapsamında, eğitimin nicelik ve nitelik yönüyle geliştirilmesi amacıyla özel okulların kurulmaya başlanması (Uygun, 2003) ya da sayılarının artması da bu okullara kurucuların kendilerinin ya da yakınlarının isimlerini verme tercihleri nedeniyle, kişi isimlerinin oransal artış göstermesinin diğer bir nedeni olarak değerlendirilebilir. Özel okulların sayısal artışının, okulların isimlendirilmesinde rekabet üstünlüğü elde etme ve markalaşmaya yönelik isim kullanma konusunda da başat rol oynadığı değerlendirilmektedir.

Mustafa Kemal Atatürk'ün doğumunun yüzüncü yılı (1981) ve Cumhuriyetin 75. yılının (1998), 1978-1998 dönemine karşılık gelmesi nedeniyle yeni kurulan okullarda bu tür isimlendirmelerin kullanılması, bu dönemde yerel ve ulusal anlamda önem taşıyan tarihlerin okullara verilme oranındaki artışın bir nedeni sayılabilir.

Araştırmada ele alınan son tarihsel kesit olan 1999-2019 yılları arasındaki okul isimlendirilmesi bağlamında elde edilen bulgular; kişi isimlerinin kullanımının bir önceki tarihsel döneme benzer biçimde oransal olarak artış gösterdiğini, coğrafi yer isimleri kullanımının ise oransal olarak büyük bir düşüş gösterdiğini ortaya koymaktadır. Bu dönemde, kurum, kuruluş, dernek, sivil toplum kuruluşu, vakıf isimlerinin okullara verilme oranı da artış göstermiş, yerel ya da ulusal ölçekte önem atfedilen belirli bir tarihle ilgili isimlerin okullara verilme oranı düşmüş, bunların yanı

sıra; okul, eğitim, ve öğretim olguları ile doğrudan ilgili isimler; akademik başarıyı vurgulayan terim ve kavram isimleri, canlı ve cansız varlıklar, doğa olayları gibi tabiatla ilgili isimler; bilimsel terim ve kavramlarla ilgili isimler; soyut benzetmeler yoluyla oluşturulan isimler ve eğitilmiş kişilerde bulunması arzu edilen yetenek, özellik isimleri ile ilgili sınav mesajı niteliği taşıyabilen ya da markalaşmaya ve pazarlamaya dönük isimlerin kullanım oranları da artmıştır.

Son tarihsel dönemde, 1999 ile 2002 yılları arasında siyasi koalisyonlar dönemi devam etmiş; 2001 yılında bir ekonomik kriz daha yaşanmıştır. Türkiye'nin AB üyeliği hedefi; ekonomi, hukuk, eğitim vb. politikalarının AB uyum yasaları çerçevesinde revize edilmesini beraberinde getirmiştir (Kaya, 2011). Devletin ek kaynak yaratma politikaları hız kesmeden devam etmiş, özelleştirme uygulamaları yoğun bir şekilde hemen her alanda yaşanmıştır (Üçer, 2018). Eğitim politikaları da tüm bu gelişmelere paralel bir şekilde tekrar tekrar düzenlenmiş, konu okul isimlerine geldiğinde -eğitime ayrılan bütçenin yetersizliği durumunun devam etmesi sebebiyle- ek kaynak oluşturma listesinde yerini almıştır. Söz konusu durum 2018 yılında Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yayımlanan “2023 Eğitim Vizyonunda” eğitim finansmanının çeşitliliği olarak ele alınmış, okul isimlerinin satışa çıkarılması konusu tartışılmaya başlanmıştır. Eğitime bütçe dışı finansal gelir sağlanması bağlamında MEB Strateji Geliştirme Başkanlığı (2019) Millî Eğitim Bakanlığına bağlı okullara hayırsever kişi isimlerinin verilmesini öngören bir düzenleme gerçekleştirmiştir. Tüm bu nedenlerle 1999-2019 yılları arasında kişi isimlerinin okulların isimlendirilmesinde kullanımı konusunda görülen oransal artış şaşırtıcı değildir. Yeni kurulan okullara hayırsever kişilerin isimleri verildiği gibi yıkılıp yeniden yapılan okullara da bu tür isimlerin verildiği ya da var olan okulların isimlerinin hayırsever kişi isimleri ile değiştirilmesi de söz konusu olabilmektedir. Aynı durum, söz konusu dönemde oransal olarak artış gösteren, ayni ve nakdî yardım yapan ya da arsa bağışlayan kurum, kuruluş, dernek, sivil toplum kuruluşu ya da vakıf isimlerinin okullara verilmesi için de geçerlidir. Öte yandan markalaşmaya ya da eğitimin pazarlanmasına yönelik isimlerin okullara verilmesi, özel okul sayılarının artmasıyla açıklanabilir. Diğer önemli bir konu 2014 yılından itibaren dershanelerin sistemli bir şekilde özel okullara dönüştürülmesidir. Türkiye’de dershanelerin özel okullara dönüştürülmesi kararı sonrasında, özel okul sayısında önemli bir artış yaşanmıştır (Aslan, 2019). Daha çok sınavlara hazırlık hizmeti veren dershanelerin kurucuları, bu dönüşüm sürecinde ülkede yaşanan sınav gerçeğinden hareketle

isimlerini akademik başarıyı vurgulayan kavramlarla ilgili, okul, eğitim ve öğretim olguları ile doğrudan ilgili ya da eğitilmiş kişilerde bulunması arzu edilen idealize edilmiş yetenek ve özellikler ile ilgili isimler kullanmayı tercih etmişlerdir.

4.1.3. Türkiye’de okullara verilen isimlerin, okulun kamu okulu ya da özel okul olma durumuna göre görünümü

Türkiye’de okullara verilen isimlerin, okulun kamu okulu ya da özel okul olma durumuna göre görünümü konusunda elde edilen bulgular; kamu okullarında oransal olarak kişi isimlerinin ilk sırada, yerel ve ulusal ölçekli coğrafi yer, konum, bölge isimlerinin ise ikinci sırada yer aldığını göstermektedir.

Toplam 6158 kamu okulu içinde, kişi isimleri ile coğrafi yer, konum, bölge isimlerinin okullara isim olarak verilme oranı %90,8’dir. Kamu okullarında kişi isimleri ile coğrafi yer isimlerini, oransal olarak büyüklük sırasıyla; *millî, manevi, ulusal* ve evrensel *değerlerle* ilgili isimler; *kurum, kuruluş, dernek, sivil toplum kuruluşu, vakıf* isimleri ve *yerel ya da ulusal düzeyde önem atfedilen belirli bir tarihle ilgili* isimler izlemektedir. *Soyut benzetmeler yoluyla oluşturulan isimler; canlı ve cansız varlıklar, doğa olayları ve tabiat ile ilgili kavramların* isimleri; *akademik başarıyı vurgulayan terim ve kavram isimleri, eğitilmiş kişilerde bulunması arzu edilen yetenek ve özelliklerle ilgili isimler* ile *bilimsel terim ve kavramlarla ilgili* isimlerinin verildiği okullar izliyor olsalar da bu tür isimlerin okullara verilme sıklığı oransal olarak oldukça düşük düzeydedir. Kamu okulu kategorisinde *okul, eğitim ve öğretim ile doğrudan ilişkili terim ve kavram* isimlerinin yanı sıra *popüler terim ve kavramlarla ilgili* isimlerin verildiği herhangi bir okul bulunmamaktadır.

Okullara verilen isimlerin ilişkili oldukları temalar özel okullar bağlamında incelendiğinde ise oransal olarak büyükten küçüğe olmak üzere; *yerel ve ulusal ölçekteki coğrafi yer, konum, bölge isimleri, kişi isimleri, canlı ve cansız varlıklar, doğa olayları ve tabiat ile ilgili* isimler ile *okul, eğitim ve öğretim olguları ile doğrudan ilgili terim ve kavramların* isimlerinin okullara en çok verilen isimler oldukları görülmektedir. Bu tür isimlendirmeleri yine sırası ile *akademik başarıyı vurgulayan terim ve kavram isimleri, millî, manevi, ulusal ve evrensel değerlerle ilgili* isimler; *soyut benzetmeler yoluyla oluşturulan isimler, kurum, kuruluş, dernek, sivil toplum kuruluşu, vakıf* isimleri; *bilimsel terim ve kavramlarla ilgili isimler, eğitilmiş kişilerde bulunması arzu edilen yetenek ve özelliklerle ilgili isimler* ile *popüler terim ve kavramlarla ilgili*

isimlerin verildiği okullar izlemektedir. *Yerel ya da ulusal düzeyde önem atfedilen belirli bir tarihle ilgili isimlerin, özel okulların isimlendirilmesinde oldukça ender tercih edildiği* görülmektedir. Ayrıca özel okulların isimlendirilmesi konusunda kamu okullarına göre oranları bakımından daha dengeli bir dağılıma sahip olduğu görülmektedir.

Bu araştırma sorusu kapsamında ulaşılan bir başka bulgu, hiçbir üst tema altında toplanılması mümkün olmadığı için diğer isimlendirmeler başlığı altında sistematize edilen isimlerin verildiği okulların, kamu okullarında %0,2; özel okullarda ise %8,6 gibi bir orana karşılık geldiğidir. Kamu okulları ve özel okullar bağlamında elde edilen önemli bir diğer bulgu ise daha çok rekabet, markalaşma, eğitimin pazarlanması ile ilintili; soyut benzetmeler yoluyla oluşturulan isimler, canlı ve cansız varlıklar, doğa olayları gibi tabiat ile ilgili isimler, eğitilmiş bireylerde bulunması arzu edilen yetenek, özellik ile ilgili isimler, akademik başarıyı vurgulayan terim ve kavramlar ile ilgili isimler, bilimsel kavramlar ile oluşturulan isimler, okul, eğitim, öğretim olguları ile doğrudan ilgili isimler ile popüler terim ve kavram isimlerinin kamu okullarında çok az düzeyde, özel okullarda ise yoğun bir biçimde tercih edilmiş olmasıdır.

Tüm bu bulgular; kamu okullarında kişi isimleri ile yerel ve ulusal ölçekli coğrafi yer, konum, bölge isimlerinin çok yoğun bir biçimde tercih edildiğini, buna karşın özel okulların isimlendirilmesinde kullanılan isimlerin ilişkili oldukları temalar yönüyle geniş bir dağılım olduğunu göstermektedir. Bu durum özel okulların isimlendirilmesinde kamu okullarına kıyasla çok daha farklı değişkenlerin etkili olduğu biçiminde yorumlanabilir. Dikkat çekme, hatırlanma, sempati yaratma, tercih edilme, rekabetçi anlayış, vb. bu değişkenler arasında değerlendirilebilir. Bu noktada özel okulların isimlendirilmesi noktasında yapılacak tartışma, isimlerin taşıdığı mesaj ile okulun tercih edilmesi amacıyla algı oluşturma bağlamında yapılabilir. Örneğin; Türkiye’de ortaokul ve lise düzeyinde yapılan sınavların taşıdığı önem gerçeğinden hareketle, özel okulların, akademik başarıyı vurgulayan terim ve kavramlar ile ilgili isimleri yoğun olarak kullanmaları arasında bir ilişki kurulabilir. Okul isimleri ile verilen örtük mesajların, eğitim programlarını ne kadar yansıttığı ise tartışmaya açık, belirsizliğini koruyan bir konudur. Küreselleşmenin de etkisiyle kültürel değer ve unsurların alınıp satılabilen bir metaya dönüşmesi (Karaboğa, 2018) ile piyasa ekonomisinin; siyasi, ekonomik, hukuksal vb. birçok olguyu etkileme ve yönlendirme

gücüne sahip olması (Ağayev, 2012) gerçeğinden hareketle; özel okulların isimlendirmelerinin nispeten piyasa koşullarına göre şekillendiği söylenebilir.

4.1.4. Türkiye’de okullara verilen isimlerin, okul kademelerine göre görünümü

Okula isminin verildiği yıl, okulun kamu okulu ya da özel okul olma durumu, okul türü ve okulun bağlı bulunduğu coğrafi bölge değişkenlerinden bağımsız olarak, Türkiye’de okullara verilen isimlerin, okul kademelerine göre görünümü konusunda elde edilen bulguların analizine dayalı olarak aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Okul öncesi eğitim kurumlarının isimlendirilmesi konusunda en çok kullanılan isimlendirme pratiği, kişi isimleridir. Oransal büyüklük sırasıyla; yerel ve ulusal ölçekli coğrafi yer, konum, bölge isimlerinin; soyut benzetmeler yoluyla oluşturulan isimlerin, canlı ve cansız varlıklar ile doğa olayları gibi tabiatla ilgili isimlerin de bu kademedeki okulların isimlendirilmesinde azımsanmayacak ölçüde kullanıldığı anlaşılmaktadır. Okul öncesi eğitim kurumlarında, yukarıda belirtilen isimlendirme pratiklerini, çok daha düşük yoğunluklu tercih edilmiş olsalar da yine oransal sıralamayla, *millî, manevi, ulusal ve evrensel değerlerle ilgili okul isimlendirmeleri, kurum, kuruluş, dernek, sivil toplum kuruluşu, vakıf isimlerinin kullanıldığı okul isimlendirmeleri ve eğitilmiş kişilerde bulunması arzu edilen yetenek ve özelliklerle ilgili okul isimlendirmeleri* izlemektedir. Yerel ya da ulusal ölçekte anlam ve önem atfedilen belirli bir tarihle ilgili isimlerin, popüler terim ve kavram isimlerinin; okul, eğitim ve öğretim olguları ile doğrudan ilgili isimlerin; bilimsel terim ve kavramlarla ilgili isimlerin ve akademik başarıyı vurgulayan isimlerin bu okul kademesinde çok fazla tercih edilmediği görülmektedir.

Konu ilkokul kademesi bağlamında ele alındığında, *yerel ve ulusal ölçekli coğrafi yer, konum, bölge isimlerinin okulların isimlendirilmesinde kullanımının oransal büyüklük olarak ilk sırada yer aldığı ve örnekleme de yer alan toplam ilkokul sayısının yarısından fazlasının yerel ve ulusal ölçekli coğrafi yer, konum, bölge isimleriyle isimlendirildiği* görülmektedir. Coğrafi yer isimlerinin verildiği okulları oransal olarak kişi isimlerinin verildiği okullar izlemektedir. İlkokullarda coğrafi yer isimleri ile kişi isimlerinin verildiği okullar genel toplam içerisinde oldukça büyük bir orana (%88,0) karşılık gelmektedir. İlkokul kademesinde, coğrafi yer isimleri ve kişi isimlerinin verildiği okulları, oransal büyüklük sırasına göre; *millî, manevi, ulusal ve evrensel değerlerle ilgili isimlerin verildiği okullar; yerel ya da ulusal düzeyde anlam ve önem*

atfedilen belirli bir tarihle ilgili isimlerin verildiği okullar ile kurum, kuruluş, dernek, sivil toplum kuruluşu, vakıf isimlerinin verildiği okullar izlemektedir. Yukarıda sıralanan okul isimlendirmeleri dışında kalan diğer isimlendirmelerin bu kademedede tercih edilme oranları oldukça düşüktür. Popüler terim ve kavram isimlerinin ise bu kademedede hiç kullanılmadığı anlaşılmaktadır.

Ortaokul kademesinde kişi isimlerinin verildiği okullar en büyük orana sahiptir. Kişi isimlerinin verildiği okulları, oransal büyüklük olarak *yerel ve ulusal ölçekteki coğrafi yer, konum, bölge isimlerinin verildiği okullar* izlemektedir. Ortaokul kademesinde kişi isimleri ile coğrafi yer isimlerinin verildiği okulların bu kademedeki toplam okullar içerisindeki oranı %85,1'dir. Ortaokul kademesinde kişi isimleri ve coğrafi yer isimlerinin isim olarak verildiği okulları, *millî, manevi, ulusal ve evrensel değerlerle ilgili isimlerin verildiği okullar; yerel ya da ulusal ölçekte önem atfedilen belirli bir tarihle ilgili isimlerin verildiği okullar ile kurum, kuruluş, dernek, sivil toplum kuruluşu, vakıf isimlerinin verildiği okullar* izlemektedir. Sıralanan isimlendirmeler dışında kalan isimlendirmelerin ortaokul kademesinde tercih edilme sıklıkları ise oldukça düşüktür.

Lise kademesindeki okulların isimlendirilmesinde de diğer okul kademelerine benzer şekilde, kişi isimleri ile yerel ve ulusal ölçekli coğrafi yer, konum, bölge isimlerinin yoğun olarak tercih edildiği görülmektedir. Lise kademesinde, kişi isimlerinin verildiği okullar oransal büyüklük yönüyle ilk sırada, yerel ve ulusal ölçekteki coğrafi yer, konum, bölge isimlerinin verildiği okullar ise ikinci sıradadır. Lise kademesinde kişi isimlerinin ve coğrafi yer isimlerinin verildiği okulların bu kademedeki toplam okul sayısı içindeki oranı %72,9'dur. Kişi isimleri ve coğrafi yer isimleri dışında kalan oran dağıtıldığında, lise kademesinde okul isimlendirmeleri; *kurum, kuruluş, dernek, sivil toplum kuruluşu, vakıf isimlerinin verildiği okullar, millî, manevi, ulusal ve evrensel değerlerle ilgili isimlerin verildiği okullar, okul, eğitim ve öğretim olguları ile doğrudan ilişkili terim ve kavramların isimlerinin verildiği okullar; akademik başarıyı vurgulayan terim ve kavram isimlerinin verildiği okullar; canlı ve cansız varlıklar, doğa olayları ve tabiatla ilgili kavramların isimlerinin verildiği okullar ve bilimsel terim ve kavramlarla ilgili isimlerin verildiği okullar* biçimindedir. Oransal olarak sıralanan isimlendirmeler içerisinden markalaşmayı ya da eğitimin pazarlanmasını anımsatan isimlerin okullara verilme oranlarının homojen bir dağılım gösterdiği, ilköğretim ve ortaokul kademelerine göre daha yüksek oranda tercih edildiği

anlaşılmaktadır. Lise kademesinde yerel ya da ulusal ölçekte anlam ve önem atfedilen belirli bir tarihle ilgili isimlerin, soyut benzetmeler yoluyla oluşturulan isimlerin ve eğitilmiş kişilerde bulunması arzu edilen yetenek ya da özellikler ile ilgili isimlerin tercih edilme oranı çok düşüktür, popüler terim ve kavramlarla ilgili isimler ise hiç tercih edilmemiştir.

Öğretim kademelerinin her birinde öğrencilerin öğrenme yaşantıları önemli farklılıklar göstermektedir (Korkmaz ve Yeşil, 2009). Bir diğer önemli nokta; okul kademelerinin öğrencilerin gelişim dönemlerini temel alan belirli yaş gruplarına göre oluşturulmuş olmasıdır (Bacanlı, 2016). Erişti (2018), öğrencilerin içerisinde bulundukları gelişim dönemlerinde çevresel koşulların gelişim ödevlerine etkisinin yaşamsal önem taşıdığını ve söz konusu çevresel koşulların öğrencilerin gelişim ödevlerini yerine getirmesinde en önemli değişkenlerden birisi olduğunu ifade etmiştir. Okul isimleri taşıdığı mesaj; yönlendirme gücü ve öğrencilerde farkındalık yaratma ve kültürün aktarımı gibi yönleriyle oldukça değerlidir. Öğrenciler, bulundukları çevrede yer alan görsel, işitsel her uyarandan (Akbulut, 2016; Solak, 2017) önemli kazanımlar elde edebilmektedirler. Okul isimlerinin seçilmesinde ilgili eğitim kademesinin eğitim amaçlarının ve öğrencilerin gelişim ve özelliklerinin göz önünde bulundurulmasının önem arz eden bir konu olduğu değerlendirilmekle birlikte, farklı kademelerdeki okulların isimlendirilmesinde bu durumun yeterince göz önünde bulundurulduğunu söylemek oldukça güçtür.

Türkiye’de okullara verilen isimlerin okul kademelerine göre görünümü konusunda elde edilen bulgular; okul öncesi eğitim kademesinde kişi isimleri ile yerel ve ulusal ölçekli coğrafi yer, konum, bölge isimlerinin okul isimlendirmelerinde yoğun olarak kullanıldığını göstermektedir. Örneklemedeki özel okulların etkisi olarak değerlendirilen, ilgi çekici soyut isimlendirmeler ile canlı ve cansız varlıklar, doğa olayları ve tabiat ile ilgili isimlendirmelerin okul öncesi kademedeki kullanımı dikkat çekmektedir. Okul öncesi kademesinde görülen bu durum okul öncesi eğitim kademesinin temel özelliklerinin okul isimlerine yansımaları biçiminde de yorumlanabilir. Soyut benzetmeler yoluyla oluşturulan isimler ile tabiatla ilgili isimlerin okullara verilme toplam oranının yerel ve ulusal ölçekli coğrafi yer, konum, bölge isimlerinin okullara verilme oranını geçtiği okul öncesi dışında başka bir kademe bulunmamaktadır. İlkokullar dışında coğrafi yer, konum ya da bölge isimlerinin okullara isim olarak verilme oranının ilk sırada yer aldığı başka bir öğretim kademesi de

bulunmamaktadır. Liseler üniversiteye hazırlayan kurumlar olmaları, -ortaokullar ise liselere hazırlayan kurumlar olmaları- nedeniyle özel okulların da etkisiyle sınav mesajı taşıyan isimlendirmelerin bu kademelerde çok büyük oranlarda olmasa da varlığı dikkat çekmektedir. Okul öncesi ve lise kademelerinde, markalaşmayı ya da eğitimin pazarlanmasını anımsatan isimlendirmeler ilkökul ve ortaokul kademelerine göre oransal olarak daha yüksek düzeydedir.

Okul öncesi eğitim kademesi ile lise eğitim kademesinde markalaşmaya ve eğitimin pazarlanmasına ilişkin isimlendirmelere diğer kademelere göre daha fazla yer verilmesi ve her iki kademede de kişi isimlerinin oranlarının -ilkokul ve ortaokul eğitim kurumlarına göre- yerel ve ulusal ölçekli coğrafi yer, konum, bölge isimleri oranlarından çok fazla olması, özel okulların daha çok okul öncesi eğitim kurumlarında ve lise eğitim kurumlarında faaliyet göstermesi ve bu durumun okul isimleri oranlarına yansımalarının açık bir sonucu biçiminde yorumlanabilir. Diğer bir taraftan, okul kademeleri bir bütün olarak genel anlamda ele alındığında ise; kişi isimleri ile coğrafi yer, konum, bölge isimleri konusunda görülen yoğun yönelim ve tercih, okulların isimlendirilmelerinde belirli yaş aralıklarını ve gelişim dönemlerini kapsayan okul kademelerinin bu konuda çok fazla önemsenmediği sonucunu ortaya koymaktadır.

4.1.5. Türkiye’de okullara verilen isimlerin, okul türlerine göre görünümü

Araştırmanın bu sorusu kapsamında, lise kademesinde bulunan ve uyguladıkları programlar yönüyle farklı okul türündeki okullara verilen isimler incelenmiştir. Konu hakkında elde edilen bulgulara dayalı olarak ulaşılan sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Anadolu Liselerinin isimlendirilmesinde en çok tercih edilen isimler, *kişi* isimleri ile *yerel ve ulusal ölçekteki coğrafi yer, konum, bölge* isimleridir. Kişi isimleri ile coğrafi yer, konum, bölge isimlerini oransal büyüklük sırasıyla; *okul, eğitim ve öğretim olguları ile doğrudan ilgili terim ve kavram* isimlerinin verildiği okullar, *akademik başarıyı vurgulayan terim ve kavram* isimlerinin verildiği okullar, *millî, manevi, ulusal ve evrensel değerlerle ilgili isimlerin verildiği okullar, kurum, kuruluş, dernek, sivil toplum kuruluşu, vakıf* isimlerinin verildiği okullar, *canlı ve cansız varlıklar ile doğa olaylarının isimlerinden oluşan tabiat ile ilgili isimlerin verildiği okullar ve bilimsel terim ve kavramlarla ilgili isimlerin verildiği okullar* izlemektedir. Anadolu Liselerinde; *soyut benzetmeler yoluyla oluşturulan isimlerin; yerel ya da ulusal ölçekte önem atfedilen belirli bir tarihle ilgili isimlerin ve eğitilmiş kişilerde bulunması arzu edilen*

yetenek ve özelliklerle ilgili isimlerin okulların isimlendirilmesinde kullanımı oldukça sınırlıdır.

Anadolu Liselerinde kişi isimleri ile yerel ve ulusal ölçekli coğrafi yer, konum, bölge isimlerinden sonra okulların isimlendirilmesinde en çok tercih edilen isimlendirmelerin okul, eğitim ve öğretim olguları ile doğrudan ilişkili terim ve kavramların isimleri ile akademik başarıyı vurgulayan, sınav, başarı ve benzeri terim ve kavram isimleri olduğu yönündeki bulgu, Anadolu Lisesi türündeki özel okul sayısının çokluğu ile açıklanabileceği gibi özellikle yakın dönemde dershanelerin okullara dönüşüm sürecinde Temel Liselerin azımsanmayacak bir bölümünün Anadolu Liselerine dönüştürülmüş olmasının (Garipağaoğlu, 2016) bu konuda etkili olduğu değerlendirilmektedir.

Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerine ait bulgular incelendiğinde; bu okul türünde kişi isimleri ile yerel ve ulusal ölçekli coğrafi yer, konum, bölge isimlerinin verildiği okulların sırasıyla birbirini izlediği ve iki adlandırmanın oransal toplamının %84,0 gibi yüksek bir düzeye karşılık geldiği görülmektedir. Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde kişi isimlerinin ve coğrafi yer, konum, bölge isimlerinin verildiği okulları oransal büyüklük sırasıyla; *kurum, kuruluş, dernek, sivil toplum kuruluşu, vakıf, isimlerinin* verildiği okullar; *yerel ya da ulusal ölçekte önem atfedilen belirli bir tarihle ilgili isimlerin* verildiği okullar ve *millî, manevi, ulusal ve evrensel değerlerle ilgili isimlerin* verildiği okullar izlemektedir. Bu okul türünde sınav mesajı niteliği taşıyan ya da markalaşmayı anımsatan isimlendirmelerin kullanım oranları oldukça düşüktür. Ayrıca; bu okul türünde *eğitilmiş kişilerde bulunması arzu edilen yetenek ve özellik isimleri* ile *popüler terim ve kavram isimlerinin* verildiği herhangi bir okul bulunmamaktadır.

Anadolu İmam Hatip Liselerinin isimlendirilmesinde de kişi isimlerinin kullanımı en büyük orana sahiptir, bunu yerel ve ulusal ölçekli coğrafi yer, konum, bölge isimlerinin kullanımı izlemektedir. Kişi isimlerinin ve coğrafi yer, konum, bölge isimlerinin verildiği Anadolu İmam Hatip Liselerinin toplam oranı %96,6'dır. Kişi isimleri ile coğrafi yer, konum, bölge isimlerinin verildiği okulları, oldukça düşük oranlarla da olsa *kurum, kuruluş, dernek, sivil toplum kuruluşu, vakıf isimlerinin* verildiği okullar ile *millî, manevi, ulusal ve evrensel değerlerle ilgili isimlerin* verildiği okullar izlemektedir. Anadolu İmam Hatip Liselerinde yukarıda sıralanan isimlendirmeler dışında başka bir isimlendirme bulunmamaktadır.

Fen Liselerinin isimlendirilmesinde kişi isimlerinin kullanımı (%21,0) ilk sırada, yerel ve ulusal ölçekli coğrafi yer, konum, bölge isimlerinin kullanımı ise (%18,9) ikinci sıradadır. Bu okul türünde elde edilen önemli bulgular; oransal büyüklük sırasıyla *akademik başarıyı vurgulayan terim ve kavram isimleri ile okul, eğitim ve öğretim olguları* ile doğrudan ilgili isimlerin, kişi isimleri ile coğrafi yer, konum, bölge isimlerinden sonra bu tür okullarda en çok tercih edilen isimlendirmeler olmasıdır. Bu tür isimlerin okullara verilme oranları toplamı %23,8'e karşılık gelmektedir. Üniversite sınavına hazırlık bağlamında daha çok sınav ve akademik başarı mesajı niteliği taşıyan bu tür isimlendirmelerin Fen Liselerinde yoğun olarak kullanılması, Anadolu Liseleriyle benzer şekilde, bu okul türünde de özel okulların yoğunluğu ve özel okul kurucularının tercihleriyle açıklanabilir. Fen Liselerinde yukarıda sıralanan isimlendirmeleri oransal büyüklük sırasıyla, *canlı ve cansız varlıklar, doğa olayları* ve tabiatla ilgili isimler ile *bilimsel terim ve kavramlarla ilgili isimler* izlemektedir. Fen Lisesi okul türünde, *yerel ya da ulusal düzeyde önem atfedilen belirli bir tarihle ilgili isimlerin* verildiği okullar; *eğitilmiş kişilerde bulunması arzu edilen yetenek, özellik isimlerinin* verildiği okullar ile *popüler terim ve kavram isimlerinin* verildiği okullar bulunmamaktadır.

Lise kademesinde, yukarıda sıralanan okul türleri dışında kalan liseler, genel toplam içerisindeki sayılarının az olması dolayısıyla, *diğer liseler* üst başlığında ele alınmıştır. İlgili bulgular, bu kategoride yerel ve ulusal ölçekli coğrafi yer, konum, bölge isimlerinin verildiği okullar ile kişi isimlerinin verildiği okulların ilk iki sırada yer aldığını göstermektedir. Coğrafi yer, konum, bölge isimleri ile kişi isimlerinin kullanımı %85,4 gibi büyük bir orana karşılık gelmektedir. Bu iki isimlendirme pratiğini sırasıyla; *kurum, kuruluş, dernek, sivil toplum kuruluşu, vakıf isimlerinin* verildiği okullar; *millî, manevi, ulusal ve evrensel değerlerle ilgili isimlerin* verildiği okullar ve *yerel ya da ulusal ölçekte önem atfedilen belirli bir tarihle ilgili isimlerin* verildiği okullar izlemektedir. *Okul, eğitim ve öğretim olguları ile doğrudan ilgili terim ve kavram isimlerinin; eğitilmiş kişilerde bulunması arzu edilen yetenek, özellik isimlerinin ve popüler terim ve kavram isimlerinin* diğer lise kategorisindeki okulların adlandırılmasında hiç tercih edilmediği anlaşılmaktadır.

Herhangi bir kategorik sınıflamaya gidilmeden, tüm lise türleri bir bütün olarak incelendiğinde; liselere kişi isimleri ile yerel ve ulusal ölçekli coğrafi yer, konum, bölge isimlerinin oldukça yüksek bir düzeyde verildiği görülmektedir. Lise kademesinde farklı okul türlerinin bulunmasının en temel gerekçesinin, uygulanan programlar

arasındaki farklılıklar (Ünal ve Ünal, 2010) olduğu göz önünde bulundurulduğunda, lise okul türleri bağlamında elde edilen bulgular, program farklılıklarının okulların isimlendirilmesine yansımadağı biçiminde yorumlanabilir. Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliğinde de (2016) açıkça ifade edilen; amacı daha çok spor ile ilişkili olan Spor Liselerinde sporla ilgili ya da sporcu isimlerinin, daha çok din görevlilerinin yetiştirilmesi bağlamında eğitim veren Anadolu İmam Hatip Liselerinde millî ve manevi etik değerlerle ilgili isimlerin, sosyal bilimler ve edebiyat alanı ağırlıklı programlar uygulayan Sosyal Bilimler Liselerinde yazar, şair, edebiyatçı gibi isimlerin, matematik, fen ve bilim ağırlıklı programlar uygulayan Fen Liselerinde de bilimsel terim, kavramlar ile bilim insanlarının isimlerinin okulların isimlendirilmesinde kullanımı biçiminde bir yönelim söz konusu değildir.

4.1.6. Türkiye’de okullara verilen isimlerin coğrafi bölge değişkenine göre görünümü

Türkiye’de okullara verilen isimlerin coğrafi bölge değişkenine göre görünümü konusunda, okula ismin veriliş yılı; okulun kamu okulu ya da özel okul olması; okul kademesi; okul türü gibi değişkenlerden bağımsız olarak yedi coğrafi bölgeyi temsilen araştırma örneğine seçilen illerdeki okullardan elde edilen bulguların incelenmesi yoluyla, aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Okullara isim verme konusunda tüm coğrafi bölgelerde oransal olarak ilk iki sırada tercih edilen isimlendirme pratiğı, yerel ve ulusal ölçekteki coğrafi yer, konum, bölge isimleri ile kişi isimleridir. Bu iki isimlendirme pratiğı kendi içerisinde ayrıntılı olarak incelendiğinde; Akdeniz Bölgesinde %45,5, Karadeniz Bölgesinde %49,8 ve Marmara Bölgesinde de %40,8’lik oranlarla okullara en çok yerel ve ulusal ölçekteki coğrafi yer, konum, bölge isimlerinin isim olarak verildiğı görülmektedir. Buna karşın, Doğu Anadolu Bölgesi (%42,5), Ege Bölgesi (%44,5), Güneydoğu Anadolu Bölgesi (%43,3) ve İç Anadolu Bölgesinde (%55,5) ise okullara isim verme konusunda en çok tercih edilen isimlendirme pratiğı, kişi isimleridir. Kişi isimleri ile coğrafi yer isimlerinin okullara verilme oranlarına bakıldığında kişi isimlerinin birinci sırada yer aldığı bölgeler içerisinde en büyük farkın İç Anadolu Bölgesinde olduğu; coğrafi yer isimlerinin birinci sırada yer aldığı bölgelerde ise en büyük farkın Karadeniz Bölgesinde ortaya çıktığı anlaşılmaktadır.

Yine tüm coğrafi bölgelerdeki okul isimlendirmeleri incelendiğinde; Güneydoğu Anadolu Bölgesi ve İç Anadolu Bölgesi haricinde oransal büyüklük olarak üçüncü sırada tercih edilen okul isimlendirme pratiği *millî, manevi, ulusal ve evrensel değerlerle* ilgili isimlerdir. Bu tür isimlendirmeler Akdeniz Bölgesinde (%3,7), Doğu Anadolu Bölgesinde (%3,9), Ege Bölgesinde (%5,7), Karadeniz Bölgesinde (%4,6), Marmara Bölgesinde ise (%6,2) bir oransal büyüklüğe sahiptir. Güneydoğu Anadolu Bölgesi ve İç Anadolu Bölgesinde üçüncü sırada en çok tercih edilen okul isimlendirme pratiği kurum, kuruluş, dernek, sivil toplum kuruluşu ya da vakıf isimlerinin okullara verilmesidir. Kurum, kuruluş, dernek, sivil toplum kuruluşu, vakıf isimlerinin okullara isim olarak verilme oranları Akdeniz Bölgesi, Doğu Anadolu Bölgesi, Ege Bölgesi ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinde millî, manevi, ulusal ve evrensel değerlerle ilgili yapılan isimlendirmelerin ardından dördüncü sırada, Karadeniz Bölgesinde yedinci sırada, Marmara Bölgesinde ise beşinci sırada yer almaktadır.

Okulların isimlendirilmesi konusunda; akademik başarıyı vurgulayan terim ve kavram isimleri, yerel ya da ulusal düzeyde önem atfedilen belirli bir tarihle ilgili isimler, okul, eğitim ve öğretim olguları ile doğrudan ilgili isimler ile canlı ve cansız varlıklar ve doğa olaylarının isimlerinden oluşan tabiat ile ilgili isimlerin kullanımı konusunda tüm coğrafi bölgeler için geçerlik taşıyan bir benzerlikten söz etmek güçtür.

Akademik başarıyı vurgulayan terim ve kavram isimlerinin okulların isimlendirilmesinde kullanımı oransal büyüklük olarak; Akdeniz Bölgesinde beşinci sırada, Doğu Anadolu Bölgesinde sekizinci sırada, Ege Bölgesinde dokuzuncu sırada, Güneydoğu Anadolu Bölgesinde sekizinci sırada, İç Anadolu Bölgesinde yedinci sırada, Karadeniz Bölgesinde altıncı sırada, Marmara Bölgesinde ise sekizinci sırada yer almaktadır. Yerel ya da ulusal ölçekte önem atfedilen belirli tarihlerle ilgili isimlerin okulların isimlendirilmesinde kullanımı; Karadeniz Bölgesinde dördüncü, Ege Bölgesinde ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinde beşinci sırada, Akdeniz ve Doğu Anadolu Bölgesinde altıncı sırada kendisine yer bulmuştur. Yerel ya da ulusal düzeyde önem atfedilen belirli bir tarihle ilgili isimlerin okullara verilmesi İç Anadolu Bölgesinde çok düşük bir orana sahiptir.

Tüm coğrafi bölgelerdeki okulların isimlendirilmesi konusunda en az başvuru alan isimlendirme pratiklerinin sırasıyla; bilimsel terim ve kavramlar ile ilgili isimler; eğitilmiş kişilerde bulunması arzu edilen yetenek, özellik isimleri ve popüler terim ve kavram isimleri olduğu dikkat çekmektedir. Popüler terim ve kavramlar ile ilgili

isimlendirme örneklerine Akdeniz Bölgesi ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinde hiç yer verilmemiştir.

Türkiye’de okullara verilen isimlerin ilişkili oldukları temalar incelendiğinde; kişi isimleri ile yerel ve ulusal ölçekli coğrafi yer, konum, bölge isimlerinin okullara isim olarak verilmesi konusunda tüm coğrafi bölgelerde yaygın bir yönelim olduğu dikkat çekmektedir. Bununla birlikte; Akdeniz Bölgesi, Karadeniz Bölgesi ve Marmara Bölgesinde yerel ve ulusal ölçekli coğrafi yer, konum, bölge isimlerine ağırlık verilmişken, Ege Bölgesi, İç Anadolu Bölgesi, Güneydoğu Anadolu Bölgesi ve Doğu Anadolu Bölgesinde ise kişilerin isimleri oransal olarak daha yüksek değerdedir. İç Anadolu Bölgesinde, yerel ya da ulusal ölçekte önem atfedilen tarihlerle ilgili isimlendirmelerin kullanımı diğer coğrafi bölgelere göre daha düşük bir orandadır. Millî, manevi, ulusal ve evrensel değerlerle ilgili isimler ile kurum, kuruluş, dernek, sivil toplum kuruluşu, vakıf isimlerinin okullara isim olarak verilmesi konusunda bütün coğrafi bölgelerde oransal bir benzerlikten söz edilebilir. Benzer biçimde, canlı ve cansız varlıklar, doğa olayları ve tabiatla ilgili isimlerin okullara isim olarak verilmesi de oransal olarak bütün bölgelerde benzerlik göstermektedir. İç Anadolu Bölgesi ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi dışındaki diğer tüm bölgelerde oransal olarak üçüncü sırada yer alan millî, manevi, ulusal ve evrensel değerler ile ilgili isimlendirmeler umut verici olsa da yeterli değildir. Benzer bir durum yerel ya da ulusal ölçekte önem atfedilen tarihlerin okul isimlendirmelerinde kullanımı konusu için de geçerlidir. Oransal büyüklük yönüyle sıralamalar değişiklik gösterse de markalaşmayı anımsatan ya da sınav mesajı niteliğinde olan isimlendirmelerin kullanım oranlarının düşük olduğu, bununla birlikte okullara isim olarak verilmeleri bağlamında bölgeler arasında bir benzerlik olduğu da anlaşılmaktadır. Coğrafi bölgeler ölçeğinde okulların isimlendirilmesi konusunda görülen farklılıklar ya da benzerlikler ile ilgili elde edilen sonuçlar, yaşanan coğrafyanın değerler sistemine göre farklılaşma gösterip göstermediğinin açığa çıkarılması ve bölgesel analiz açısından önemlidir. Bir coğrafi bölgede ya da o bölgede yaşayan toplum içerisindeki yerleşik inançlar, çeşitli yaşam tarzları, farklı düşünce sistemi gibi konular aynı zamanda sosyo-kültürel faktörleri tanımlamaktadır (Özçağlar, 2003). Coğrafi bölgelerde yerel yönetim esasına dayalı örgütlenmeler üst yönetimin diğer bir ifadeyle merkezi yönetimin kontrol sorunlarına yol açabilmektedir. Bununla birlikte bölge açısından koordinasyon eksiklikleri de ortaya çıkabilen olumsuz durumlardandır. Türkiye’nin sosyo-politik ve stratejik bir konumda

bulunması merkezi yönetim yapısını güçlendiren önemli olgulardır. Bu bağlamdan hareketle, bazı temel farklılıklar (sosyal; iktisadi; fiziki; beşeri; kültürel) dikkate alınarak oluşturulan (Balcı, 2016) Türkiye'nin coğrafi bölgelerinde, okul isimlerinde görülen benzerlik durumunun en belirleyici değişkeni olarak merkezi yönetim biçimi gösterilebilir. Bir anlamda merkezi yönetim yapısı, eğitimin merkezi yönetime bağlı olması, eğitim programlarının da merkezi olması sebebiyle eğitim sisteminin hâlihazırdaki bu durumu okulların isimlerine de yansıyabilmektedir.

Kamu okulu sayısının örneklemdaki büyüklüğü, isim verme yönetmelikleri, millî hassasiyetler, okulların Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olan herkesin olması hasletiyle, alt kültür düzeyindeki farklılıklardan uzak durularak biz duygusunun ve ayrıştırıcılıktan uzak durmanın, bölgesel benzerlikler bağlamında okul isimlendirmelerinde etkisi olduğu söylenebilir. Konu tarihsel bağlamıyla ele alındığında, coğrafyanın her bölgesinde verilen savaşların, coğrafyanın her karışının vatanlaşma sürecinin, gerek coğrafyanın isimlendirilmesinde özel önem ve anlam taşımasının ve gerekse de ismi verilen okullara en çok verilen ilk iki isim kategorisinden birisi olan kişi isimleri konusunda da, kahramanların; devlet adamlarının hayırsever kişi isimlerinden sonra en çok tercih edilen isimler olduğu yönündeki bulgular da yukarıdaki yorumu güçlendirmekte ve desteklemektedir. Her ne kadar küreselleşme; popüler kültür gibi etkenler ulusları birbirlerine benzetme ve ulusal değerler yerine evrensel değerleri inşa etme konusunda kapitalizmin de gücüyle tüm dünyada etkisini gösterse de (Kayan, 2015) okul isimlerinde tüm bölgelerde görülen bulgular bir nebze de olsa umut vericidir.

4.2. Öneriler

Türkiye'de okullara verilen isimlerin çeşitli değişkenler açısından incelenmesini amaçlayan bu araştırmada elde edilen bulgular ve sonuçlara dayalı olarak, uygulayıcılara ve araştırmacılara dönük geliştirilen öneriler, ilgili oldukları başlıklar altında aşağıda sunulmuştur.

4.2.1. Türkiye'de okulların isimlendirilmesi konusunda gerçekleştirilecek uygulamalara ve uygulayıcılara yönelik öneriler

Türkiye'de okulların isimlendirilmesi, konu hakkındaki uygulamaları düzenleyen ve hâlihazırda yürürlükte olan yönetmelikler doğrultusunda yapılmaktadır. Söz konusu

yönetmelik hükümleri gereği okul öncesi; ilkokul ve ortaokullara isimleri il millî eğitim komisyonu kararı doğrultusunda ve valilik onayıyla; liselere ise il millî eğitim komisyonu kararı doğrultusunda ve Bakanlık onayıyla isim verilmektedir. Önerilerin bu ilk bölümü, okul isimlendirilmesi konusunda görev alan İl Millî Eğitim Müdürlüğü komisyon üyeleri, valilikler ve Millî Eğitim Bakanlığı yetkililerine yönelik oluşturulmuştur.

Türkiye’de okullara verilen isimlerin çeşitli değişkenler açısından incelenmesini amaçlayan bu araştırmada elde edilen bulgular; okul türü, okul kademesi, okula ismin verilme tarihi gibi değişkenlerden bağımsız olarak, Türkiye’de okullara verilen isimler içerisinde en büyük oranı (%40,9) kişi isimleri oluşturduğunu göstermektedir. Kişilerin isimlerinin verildiği okulları oransal çokluk olarak yerel ve ulusal ölçekteki coğrafi yer isimlerinin verildiği okullar izlemektedir. Okullara isimleri verilen kişilerin nitelikleri konusunda yapılan analizler ise kamu okulu kategorisinde okulun kuruluşuna aynı ya da nakdî katkı sağlamış hayırsever isimlerinin, oransal olarak bütün kişi isimlerinin toplamının neredeyse yarısı olduğunu göstermektedir. Özel okullarda ise kurucu isimleri ile kurucuların aile üyelerinin verildiği isimler (%83,7) ilk sıradadır.

Millî, manevi, ulusal ve evrensel değerlerin, yerel ya da ulusal düzeyde önem atfedilen olay, olgu ve tarihlerin, ulusal kahramanların, devlet adamlarının, bilim insanı, düşünür, sanatçı, yazar, şair, edebiyatçı ve sporcuların isimlerinin, bilimsel terim ve kavramların, eğitilmiş kişilerde bulunması arzu edilen yetenek ve özellikleri betimleyen terim ve kavramların, tabiat ile ilgili terim ve kavramların isimlerinin okulların isimlendirilmesinde kullanımı ise son derece sınırlıdır. Özel okul kategorisinde eğitimin pazarlanması, rekabetçilik, tercih edilirliliği sağlama ve markalaşmayı çağrıştıran isimlendirmelerdeki sayısal artış özellikle de son dönemde okullara verilen isimlerde dikkat çekici bir durumdur. Okullara verilen isimler içerisinde, okullara isim verme yönetmeliğinde koşul olarak belirtilen, okul isimlerinin Türkçe olması esasına aykırılık taşıyan isimler bulunduğu da araştırmada elde edilen bulgular arasındadır.

Türkçe’nin, Türk kültüründe millî ve manevi kadim hassasiyetleri içeren değerlerin, tarihsel olay ve olguların, topluma mal olmuş kişilerin, önemli tarihlerin, vb. kalıcı kılınmasının, kültürün korunması, yaşatılması ve dahi ahde vefa bağlamında yaşamsal önem taşıyan bir konu olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Bu durum, tarihin her döneminde geçerli olduğu gibi özellikle de küreselleşme baskısının örneği görülmemiş bir ivme kazandığı günümüzde çok daha büyük önem arz etmektedir. Ulus devletlerin

bu yıkıcı baskı karşısında kültürel kimliklerini yaşatabilmeleri, bir yönüyle de kültüre dair terim, kavram, olay, olgu ve isimleri genç kuşaklara aktarılabilmesi ile mümkündür.

Bireylerin içinde bulundukları toplumsal kültürü içselleştirmelerine katkı sağlamak eğitim kurumlarının en önemli görevlerinden birisidir. Diğer bir ifade ile kültürün yeni kuşaklara aktarılması ve kültürü canlı tutma sorumluluğu önemli ölçüde okula, daha geniş anlamıyla da eğitim kurumlarına verilmiştir. Okullar bu görevlerini, ilgili yasal düzenlemeler doğrultusunda ve Millî Eğitim Temel Kanunu'nda ifade edilen eğitim amaçlarına uygun olarak, yapılandırılmış eğitim programları ve yanı sıra örtük programlarla yerine getirirler. Okuldaki mimari yapı, okulun düzen ve kuralları, öğretmen ve öğrencilerin giyim kuşamları, iletişim biçimleri, sözlü, sözsüz davranışlar gibi örüntüler, kültürü yansıması yönüyle örtük program kapsamında oldukça önemli değişkenlerdir ve öğrencilerde farkındalık oluşturma, hedef belirleme ve davranış değiştirme konusunda etkili rol oynarlar.

Okullara verilen isimler de örtük program kapsamında ele alınması gereken, kültürü yansıması yönüyle oldukça önemli bir konudur. Maddî ve manevî kültür ürünlerinin korunması ve aktararak günümüze kadar ulaşmasında oldukça belirleyici bir rol oynayan isimler, toplumsal bellek oluşturma bağlamında kişilere, yerlere, kurumlara, verilerek, aidiyet hissi kazandırmakta, canlandırma ve anımsama yoluyla geçmişî bugüne bağlamaktadır. Kültürel miras bir yönüyle de isimler vasıtasıyla anımsanarak belleklerde yer edinmektedir.

Ulusal kültürün, millî, manevî, ahlaki, estetik, tarihî, coğrafi, jeopolitik birçok bileşeni içerdiği ve kültürün tüm değerlerin bileşkesi olduğu gerçeği göz önünde bulundurulduğunda, okulların isimlendirilmesi noktasında bütüncül bir hassasiyet gösterilmesinin önemli olduğu değerlendirilmektedir. Öte yandan okullara verilecek isimler ile okulun bulunduğu kademe, ilgili kademenin eğitim amaçları ve başat değerleri arasında bir bağ kurulmasının önemli olduğu değerlendirilmektedir. Benzer bir şekilde okul türleri ile ilgili program çeşitliliği bağlamında da bir bağ kurulmasının önemi ve gerekliliği açıktır. Öte yandan özel okul kurumlarında da benzer değerlendirmeler göz önüne alınabilir. Bu bağlamda yönetmeliklerin gözden geçirilmesi ve ulaşılan bulgular ışığında güncellenmesi değerlendirilebilir.

Türkiye'de coğrafi yer isimlendirmelerinin sıradan isimler olmadığı gerçeğinden hareketle, tarihî ve kültürel hafızayı diri tutma ve aktarma gayretinin hala var olduğunu

görmek ahde vefa bağlamında yaşamsal önem taşıyan bir konu olduğu için sevindirici bir bulgu olarak değerlendirilebilir. Bununla birlikte; araştırma sonuçlarında ifade edildiği üzere bir ülkenin kültürünü yansıtmaları açısından önemli görülen bilim insanlarının, yazarların, şairlerin, edebiyatçıların, düşünürlerin, sanatçıların ve sporcuların, kısaca topluma mal olmuş önemli değerlerin okullarda yaşatılması da öğrencilerde farkındalık oluşturacağından konu ile ilgili hassasiyetlerin önemle üzerinde durulması değerlendirilmektedir.

Bir başka konu; okulların okula isimlerinin verildiği tarihler ile özel okulların kurumsal web sayfalarına ulaşılması noktasında yaşanan problemlerle ilgilidir. Bu bağlamda kamu ve özel okulların kurumsal web sayfalarının düzenlenmesi ve güncellenmesi değerlendirilebilir.

4.2.2. Araştırmacılara yönelik öneriler

Bu araştırmada elde edilen bulgulara dayalı olarak konu hakkında yapılabilecek ileri araştırmalar için araştırmacılara yönelik geliştirilen öneriler aşağıda sunulmuştur.

- Türkiye’de okul isimlendirmeleri ile Millî Eğitim Temel Kanunu’nda yer verilen eğitim amaçları arasındaki uyumu ele alan araştırmalar yapılabilir.
- Farklı eğitim kademelerinde, ilgili eğitim kademesinin eğitim amaçları ile okul isimleri arasındaki uyumu incelemeyi temel alan araştırmalar yapılabilir.
- Hükümet politikaları ile ilgili hükümetler döneminde okullara verilen isimleri karşılaştırmalı olarak ele alan araştırmalar yapılabilir.
- Okulların isimlendirilmesi konusunu köylerde, ilçe merkezlerinde ve il merkezlerinde bulunan okullara verilen isimler bağlamında karşılaştırmalı olarak ele alan araştırmalar yapılabilir.
- Okulların isimlendirilmesi konusunda Türkiye ve diğer ülkeler arasındaki farklılıkların ya da benzerliklerin ortaya çıkarılması amacıyla, uluslararası karşılaştırmalar içeren çalışmalar yapılabilir.
- Okul isimlerinin, öğrencilerin okula aidiyet duyguları ve okula ilişkin tutumları üzerindeki etkisini ele alan araştırmalar gerçekleştirilebilir.
- Millî Eğitim Bakanlığının denetimi ve gözetimi altında olan özel nitelikli kurslar, merkezler gibi kurum ve kuruluşların öncelikli hizmet alanları ile isimleri arasındaki ilişkiyi ele alan karşılaştırmalı araştırmalar yapılabilir.

- Farklı eğitim kademelerindeki özel okulların kurucuları ve yöneticileri ile okula isim verme sürecinde etkili olan faktörler konusunu ele alan araştırmalar yapılabilir.
- Okul isimlerinin ebeveynlerin çocukları için okul seçme sürecine etkilerini ele alan araştırmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Abacı, B. (2012). *Küreselleşme sürecinde neoliberal politikaların kalkınma üzerindeki etkileri: Türkiye örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Acıpayamlı, O. (1992). Türk kültüründe ad koyma folklorunun morfolojik ve fonksiyonel yönlerden incelenmesi. *4. Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi*, Ankara: Kültür Bakanlığı Halk Kültürlerini Araştırma ve Geliştirme Genel Müdürlüğü Yayınları, s.1-14.
- Açıkalın, A. (2013). *Okulların adı anlamlı olsun*. <http://aytacacikalin.com/okullarin-adi-anlamlı-olsun/> (Erişim tarihi: 30.04.2020).
- Ada, E. (2012). *Eskişehir ili yer adları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ada, Ş. ve Akan, D. (2007). Değişim sürecinde etkili okullar. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (16), 343-373.
- Ağayev, S. (2012). Geçiş ekonomilerinde liberalleşmenin ekonomik büyüme üzerinde etkisi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(3), 309-322.
- Ağırman, C. (1998). Ad koyma ve Hz. Peygamber'in isimlere karşı tutumu. *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (2), 124-143.
- Akar, A. (2006). Renge bağlı yer adlandırmalarında Muğla örneği. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(20), 51-63.
- Akarsu, B. (2016). Hipotezlerin, değişkenlerin ve örneklemin belirlenmesi. M. Metin. (Ed.), *Kuramdan uygulamaya eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri içinde* (s.21-43). Ankara: Pegem Akademi.
- Akbulut, E. (2011). *İlköğretim okullarında örtük program faaliyetlerinin saptanması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Malatya: İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Akbulut, N. (2016). *Üniversite öğrencilerinin örtük program algılama düzeyleri ile eğitim stresi algılama düzeyleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya: Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Akdış, C. A. (2007). Türkiye'de ve dünya'da bilimin organizasyonu ve finansmanı: Farklar, sorular ve sorunlar. *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 33(3), 107-110.

- Akgül, M. (2017). *Ethnic homogenization in Turkey the case of toponymic practices in Istanbul*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Bilgi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Akıncı, A. ve Usta, S. (2016). Türkiye’de çok partili hayata geçişte etkili olan dış faktörlerin değerlendirilmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 21(1), 275-288.
- Akpınar, B. (2014). *Eğitimde program geliştirme*. Ankara: Data Yayınları.
- Aktaş, M. C. (2016). Nitel veri toplama araçları. M. Metin. (Ed.). *Kuramdan uygulamaya eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri içinde* (s.337-371). Ankara: Pegem Akademi.
- Akyüz, Y. (2015). *Türk eğitim tarihi, M.Ö.1000–M.S.2015*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Alderman, D. H. (2000). A street fit for a king: Naming places and commemoration in the American south. *The Professional Geographer*, 52(4), 672-684.
- Alderman, D. H. (2002). School names as cultural arenas: The naming of U.S. public schools after Martin Luther King, Jr., *Urban Geography*, 23:7, 601-626.
- Alderman, D. H. (2003). Street names and the scaling of memory: The politics of commemorating martin luther king, jr. within the african American community. *Area*, 35(2), 163-173.
- Aliağaoğlu, A. (2013). Şehirsel toponimi: Balıkesir ilinde mahalle adları, bir sınıflandırma denemesi. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(29), 45-62.
- Aliağaoğlu, A. ve Uğur, A. (2018). Şehirsel toponimi: Erzurum'da cadde adları. *Balıkesir University Journal of Social Sciences Institute*, 21(40).
- Aliağaoğlu, A. ve Uzun, A. (2011). Şehirsel toponimi (hodonimi): Türkiye için bir tipoloji denemesi. *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 9(2), 123-134.
- Aliağaoğlu, A. ve Yiğit, Y (2013). Balıkesir’de şehirsel toponimi: Cadde adları. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 18(30), 311-330.
- Alkan, A. (2017). Siirt ilinin eski köy adları üzerine coğrafi bir inceleme. *Türk Coğrafya Dergisi*, (68), 63-76.
- Alkan, M. F. (2017). Öğretmenlerin örtük program kavramına yönelik algılarının metaforlar aracılığıyla incelenmesi. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(9), 204-211.

- Alp, İ. A. (2013). Terörün ekonomik etkileri. *Uluslararası Güvenlik ve Terörizm Dergisi*, 4(1), 1-19.
- Altan C. (2018). Kişi adları-siyasal eğilim ilişkisi: Mersin Üniversitesi örneği. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(66), 621-631.
- Altun, M. ve Koçak, S. (2015). Türkiye'nin sportif başarı açısından değerlendirilmesi: Bakü Avrupa oyunları örneği. *Spor Bilimler Dergisi*, 26(3), 114-128.
- Amanoğlu, E. K. (2000). Divanü Lugat-it Türk'teki kişi adları üzerine. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 52(15), 5-14.
- Arabacı, İ. B. (2011). Türkiye'de ve OECD ülkelerinde eğitim harcamaları. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(35), 100-112.
- Arastaman, G., Fidan, İ. Ö., ve Fidan, T. (2018). Nitel araştırmada geçerlik ve güvenilirlik: Kuramsal bir inceleme. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 37-75.
- Araz, S. (2015). *Cadde ve sokak adlandırmalarının (kentsel toponimi) kentsel kimlik ve toplumsal bellek üzerindeki etkilerinin değerlendirilmesi: Ayvalık ve Cunda örneği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Arıkan, M. (2008). Küreselleşme ve millî kimlik açısından somut olmayan kültürel mirasın korunması. *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, 8(2), 1-8.
- Arıkan, R. (2017). *Araştırma yöntem ve teknikleri*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Arslan, Ö. (2013). *Siyasal iktidarların okul isimlerine etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü.
- Arslan, A. ve Diyapoğlu, E. (2018). Ağrı ili Cumhuriyet Caddesindeki iş yeri isimlerinin dil/kültür ilişkisi bağlamında değerlendirilmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 7(3), 2039-2058.
- Arslan, S. ve Uludağ, Z. (2020). Dilde mekânı (yeniden) kurgulamak: Yer isimleri, kolektif bellek ve ideoloji. *İdealkent*, 11(31), 1422-1455.
- Aslan, E. (2006). Neden tarih öğretiyoruz. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20, 162-174.
- Aslan, E. A. (2019). Türkiye'de özel okullaşma. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(1), 263-276.
- Aslanoğlu, R. (1998). *Kent, kimlik, küreselleşme*. Bursa: Asa Yayınevi.

- Ay, T. S. (2014). Okulda değerler eğitimi. R, Turan ve K. Ulusoy (Editörler), *Farklı Yönleriyle Değerler Eğitimi içinde (s. 18-39)*. Ankara: Pegem Akademi.
- Ayatac, H. ve Araz, S. (2016). Influences of renaming streets on urban memory: the case of Turkey. *International Planning History Society Proceedings*, 17(4).
- Aykaç, N. (2009). *Öğretme ve öğrenme sürecinde aktif öğretim yöntemleri*. Ankara: Natürel Yayıncılık.
- Aytaç, Ö. (2013). Kent mekânları ve kimlik/farklılık sorunu. *İdealkent*, 4(9), 138-169.
- Aytaçlı, B. (2012). Durum çalışmasına ayrıntılı bir bakış. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(1), 1-9.
- Azaryahu, M. (1986). Street names and political identity: the case of East Berlin. *Journal of Contemporary History*, 21(4), 581-604.
- Azaryahu, M. (2011). The critical turn and beyond: The case of commemorative street naming. *ACME: An International E-Journal for Critical Geographies*, 10(1), 28-33.
- Azimpour, E. ve Khalilzade, A. (2015). Hidden curriculum. *World Essays Journal*, 3(1), 18-21.
- Bacanlı, H. (2016). *Eğitim psikolojisi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Bahadır, E. (2014). *Mekân tasarımlarında kimlik oluşum süreçleri ve yersizleşme kavramının irdelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü.
- Balcı, A. (2015). *Sosyal Bilimlerde Araştırma*. Ankara: Pegem Akademi.
- Balcı, A. (2016). Türkiye'nin coğrafi bölgelere ayrılmasına ilişkin yaklaşımları belirlemeye yönelik nitel bir araştırma. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 37, 30-48.
- Baloğlu, B. (2009). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemi*. İstanbul: Der Kitabevi.
- Baltacı, A. (2017). Nitel veri analizinde Miles-Huberman modeli. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(1), 1-14.
- Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır? *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368-388.
- Baskıcı, C. ve Ercil, Y. (2018). Uluslararasılaşma sürecinin başlamasında ağ oluşturma mekanizmaları. *Business and Economics Research Journal*, 9(4), 911.
- Başalan, B. (2019). *Amasya yer adları üzerine bir dil incelemesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kayseri: Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Başar, M., Akan, D., ve Çankaya, İ. (2014). Örtük program çerçevesinde okul yöneticilerinin yönetsel uygulamalarının değerlendirilmesi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(1), 239-263.
- Başkale, H. (2016). Nitel araştırmalarda geçerlik, güvenirlik ve örneklem büyüklüğünün belirlenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 9(1), 23-28.
- Baştürk, S. ve Taştepe, M. (2013). Evren ve örneklem. S. Baştürk (Ed.), *Bilimsel Araştırma Yöntemleri içinde* (s.131-158). Ankara: Vize Yayıncılık.
- Bayraktar, N. (2013). Türkçede renk adlarıyla özel ad yapımı. *Journal of Language and Linguistic Studies*, 9(2), 95-114.
- Baysan, S. ve Kara, A. (2014). Aydın'da mahalle, bulvar, cadde ve sokak adları: Şehirsel toponimik özellikleri. *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 12(1), 23-48.
- Bigon, L. (2009). *A history of urban planning in two west african colonial capitals*. Lewiston Ny: Mellen Press.
- Bilgin, O. (2020). Kültürel yabancılaşma bağlamında Türkiye'de isim verme pratiklerinin değişimi ve popüler kültür figürleri. *Millî Folklor*, 16(125), 177-187.
- Binbaşıoğlu, C. (2014). *Başlangıçtan günümüze Türk eğitim tarihi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Boztaş, K. ve Tezci, E. (2015). Tutum ve değerler kapsamında Polis Meslek Yüksekokulu örtük programı. *Electronic Turkish Studies*, 10(11), 341-362.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F. (2017). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Calp, M. (2014). Kişi adları üzerine dilbilimsel bir çalışma: Ağrı ili örneği. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 52, 27-49.
- Canatan, K. (2012). Türkiye'nin isim haritasının temeli olarak Ehl-i beyt sevgisi. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, 62, 213-236.
- Ceylan, U. (2018). *Osmaniye ili yer adları üzerine bir dil incelemesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Niğde: Ömer Halisdemir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Cohen, S. B. ve Kliot, N. (1992). Place-names in Israel's ideological struggle over the administered territories. *Annals of the Association of American Geographers*, 82(4), 653-680.

- Connerton, P. (2014). *Toplular nasıl anımsar?*. (Çev: A. Şenel). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Coştu, Y. (2005). Küreselleşme üzerine bazı düşünceler. *Gazi Üniversitesi Çorum İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 4(7-8), 95-104.
- Creswell, J. W. (2016). *Nitel araştırma yöntemleri: Beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni*. (Çev. M. Bütün ve S. Beşir Demir). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Çakır, E. (2018). Toplumsal bellekte ad verme geleneği ve ideoloji: Satuk Buğra Han. *Millî Folklor*, 30(119), 31-47.
- Çakır, S. (2011). Türkiye’de göç, kentleşme/gecekondu sorunu ve üretilen politikalar. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (23), 209-222.
- Çelik, C. (2006). Kültürel sembol sistemi olarak isimler: İsim sosyolojisine giriş. *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 6(2), 39-61.
- Çelik, C. (2007). Bir kimlik beyanı olarak isimler: Kişi isimlerine sosyolojik bir yaklaşım. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 10(2), 5-21.
- Çermik, H. (2016). Eğitimde program ve planlama. B. Doğan ve V. Alkan (Editörler), *Öğretim İlke ve Yöntemleri içinde*, (s. 1-23). Ankara: Eğiten Kitap Yayıncılık.
- Çetin, M. (2016). Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) para politikası uygulamalarının gelişimi. *Finansal Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*, 8(14), 67-101.
- Çetin, R. ve Şentürk, A. (2019). Eleştirel kentsel toponimi ve prestijli mekânlar yaratmada kentsel isimlerin kullanılması: Fikirtepe örneği. *Megaron*, 14(1), 133-144.
- Çildam, S. Y. (2019). Toponimi (yer adları) açısından Siirt’te mahalle adları. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23(4), 1441-1458.
- Çoban, M. (2013). *Toplumsal hafıza ve siyasal dönüşümler bağlamında mekân isimlerinin önemi: Türkiye örneği*. 7. Ulusal Sosyoloji Kongresi, Muğla: Sıtkı Koçman Üniversitesi, s.667-675.
- Çubukçu, Z. (2011). Eğitim programı tasarımı ve geliştirilmesi. B. Duman (Ed.), *Öğretim İlke ve Yöntemleri içinde* (s.65-108). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Danışoğlu, A. Ç. (2007). Para krizleri: Türkiye’de yaşanmış krizlerin değerlendirilmesi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, (2), 1-11.

- Demir, H. (2010). *Nevşehir'in kozaklı ilçesinde ad verme geleneği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Demir, M. (2018). Sosyal medya üzerinden gerçekleşen öğretmen-öğrenci etkileşiminin örtük program açısından incelenmesi. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Malatya: İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Dikici, A. (2001). Geleneklerin toplumdaki yeri ve önemi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(11), 251-258.
- Doğan, İ. (2011). *Eğitim sosyolojisi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Doğanay, A. ve Sarı, M. (2004). İlköğretim ikinci kademe öğrencilerine temel demokratik değerlerin kazandırılma düzeyi ve bu değerlerin kazandırılması sürecinde açık ve örtük programın etkilerinin karşılaştırılması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 39, 356-383.
- Dura, C. (2005). *Düşünme araştırma yazma*. Bursa: Ekin Yayıncılık.
- Durdağ, B. (2017). Toplumsal değişim sürecinde iletişim ve teknoloji: Erken dönem iletişim kuramlarının eleştirel bir değerlendirmesi. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(1), 269-287.
- Durgun, S. (2018). *Memalik-i şahane'den vatan'a*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Düzgün, F. G. ve Polat, K. (2019). Taşova ve çevresinde ad verme geleneği ve “satılmış” adı. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 6(8), 196-207.
- Eğinli, A. T. ve Nazlı, A. K. (2018). Kültürün koruyucu gücü: Kültürel semboller. *Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi Medya ve İletişim Araştırmaları Hakemli E-Dergisi*, (2), 56-74.
- Eisner, E. W. (1991). *The enlightened eye: Qualitative inquiry and the enhancement of educational practice*. New York: Macmillan.
- Ekiz, D. (2004). Eğitim Dünyasının Nitel Araştırma Paradigmasıyla İncelenmesi, Doğal ya da Yapay. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(4): 415-439.
- Ercan, İ., Yüksel, S., Özkaya, G., Ocakoğlu, G., Yüksel, A., Uncu, Y. (2009). Tıp fakültesi örtük programı ölçeğinin geliştirilmesi. *Cerrahpaşa Tıp Dergisi*, 40(3), 81-87.
- Erişti, B. (2018). *Okulda akıl tutulması: Yirmi birinci yüzyıl, okul, eğitim ve insan nitelikleri üzerine bir sorgulama*. Ankara: Pegem Akademi.

- Ertekin, Ş. (2020). Savunma harcamalarının bütçe açıkları üzerindeki etkisi: Seçilmiş OECD ülkeleri üzerine panel veri analizi. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (41), 460-474.
- Evcı, Ü. (2019). *Balışeyh ilçesi yer adları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kırıkkale: Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Fırat, E. (2009). Türkiye’de 1980 sonrası yaşanan üç büyük kriz ve sonuçlarının ekonomi-politiği. *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 9(17), 501-524.
- Fırat, M, ve Güney, Y. (2020). Açıköğretim’in toplumda dijital dönüşüm işlevi. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi* , 6 (1) , 53-62.
- Fidan, N. (2012). *Okulda öğrenme ve öğretme*. Ankara: Pegem Akademi.
- Foucault, M. (2016). Özne ve iktidar. (Çev: I. Ergüden ve O. Akınbay). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Garipağaoğlu, B. Ç. (2016). Özel dershanelerden özel okullara dönüşüm projesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(1), 140-162.
- Gill, G. (2005). Changing symbols: The renovation of Moscow place names. *The Russian Review*, 64(3), 480–503.
- Göçer, A. (2013). Türkçe öğretmeni adaylarının dil kültür ilişkisi üzerine görüşleri: Fenomenolojik bir araştırma. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(2), 25-38.
- Göksu, G. G. (2012). Tarihî açıdan Türkiye’de özelleştirme uygulamalarının değerlendirilmesi. *Sakarya İktisat Dergisi*, 2, 125-151.
- Göksu, G. G. (2015). Terör ekonomisinin incelenmesi ve seçilmiş ülkelerde eğitim ekonomisi ile karşılaştırılması. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 1(1), 176-188.
- Gül, B. (2006). Hayvan adları ile kurulan Türk ve Moğol kişi adları. *Türkbilig*, (12), 185-191.
- Gülbay, A. (2019). Huzursuz bir ortaklığın ses getiren hamlesi: CHP-MSP koalisyon hükümeti ve Kıbrıs Barış Harekâtı. *CTAD*, 15(30), 333-362.
- Gülbetekin, M. (2017). *Mekânın hafızası yer adları*. Ankara: Hitabevi Yayınları.
- Güllüdağ, N. (2002). Sarıkamış Başköy’de kişi adları. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(12), 79-86.

- Gün, M. (2018). *Türk hava kuvvetleri subay ve astsubay yetiştirme okulu örtük program kapsamının okul iklimi ve sınıf iklimi boyutlarıyla incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Balıkesir: Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Günel, V., Şahinalp, M. S. ve Güzel, A. (2011). Coğrafi ortamın şehirsiz mekân adlarına etkisi: Şanlıurfa şehri örneği. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(1), 463-508.
- Günbayı, İ., Kasalak, G. ve Özçetin, S. (2013). Bilimsel araştırmalarda etik dışı davranışlar: Bir durum çalışması. *Yükseköğretim Dergisi*, 3(2), 97-108.
- Güngör, Ö. ve Şahin, B. (2018). İsim sosyolojisi bağlamında Sinop cami isimlerinin analizi. *Uluslararası Geçmişten Günümüze Sinop'ta Türk-İslam Kültürü Sempozyumu*, Sinop: Sinop Üniversitesi, s.1001-1007.
- Güriz, A. (2018). *Hukuk felsefesi*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Habibli, R. (2011). Ad bilimsel birimler ve sosyal etmenler. *Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi*, 28, (33-38).
- İmil, M. (2019). Cumhuriyetin millî kimlik inşası ve dil özelinde dini reformasyon çabaları. *Dini Araştırmalar*, 22(56), 409-428.
- İbret, B. Ü. (2003). Çankırı'daki köy adları üzerine coğrafi açıdan bir inceleme. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 7, 53-80.
- İmer, K. (1994). Cumhuriyet döneminde Türkçenin özleştirilmesi üzerine düşünceler. *Dilbilim Araştırmaları Dergisi*, 5, 17-20.
- İnal, K. ve Kaymak, M. (2014). Toplum ve eğitim ilişkisinin bilimi: Eğitim sosyolojisi. M. Ç. Özdemir (Ed.), *Eğitim Sosyolojisi* içinde (s. 1-37). Ankara: Pegem Akademi.
- Kahraman, M. (2017). Türk dilinin Cumhuriyet devri terimsel gelişim sürecine tarihî bakış(ı). *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 1289-1312.
- Kalaycı, N. ve Güneş, E. (2014). Resmi programdaki örtük mesajların öğrencilerin özgürlük değerine ilişkin algıları üzerindeki etkisinin belirlenmesi: Özgürlük mü? güvenlik mi?. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 12(1), 17-34.
- Kalkan, G. P. (2014). *Gaziantep ili yer adları üzerine bir inceleme*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Elazığ: Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kaplan, A. Ö. (2013). Durum çalışması. S. Baştürk (Ed.), *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* içinde (s.197-216). Ankara: Vize Yayıncılık.
- Kaplan, M. (2010). *Dil ve kültür*. İstanbul: Dergah Yayınları.

- Kara, B. (2012). Kentler açısından mekânın toplumsallığı ve yer isimlerinin siyasal yapıya göre değişimi: Niğde örneği. *Zeitschrift für die Welt der Türken/Journal of World of Turks*, 4(1), 149-163.
- Karaboğa, M. T. (2018). Küreselleşme sürecinin eğitim kurumları üzerindeki etkilerine yönelik bir tartışma. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, (66), 134-144.
- Karaca, C. (2014). Uygulanan para ve maliye politikaları açısından geçmiş krizler ve 2008 küresel ekonomik krizinin karşılaştırmalı analizi. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(1), 263-286.
- Karaduman, N. (2017). Popüler kültürün oluşmasında ve aktarılmasında sosyal medyanın rolü. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 31(43), 113-133.
- Karahan, L. (2009). Türkçede dinî anlamlı bazı kişi adlarını ekle değiştirme geleneği. *Dil Araştırmaları*, 4(4), 17-24.
- Karakütük, K. (2019). *Eğitim planlaması*. Ankara: Pegem Akademi.
- Karasar, N. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemi: Kavramlar ilkeler teknikler*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Karasar, N. (2018). *Bilimsel yöntemin altıncı basamağı olarak: Araştırmalarda rapor hazırlama*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Kavgaoğlu, D. ve Fer, S. (2020). Örtük program, resmi program ve okul dışı etmenlerin değerleri kazandırma etkililiğinin incelenmesi. *İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(2), 404-420.
- Kaya, B. (2011). *Ak Parti dönemi Türkiye-AB müzakere süreci*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Bilecik: Bilecik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kaya, Y. (2017). Oryantalizm–Postkolonyalizm ve Sanat. *İdil Sanat ve Dil Dergisi*, 6(30), 647-665.
- Kayan, A. (2015). Küreselleşmenin kentler üzerindeki etkileri ve küresel kentlerin özellikleriyle ilgili bir değerlendirme. *JED/GKD*, 10(1), 271-295.
- Kayasandık, A. (2019). Türkçe kişi adları bibliyografyası denemesi. *Journal of Strategic Research in Social Science*, 5(1), 57-90.
- Ketenci, S. T. ve Çoban, O. (2016). Özelleştirmelerin finans piyasaları üzerine etkisi: Türkiye örneği. *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 16(31), 1-23.

- Kıral, B. (2020). Nitel bir veri analizi yöntemi olarak doküman analizi. *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(15), 170-189.
- Kırkılıç, A. ve Sevim, O. (2012). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde Türk kültür ve edebiyatının yeri. A. Kılınç ve A. Şahin (Editörler), *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi* içinde (s. 359-386). Ankara: Pegem Akademi.
- Kibar, O. (2005). *Türk kültüründe ad verme: Kişi adları üzerine bir tasnif denemesi*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Korkmaz, Ö. ve Yeşil, R. (2009). Öğretim kademelerine göre öğrencilerin eleştirel düşünme düzeyleri. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(2), 19-28.
- Korkmaz, S. ve Yılgör, M. (2010). 2001 krizinden sonra Türkiye’de büyüme ve istihdam arasındaki ilişki. *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 8(14), 169-176.
- Köksal, S. (2019). *Kayseri ili yer adları: Kimlik, kültür ve mekân*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Balıkesir: Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Köse, A. (2014). Değişimin gölgesindeki gelenek: Popüler diziler ve farklılaşan ad verme kültürü. *Millî Folklor Dergisi*, 26(101), 291-306.
- Köse, S. (2019). Melez ad ve melez yer adı kavramları üzerine. *Avrasya Terim Dergisi*, 7(1), 1-9.
- Köse, S. (2019). Şer’iyye sicillerine göre 19. yüzyılda Sivas’ta kullanılan kadın adları. *Cumhuriyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 43(1), 155-181.
- Kurtoğlu, F. S. (2018). Şair ve yazar isimlerinin okullara ad olarak verilmesinin edebiyat öğretimine katkısına dair öğretmen görüşlerinin incelenmesi: Ankara örneği. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(3), 520-530.
- Kurun, İ. (2017). Yeni kamu işletmeciliği yaklaşımının kamu hizmetlerinin sunulmasına etkisi: Belediyeler örneği. *Bartın Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 8(16), 85-106.
- Kuşdemir, A. (2018). *Yerköy ilçesi yer adları*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Kırıkkale: Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Küçük, Ö. (2019). *Türkiye’de 1980 sonrası ekonomi politikalarının kayıt dışı istihdama etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ordu: Ordu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Küçük, S. ve Saraç, S. (2008). İş yeri adlarındaki batı kaynaklı kelimeler ve Ordu ili örneği. *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 38, 137-155.
- Lather, P. (1993). Fertile obsession: Validity after poststructuralism. *Sociological Quarterly*, 34, 673-693.
- LeCompte, M. D. ve Goetz, J. P. (1982). Problems of reliability and validity in ethnographic research. *Review of Educational Research*, 51, 31-60.
- Light, D. (2004). Street names in Bucharest, 1990-1997: Exploring the modern historical geographies of post-socialist change. *Journal of Historical Geography*, 30(1), 154-172.
- Light, D., Nicolea, I. ve Sudit, B. (2002). Toponymy and the communist city: Street names in Bucharest: 1948–1965. *GeoJournal*, 56(2), 135–144.
- Maarif Teşkilatına Dair Kanun. (1926). *T.C. Resmi Gazete*, 338, 03.04.1926.
- Mahiroğulları, A. (2005). Küreselleşmenin kültürel değerler üzerine etkisi. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, (50), 1275-1288.
- Mayring, P. (2011). *Nitel sosyal araştırmaya giriş*. (Çev: A. Gümüş ve M. S. Durgun). Ankara: Bilgesu Yayıncılık.
- Millî Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2018). *Mutlu çocuklar güçlü Türkiye: 2023 eğitim vizyonu*. Ankara: Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığı.
- MEB. (2000). *2001 Yılı Başında Millî Eğitim*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- MEB İl ve İlçe Millî Eğitim Müdürlükleri Yönetmeliği. (2012). *T.C. Resmi Gazete*, 28471, 18 Kasım 2012.
- MEB Kurum Açma, Kapatma ve Ad Verme Yönetmeliği. (2017). *T.C. Resmi Gazete*, 30106, 24.06.2017.
- MEB Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği. (2016). *T.C. Resmi Gazete*, 29871, 28.10.2016.
- MEB Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Her Derecedeki Resmî ve Özel Öğretim Kurumlarına Ad Verme Yönetmeliği. (1971). *T.C. Resmi Gazete*, 13779, 15.03.1971.
- MEB Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığına Bağlı Özel Öğretim Kurumları Yönetmeliği. (1985). *T.C. Resmi Gazete*, 18790, 23.06.1985.
- MEB Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Kurumlara Ait Açma , Kapatma ve Ad Verme Yönetmeliği. (1993). *T.C. Resmi Gazete*, 21540, 02.04.1993.

- MEB Özel Öğretim Kurumları Kanunu. (2007). *T. C. Resmi Gazete*, 5580, 08.02.2007.
- MEB Özel Öğretim Kurumları Yönetmeliği. (2012). *T.C. Resmi Gazete*, 28239, 20.03.2012.
- MEB Resmi İstatistikler, (2018). <http://sgb.meb.gov.tr/www/resmi-istatistikler/icerik/64> (Erişim tarihi: 25.11.2019)
- MEBBİS, (2019). <https://mebbis.meb.gov.tr/KurumListesi.aspx>. (Erişim tarihi: 12.11.2019).
- Merriam, S. B. (2015). Dokümanlardan verilerin toplanması. (Çev. S. Turan ve H. Özen), S. Turan (Ed.). *Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber* içinde (s.131-155). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Mert, K. ve Türkmen, M. (2014). Türkçe biz sana ne yaptık böyle?, iş yeri isimleri yabancılaşıyor: Türkiye'nin kültürel değişim yolculuğu. *12. Uluslararası Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi Bildirileri*, 599-607.
- Muşmal, H. ve Gürbüz, İ. (2018). Nitel araştırmada veri toplama yöntemleri ve veri türleri: Doküman incelemesi. Ş, Aslan (Ed.), *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri: Nicel, Nitel ve Karma Tasarımlar için bir rehber* içinde (s. 217-243). Konya: Eğitim Yayınevi.
- Nüfus Kanunu. (1972). *T.C. Resmi Gazete*, 1587, 05.05.1972.
- Oktay, A. (2010). 21. yüzyılda yeni eğilimler ve eğitim. O. Oğuz, A. Oktay ve H. Ayhan (Editörler), *21. yüzyılda eğitim ve Türk eğitim sistemi* içinde (s. 15-37). İstanbul: Pegem Yayıncılık.
- Ornstein, A. C. ve Hunkins, F. P. (2016). *Eğitim programı: Temeller, ilkeler ve sorunlar*. (Çev: A. Arı). Konya: Eğitim Yayınevi.
- Ölmez, M. (2000). Dil devrimi sonrası ad ve soyadlarımız. *Journal of Turkish Studies*, 24(2), 107-118.
- Örnek, S. V. (2014). Türk halk bilimi. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Özberk, N. (2018). Mekânsal semiyotik ve politik semantik açısından kentsel metnin dönüşümü: Nevşehir'de kamusal mekân isimlendirmeleri örneği. *İdealkent*, 9(24), 662-700.
- Özçağlar, A. (2003). Türkiye'de yapılan bölge ayrımları ve bölge planlama üzerindeki etkileri. *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 1(1), 3-18.

- Özdemir, S. M. (2011). Toplumsal değişme ve küreselleşme bağlamında eğitim ve eğitim programları: Kavramsal bir çözümleme. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(1), 85-110.
- Özen, G. Ç. (2019). Günümüzde Türk kültüründe ad vermenin sosyo-kültürel özellikleri üzerine bir anket çalışması. *Türk Dünyası Araştırmaları*, 122(241), 423-444.
- Özezen, M. Y. (2010). Özel öğretim kurum adları üzerine bir inceleme. *Millî Eğitim Dergisi*, 40(186), 121-131.
- Özkalp, E. (2016). *Sosyolojiye giriş*. Bursa: Ekin Kitabevi Yayınları.
- Özkan, R. (2017). *Eğitim bilimine giriş*. Ankara: Pegem Akademi.
- Özkul, O. (2015). Türk kimliğini oluşturan ortak kültürel değerler. *Hak İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 4(8), 166-185.
- Öztürk, M. F. ve Talas, M. (2015). Sosyal medya ve eğitim etkileşimi. *Zeitschrift für die Welt der Türken/Journal of World of Turks*, 7(1), 101-120.
- Öztürk, S. ve Saygın, S. (2017). 1973 Petrol krizinin ekonomiye etkileri ve stagflasyon olgusu. *Balkan Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(12), 1-12.
- Palonen, E. (2008). The city-text in post-communist Budapest: Street names, memorials, and the politics of commemoration. *GeoJournal*, 73(3), 219-230.
- Parlar, H. (2012). Bilgi toplumu, değişim ve yeni eğitim paradigması. *Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(4), 193-209.
- Pinchevski, A. ve Torgovnik, E. (2002). Signifying passages: The signs of change in Israeli street names. *Media, Culture and Society*, 24, 365-388.
- Polat, H. (2013). Kültürün yansıması olarak okul isimleri: Güneydoğu Anadolu Bölgesi örneği. *Türk Dünyası Araştırmaları*, 207, 139-168.
- Rusu, M. S. (2019). Mapping the political toponymy of educational namescapes: A quantitative analysis of Romanian school names. *Political Geography*, 72, 87-98.
- Sağlık Bakanlığına Bağlı Hastaneler, Ağız ve Diş Sağlığı Merkezleri ile Hastanelerin Bazı Bölümlerine Ad Verilmesi ve Tabela Esasları Hakkında Yönerge. (2018). *Sağlık Bakanlığı Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü*, 54567092/010.03.
- Sakaoğlu, S. (2001). *Türk ad bilimi I*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Sakin, M. (2011). *Eğitim bilimleri*. Bursa: Hipotez Yayınları.
- Sarı, İ. (2013). Dilde yeniden adlandırma ihtiyacı: Retronimler. *Türkbilig*, (25), 19-26.

- Sarıtaş, S. (2009). Balıkesir üniversitesi öğrencilerinin günümüzdeki adlar ve ad verme hakkındaki görüşleri. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(21), 422-433.
- Savage, V. R. ve Yeoh, S. A. B. (2003). *Toponymics: A study of Singapore street names*. Singapore: Eastern Universities Press.
- Sezgin, Ş. (2010). Piyasa ekonomisinin şartları ve özelleştirme. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 5(2), 154-171.
- Solak, S. G. (2017). Mekân-kimlik etkileşimi: Kavramsal ve kuramsal bir bakış. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(1), 13-37.
- Somuncu, M. (2020). İş yeri adlarının dil-kültür zemininde incelenmesi: Develi ilçesi örneği. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 16(29), 1955-1986.
- Spor Genel Müdürlüğü Tesislere Ad Verme Yönetmeliği. (2011). *T.C. Resmi Gazete*, 27980, 30.06.2011.
- Süme, M. (2018). Türklerde yer adı verme geleneği ve Oğuz boylarının Bolu'daki izleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18(1), 263-291.
- Şahin, İ. (2013). Türkiye yer adbiliminde terim ve tür sınıflandırması sorunları. *Avrasya Terim Dergisi*, 1(1), 46-58.
- Şahin, İ. (2015). *Adbilim*. Ankara: Pegem Akademi.
- Şahin, İ. (2015). Türkiye yer adbilimde leksik-semantik sınıflandırma meselesi. *Avrasya Terim Dergisi*, 3(1), 10-21.
- Şenel, M. (2017). Gençliğin adıyla imtihanı. *Uluslararası Türk Lehçe Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 72-84.
- Şener, G. (2018). Eğitimin hukuksal temelleri. M. B. Özcan ve T. Y. Özdemir (Editörler), *Eğitim Bilimlerine Giriş* içinde (153-182). Ankara: Asos Yayınları.
- Şirin, H. (2009). Okul ve özellikleri. S. Özdemir (Ed.), *Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi* içinde (s.49-76). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Şişman, M. (2016). *Eğitim bilimine giriş*. Ankara: Pegem Akademi.
- Tavlı, Ş. B. (2013). *Toplumsal ve iletişimsel bir dönüşüm uygulaması: Kemalist Türkiye'de dil devrimi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tazebay, A. (2009). Eğitimin hukuki temelleri. A. Oktay (Ed.), *Türk eğitim sistemi ve okul yönetimi* içinde (s.50). İstanbul: Kriter Yayınları.

- Tezcan, M. (2018). *Eğitim sosyolojisi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Tezcan, M. (2019). Eğitimin toplumsal temelleri. V. Sönmez (Ed.), *Eğitim Bilimine Giriş* içinde (s.87-112). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Topses, G. ve Topses, M. D. (2014). *Toplumsal olayların bilimi: Toplumbilime giriş*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Tuna, K. (2011). Dil ve Kimlik. Ed. Köksal Alver ve Necmettin Doğan. *Kültür Sosyolojisi* içinde, (s.169-174). Ankara: Hece Yayınları.
- Turan, S. ve Ercoşkun, Ö. Y. (2017). Meydanlardaki isim değişikliklerinin kent belleğine etkisi: Ankara örneği. *Süleyman Demirel Üniversitesi Mimarlık Bilimleri ve Uygulamaları Dergisi*, 2(1), 55-68.
- Tutkun, M. (2015). Kimlik/kültür/mekân üçgeninde bir tarihi merkez: Sürdürülebilirlik bağlamında Santa Harabeleri. *Karadeniz Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 1(1), 1-34.
- Türk Dil Kurumu [TDK]. (2020). <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 20.03.2020).
- Türkiye İstatistik Kurumu [TÜİK] (2019). http://tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1059. (Erişim tarihi: 19.11.2019).
- Türkoğlu, S. ve Günay, Z. (2018). Toplumsal hafızanın mekânsal kodları: Bomonti 'de yer isimleri. *Değişen Kent, Mekân ve Biçim Türkiye Kentsel Morfoloji Araştırma Ağı II. Kentsel Morfoloji Sempozyumu*, İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, s.827-835.
- Türktaş, M. M. (2019). Türklerde ad verme ile ilgili bazı tespitler. *Türk Uluslararası Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi*, 7(17), 34-44.
- Türnüklü, A. (2001). Eğitim bilim alanında aynı araştırma sorusunu yanıtlamak için farklı araştırma tekniklerinin birlikte kullanılması. *Eğitim ve Bilim*, 26(120), 8-13.
- Uçman, A. (1996). İkinci meşrutiyet sonrası ilmi terimlerin tespitinde örnek bir teşebbüs: İstilahat-ı ilmiye encümeni. *Türk Dili*, 8(96), 199-205.
- Ulusoy, K. ve Arslan, A. (2014). Değerli bir kavram olarak “değer ve değerler eğitimi”. R, Turan ve K. Ulusoy (Editörler), *Farklı Yönleriyle Değerler Eğitimi içinde (s. 1-16)*. Ankara: Pegem Akademi.
- Uygun, S. (2003). Türkiye'de dünden bugüne özel okullara bir bakış (gelişim ve etkileri). *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 36(1), 107-120.
- Uysal, B. (2012). Alevi inanç sisteminde adlar ve dil-kimlik ilişkisi. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Kültür Merkezi Dergisi*, 62, 237-248.

- Uysal, İ. N. ve Coşkun, H. (2019). Renge bağlı yer adları: Karaman/Sarıveliler örneği. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten*, (68), 205-225.
- Üçer, S. E. (2018). Türkiye’de özelleştirmenin üç dönemi: 1980’ler, 1990’lar ve 2001 sonrası. *1. Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi Tam Metin Kitabı*, Mardin, s.554-563.
- Ültanır, G. (2003). Eğitim ve kültür ilişkisi eğitimde kültürün hangi boyutlarının genç kuşaklara aktarılacağı kaygısı. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(3), 291-309.
- Ünal, F. ve Ünal, M. (2010). Türkiye’de ortaöğretim programlarının gelişimi. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 110-125.
- Ünalın, Ş. (2012). *Dil ve kültür*. Ankara: Eskiyei Yayinevi.
- Ünsal, S. ve Gökdaş, A. (2020). Eğitimin işlevlerinin gerçekleşme düzeyinin öğretmen algılarına göre incelenmesi. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 9(4), 1133-1157.
- Ünsal S. ve Korkmaz, F (2018). Eğitim ve sosyoloji ilişkisi. S. Ünsal ve A. Çetin (Ed.), *Eğitim sosyoloji içinde*, s.35-58. Ankara: Nobel Yayınları.
- Üstünova, M., Aydın, H., Berberoğlu, G. Ç., Üstünova, K., Akkök, M., Akgün, N. (2010). İş yeri adlarında Türkçe’nin kullanımı. *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 5(1), 1390-1419.
- Wimmer, R. & Dominick, J. (2006). *Mass media research: An introduction*. United States of America: Thompson Wadsworth.
- Yağmur, Ö. (2014). Höbek köyü yer adları üzerine bir inceleme. *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk dili ve Edebiyatı Dergisi*, 49(49), 243-264.
- Yalçinkaya, B. (2015). Almanca ve Türkçe ad verme gelenekleri. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 55(1), 363-379.
- Yaman, İ. ve Ekmekçi, E. (2016). Türkçenin İngilizce yoluyla melezleşmesi: Samsun’daki iş yeri ve mekân adları örneği. *Karadeniz Araştırmaları*, 50, 217-229.
- Yaşar, M. (2018). Nitel araştırmalarda nitelik sorunu. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(2), 55-73.
- Yayla, A. (2006). Küreselleşme ve folklor. *Folklor ve Edebiyat Dergisi*, 12(454), 11-18.

- Yazar, T. (2016). Eğitim ve öğretimle ilgili temel kavramlar. T. Y. Yelken ve C. Akay (Editörler), *Öğretim İlke ve Yöntemleri* içinde, (s. 1-24). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Yazıcı, M. (2013). Toplumsal değişim ve sosyal değerler. *Electronic Turkish Studies*, 8(8), 1489-1501.
- Yazıcıoğlu, Y. ve Erdoğan, S. (2004). *SPSS uygulamalı bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Yegin, Ş . (2020). Popüler kültürün isim belirlemeye etkisi. *Akademi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(19), 110-126.
- Yeşildal, Ü. Y. (2018). Atalar kültürüne dair inanmaların Türk'lerin ad verme inanç ve gelenekleri üzerindeki tesiri. *Millî Folklor Dergisi*, 30(119), 48-59.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, E. (2016). Çocuklara verilen isimler üzerinden Türkiye'deki sosyo-kültürel değişimin analizi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20 (3), 909-925.
- Yıldırım, İ. E. (2016). Türkiye'de çocuklara isim verme geleneğine dair öngörüler. *International Conference on Humanities and Cultural Studies*, 150-161.
- Yıldırım, K. (2010). Nitel araştırmalarda niteliği artırma. *İlköğretim Online*, 9(1), 79-92.
- Yıldırım, M. (2019). Yakakent ilçesindeki yer adları ile ilgili coğrafi incelemeler. *Karadeniz*, 11(41), 189-201.
- Yılmaz, G. K. (2016). Durum çalışması. M. Metin. (Ed.). *Kuramdan uygulamaya eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri* içinde (s.261-285). Ankara: Pegem Akademi.
- Yurtseven, N. (2019). Öğretimi planlamada örtük programın rolüne ilişkin öğretmen görüşlerinin incelenmesi. *Ulusal Eğitim Akademisi Dergisi*, 3(1), 62-83.
- Yüksel, S. (2004). *Örtük program, eğitimde saklı uygulamalar*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Zembat, R. (2009). Okul , aile ve toplum. A. Oktay (Ed.), *Türk eğitim sistemi ve okul yönetimi* içinde (s. 120). İstanbul: Kriter Yayınları.

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı :

Yabancı Dil :

Doğum Yeri ve Yılı :

E-Posta :

